HENRIK JOHAN IBSEN

CĂN NHÀ BÚP BÊ

BẠCH LIÊN TRƯƠNG KIM ANH

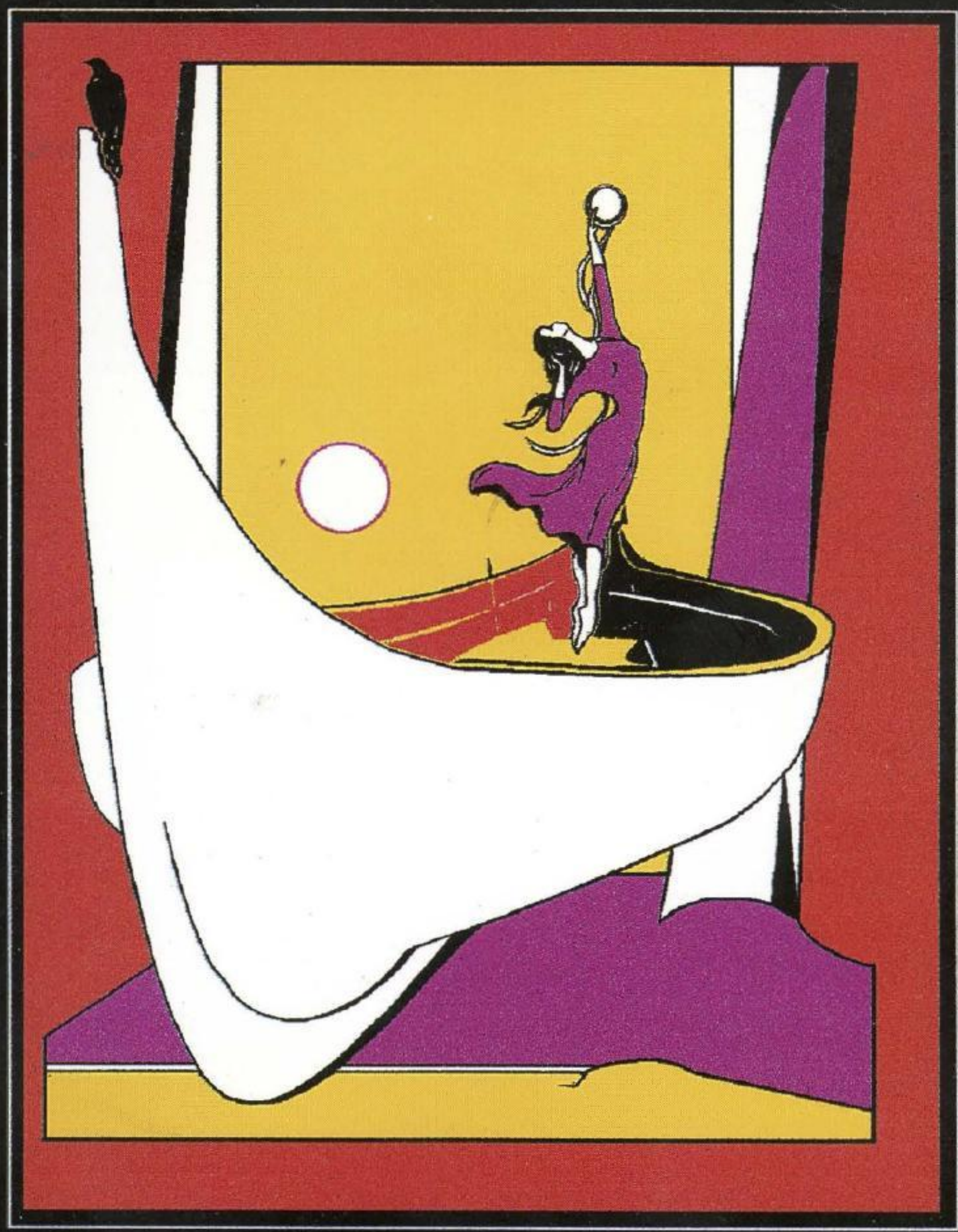

NORA \ NGUYỄN HỮU NHẠT

KỊCH BẢN ANH EM

OLAF GRULBRANSSON VẼ HENRIK IBSEN

CĂN NHÀ BÚP BÊ

EM TIN TRÊN TRƯỚC HẾT, EM Y NHƯ ANH, LÀ MỘT CON NGƯỜI, VÀ ÍT NHẤT EM CŨNG CỐ GẮNG TRỞ NÊN MỘT CON NGƯỜI...

HENRIK JOHAN IBSEN

CĂN NHÀ BÚP BÊ

BẠCH LIÊN TRƯƠNG KIM ANH

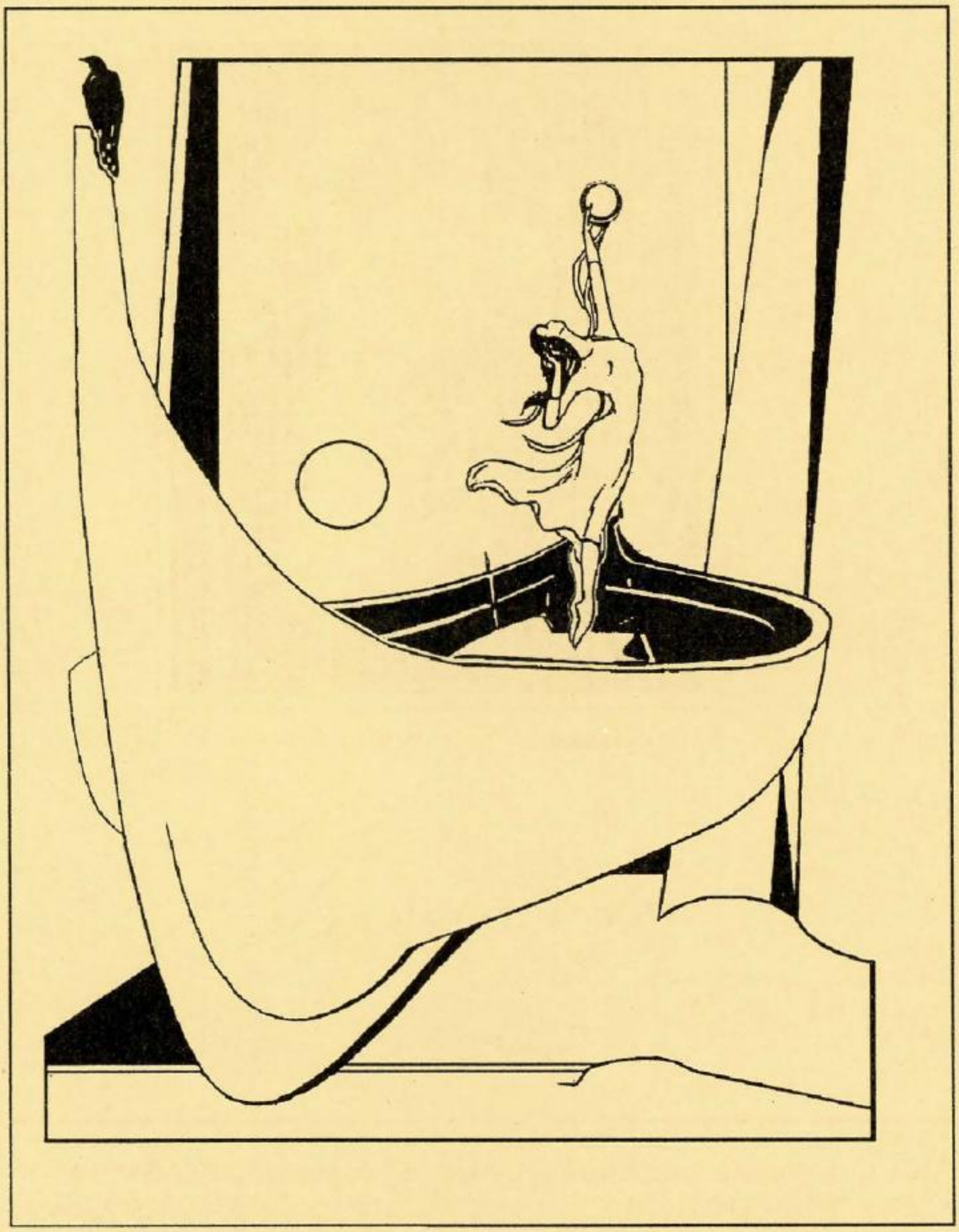

TARANTELLA\NGUYỄN HỮU NHẬT

NORWAY CANADA

KỊCH BẢN ANH EM

CĂN NHÀ BÚP BÊ

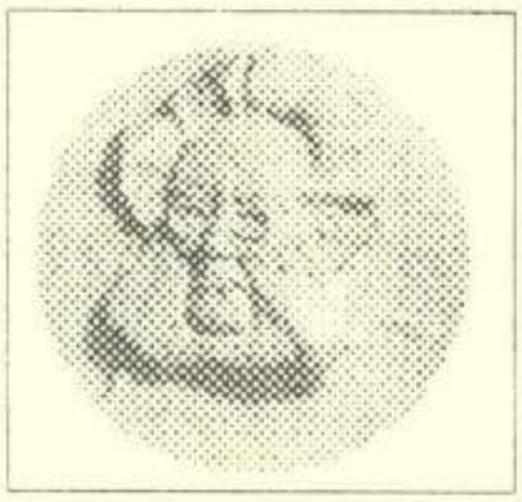

BẠCH LIÊN TRƯƠNG KIM ANH
PHỎNG DỊCH.
có người để ta yêu thương
và có người để ta gần gũi.
Henrik Ibsen.

CÁN NHÀ BÚP BÊ \ TỪ NGUYÊN TÁC NA UY NGỮ CỦA HENRIK JOHAN IBSEN \ ET DUKKEHJEM \ BẢN VIỆT NGỮ CỦA TRƯƠNG KIM ANH \ NHÀ XUẤT BẢN ANH EM ẤN HÀNH 700 QUYỂN TRÊN GIẤY QUÝ LẦN THỨNHẤT TẠI BERGEN NA UY \ 30 THÁNG 4 1999\

IN TẠI NHÀ IN RIÊNG CỦA NHÀ XUẤT BẢN \ ISBN: 82-91587-09-4.
DỊCH GIẢ GIỮ BẢN QUYỀN COPYRIGHT © BY TRUONG KIM ANH.

IBSEN \ TRANH CỦA R. BLIX

NGUYÊN TÁC NANGŨ ET DUKKEHJEM CỦA HENRIK IBSEN

căn nhà búp bê

KỊCH BẢN NA UY BA MÀN

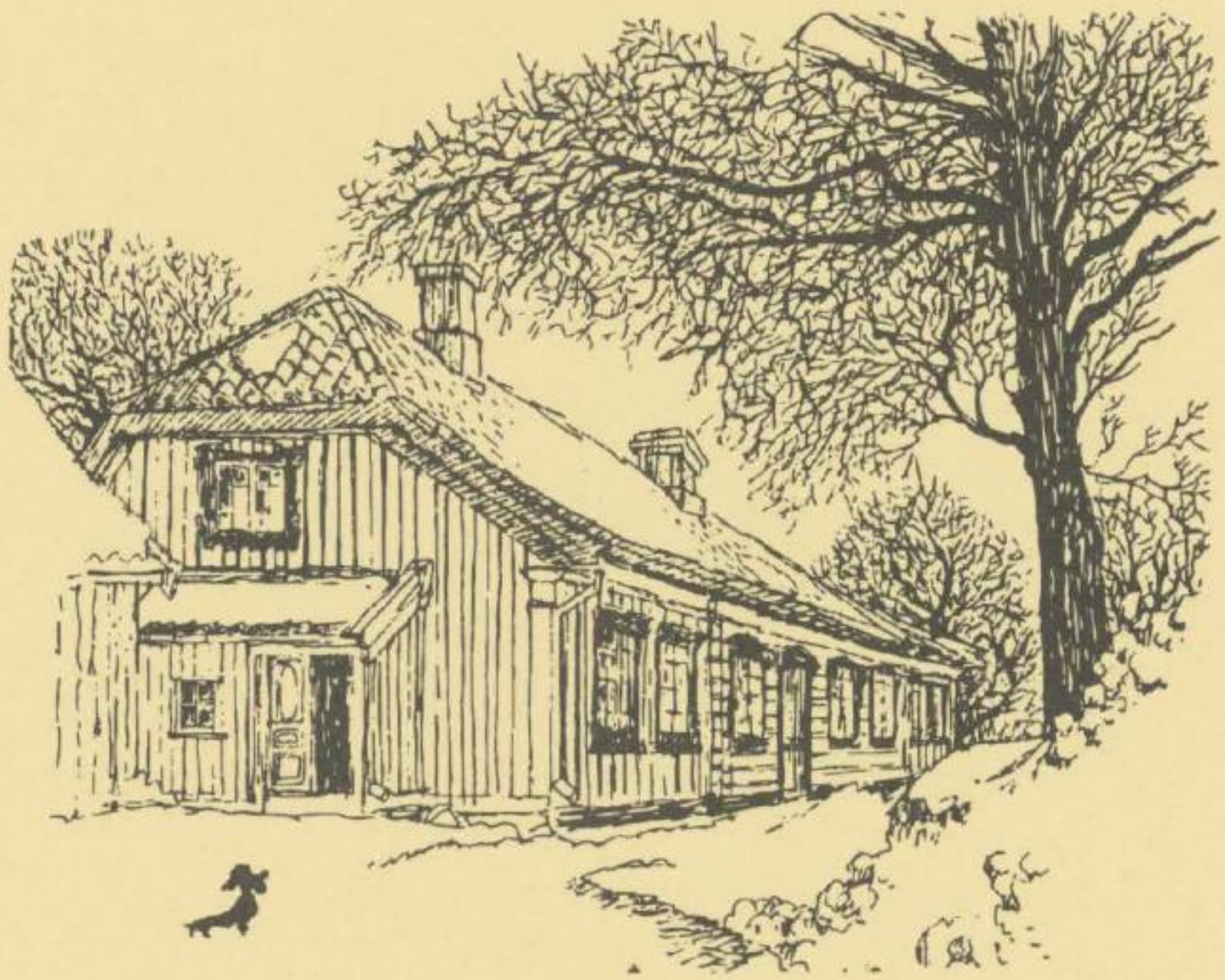

IBSEN VẼ CĂN NHÀ THỜI THƠ ẤU Ở SKIEN.

BẠCH LIÊN TRƯƠNG KIM ANH

oslo norge \ ontario canada \ anh em mùa xuân 1999.

NORA \ TRANH HANS HEYERDAHL

CĂN NHÀ BÚP BÊ

Ba em gọi em
là con búp bê của ba,
chơi đùa với em
như em chơi đùa
với con búp bê
của em vậy.

...

Nhưng ngôi nhà này
chỉ là một phòng búp bê
trong Căn Nhà Búp Bê

...

Em chỉ là cô vợ
búp bê của anh,
giống như ở nhà em,
em là đứa con búp bê
của ba.

...

Và các con,
chúng lại là những búp bê
của em.
Em nghĩ anh hài lòng
khi coi em như đồ chơi,
cũng giống các con
khiến em mãn nguyện
khi em dùng chúng
làm búp bê.

NORA

CĂN NHÀ BÚP BÊ

TRĂNG ĐÊM BERGEN NA UY VÀ NORA \ NGUYỄN HỮU NHẬT.

nguyễn hữu nhật đọc căn nhà búp bê

---

trăm năm trước đời không hạnh phúc
người với người sống chẳng hiểu nhau
tuồng đóng lại màn buông khuất cảnh
đau khổ, còn nguyên trăm năm sau...

NORA GIẤC MƠ CỦA BƯỚM NGUYỄN HỮU NHẬT

HENRIK JOHAN IBSEN
1828-1906

OLAF GRULBRANSSON VẼ IBSEN

Henrik Johan Ibsen sinh năm 1828, ở Skien (Na Uy), qua đời ngày 25 tháng 5 năm 1906. Thời niên thiếu, ông theo học dược khoa, sau đó cũng có lúc làm phóng viên, rồi theo ngành kịch nghệ. Henrik Johan Ibsen đã sáng tác rất nhiều vở bi kịch nổi tiếng, như: Catilina, Samfundets støtter, Et dukkehjem, Gengangere, En folkfiende, Vildanden và Per Gynt... (tên các vở kịch này được để theo tiếng Na Uy).

Ibsen viết kịch phẩm đầu tiên vào mùa đông năm 1848-49. Vở kịch đầu tay của ông "Catilina" được xuất bản dưới bút hiệu khác, Brynjolf Bjarme. Đề tài sáng tác vở này do ảnh hưởng các biến cố trong cuộc cách mạng tại Âu châu.

"Căn Nhà Búp Bê" được xuất bản ngày 04 tháng 02 năm 1879, trong vòng vài tháng đã bán được 15.000 cuốn bằng tiếng Na Uy. Năm 1880, "Căn Nhà Búp Bê" mau chóng được tán thưởng khắp nơi, từ các nước lân bang như Đan Mạch,

Thụy Điển... cho tới tận Đức, Ba Lan và Nga. "Căn Nhà Búp Bê" sở dĩ đưa ông lên địa vị kịch tác gia thế giới vì có những tư tưởng cấp tiến làm nền tảng cho tân kịch nghệ. Vào những thập niên 1860 và 1870, vấn đề nữ quyền là đề tài được tranh luận sôi nổi trong xã hội, cuốn "The Subjection of Women" của John Stuart Mill đã gây tiếng vang lớn trên toàn thể Âu Châu. Các nhà văn nữ Na Uy như Camilla Collett và Aasta Hansteen cũng gây ảnh hưởng đến Ibsen. Vì ông là bạn của Camilla Collett. Ông cũng từng diễn thuyết đề xướng cho phụ nữ được quyền bầu cử.

Đề tài "Căn Nhà Búp Bê" lấy từ một thảm kịch có thực của vợ chồng Laura Pettersen. Giữa năm 1866, khi Ibsen cho xuất bản kịch thơ "Brand", đã gây xúc động cho Laura Pettersen, một thiếu nữ Na Uy, đến nỗi cô phải viết cuốn "Brands Dotre", đưa ra một nền giáo lý Thiên Chúa mềm dẻo, đã gây được sự chú ý của Ibsen. Cô gửi tác phẩm này cho kịch tác gia Ibsen và nhận được sự trả lời thân thiện của ông. Sau này khi liên lạc thư từ, ông thường khuyến khích cô tiếp tục viết văn. Lúc hai người gặp nhau, ông hay gọi cô là "Chim sơn ca", vì cô có giọng nói trong cao, dáng điệu nhí nhảnh. Năm 1873, cô kết hôn với Victor Kieler, một giáo sư người Đan Mạch- Cuộc sống chung sớm gặp trắc trở. Người chồng bị bệnh lao phổi, Laura được bác sĩ khuyên chỉ có cách đưa chồng đi chữa trị ở những miền thuộc Địa Trung Hải mới cứu nổi. Cô giấu chồng, đi vay một món nợ với hy vọng sẽ thu được tiền trong sự sinh hoạt văn hóa để trả. Hai vợ chồng đến sống ở miền Địa Trung Hải, bệnh của chồng cô bình phục, nhưng cũng từ đấy, Laura phải lo trả góp vốn và tiền lời cho món nợ. Cô đặt hy vọng vào cuốn sách mới viết,

gửi bản thảo cho Ibsen để ông thẩm định, nhưng ông khuyên cô không nên cho in cuốn này.

Trong tình trạng khó khăn đó, Laura phải liều ký giấy tờ giả để vay tiền. Nhưng bị phát giác, người chồng biết được, ông nổi giận, xin ly dị. Không cho cô quyền nuôi các con, Laura bị khủng hoảng thần kinh, phải đưa vào bệnh viện. Thảm kịch này đã hủy hoại nhà văn nữ mà Ibsen có thiện cảm. Nhưng cũng giúp cho Ibsen thêm nhận định, ông dựa vào chuyện vợ chồng Laura và Victor làm đề tài viết vở kịch "Căn Nhà Búp Bê". Vai chính, nhân vật nữ tên Nora, âm thầm giả mạo chữ ký trong giấy nợ để lấy tiền đưa chồng xuống miền Địa Trung Hải chữa bệnh lao. Sau đó vẫn giấu chồng, cô phải dè sẻn, dành tiền trả nợ dần. Mãi khi câu chuyện vỡ lở ông chồng mới biết. Điều này chứng tỏ ông là người "vô tâm vô tình", còn kết án vợ ăn tiêu hoang phí, để rơi vào tình trạng phạm pháp. Nora bị mất quyền nuôi các con. Henrik Ibsen đã có dụng ý gì, khi đưa một sự thật trong cuộc đời vào lãnh vực kịch nghệ? Câu hỏi đến nay không khó giải đáp, người ta thấy một cách khá rõ. Qua quan điểm của mình, Ibsen đã lên án nam giới đã đánh giá thiên tính của phụ nữ là thứ yếu và họ đã vin vào tôn giáo để bác bỏ nữ quyền. Nora, người phụ nữ từ khi còn ở nhà, cũng như sau khi đã lập gia thất, luôn luôn chỉ được cha và chồng, coi như một đứa trẻ thơ chưa trưởng thành. Nhưng vẫn phải nhận lấy trách nhiệm khó khăn về việc làm của mình.

Ngoài Nora và thảm kịch của nàng, vở "Căn Nhà Búp Bê" còn đi vào kịch nghệ thế giới, vì quanh những nhân vật như: Linde, Krogstad, bác sĩ Rank... đã biểu hiện cho một nhân sinh quan về kịch nghệ mới: Là tình người đối với người,

con người nếu không có ranh giới thiện ác phân minh, tất cả đều đáng thương, đáng yêu, đáng trách như nhau. Bởi vậy, vở kịch rất ngắn, nhưng đã trải dài ra trong cuộc đời của nhiều con người, nhiều cảnh ngộ...

Cũng xin lưu ý quý độc giả về bối cảnh của kịch bản này vào cuối thế kỷ 19, ở Na Uy, vốn có nhiều điều so với ngày nay không sát thực tế, như: Chỉ người chồng được độc quyền có chìa khóa để lấy thư, nhưng chúng tôi vẫn để nguyên, chỉ xin lưu ý bạn đọc về thời gian và không gian của kịch bản.

BẠCH LIÊN TRƯƠNG KIM ANH.

Alfred Schmidt vẽ Ibsen.

NORA \ PHÁC THẢO THAN CHÌ \ NGUYỄN HỮU NHẬT.

CĂN NHÀ BÚP BÊ 1897
của Henrik Johan ibsen

Nora \ Tore Segelck \ Kịch viện Quốc gia \ Oslo 1936.
Cùng khoảng thời gian này tại Thượng Hải, Lâm Bình tức Giang Thanh, vợ Mao Trạch Đông, đóng vai Nora.

Bạch Liên Trương Kim Anh

NHÂN VẬT TRONG CĂN NHÀ BÚP BÊ

Nora, vợ Helmer.
Torvald Helmer, giám đốc ngân hàng.
Ivar, Bob và Emmy,
các con của vợ chồng Nora.
Kristine Linde, bạn gái của Nora.
Anne-Marie, bà vú nhà Nora.
Helene, người hầu gái của Nora.
Rank, bác sĩ, bạn của vợ chồng Helmer.
Nils Krogstad, biện hộ viên.
(tương đương với luật sư tòa sơ thẩm).
Nhiều nhân vật phụ khác.

MÀN MỘT

(Trong phòng khách tuy đồ đạc không là thứ đắt giá, nhưng nhờ cách bầy biện vén khéo, đã trở nên trang nhã và ấm cúng. Phía bên phải hậu cảnh, có một cửa dẫn vào phòng khách phụ. Mé trái là cửa vào phòng làm việc của Helmer. Khoảng giữa hai cửa phòng, kê một đàn dương cầm. Giữa bức tường vách trái lại có một cái cửa nữa. Xa hơn một chút, cũng ở phía trái là cửa sổ. Ngay sát cửa sổ được đặt bộ bàn tròn với ghế bành và một sofa nhỏ. Tường bên phải, hơi lùi vào một chút lại thêm cửa ra vào, nhích ra phía trước sân khấu cạnh lò sưởi, có vài chiếc ghế bành và một ghế đu đưa. Giữa lò sưởi và cửa là chiếc bàn nhỏ. Trên tường treo các đồ trang trí bằng đồng, có một kệ để đặt những đồ vật bằng sứ và vài thứ đồ mỹ thuật xinh xinh, trong tủ sách nhỏ có những quyển đã được đóng bìa đắt giá. Sàn trải thảm, lò sưởi đang cháy đỏ. Một ngày mùa đông.)

(Chuông reng bên ngoài phòng treo áo, lát sau có tiếng cửa mở. Nora vẫn mặc áo khoác bước vào, miệng ngâm nga vẻ yêu đời, tay ôm một chồng hộp, để lên chiếc bàn phía bên phải. Cửa phòng treo áo vẫn để ngỏ, bên ngoài có chú giao hàng, ôm cây thông Giáng Sinh và một cái giỏ, chú sẽ giao cho chị hầu gái, người mở cửa cho chú.)

VŨ ĐIỆU TARANTELLA \ TRANH OLAF JØRGENSEN

Nora: Helene, em đem cất giấu cây thông này đi. Đừng cho các em biết. Đợi tối nay, sau khi cây thông đã được trang trí rồi mới cho chúng thấy. *(quay sang chú giao hàng, mở ví tiền.)* Hết bao nhiêu?

Chú giao Hàng: Năm mươi xu.

Nora: Đây là một đồng. Thôi được, chú cầm hết đi.

(Chú giao hàng cám ơn và đi ra. Nora đóng cửa, cởi áo khoác, vẫn giữ nụ cười tươi.)

Nora *(lôi trong túi áo gói bánh hạnh nhân, ăn vài cái, sau đó cô dón dén đi đến cửa phòng làm việc của chồng, nghe ngóng)*: À, anh ấy có nhà. *(vừa hát nho nhỏ, vừa đi đến chiếc bàn mé phải.)*

Helmer *(từ trong phòng làm việc):* Có phải chim sơn ca đang hót líu lo ở ngoài đó không?

Nora *(đang mở những gói hàng)*: Vâng, đúng đấy ạ.

Helmer: Có phải con sóc đang nhảy tưng tửng ở ngoài đó không?

Nora: Vâng!

Helmer: Sóc ơi, sóc về lúc nào thế?

Nora: Vừa mới đây thôi *(cất gói bánh vào túi, đưa tay chùi miệng.)* Ra đây, anh Helmer, ra xem những món em mới mua nè.

Helmer: Đừng có làm rộn anh! *(một lúc sau, tay cầm cây bút, mở cửa phòng nhìn vào.)* Em nói sao, mua sắm à? Bao nhiêu thứ đó à? Bộ con chim lại bay đi phung phí tiền bạc rồi sao?

Nora: Chứ sao Helmer, năm nay mình tiêu xài rộng rãi một chút được mà. Đây là lễ Giáng Sinh đầu tiên chúng ta không phải tằn tiện lắm.

Helmer: Ồ, nhưng em phải biết chứ, chúng ta chưa thể tiêu xài hoang phí.

Nora: Được chứ, Helmer, hiện chúng ta có thể tiêu hoang một tí, một tí thôi. Đúng thế không? Giờ lương anh cao, rồi sẽ còn kiếm thêm nữa, nhiều lắm mà.

Helmer: Ừ, nhưng mãi tới đầu năm, còn ba tháng nữa mới tới kỳ lương.

Nora: Ôi, từ nay đến đó, chúng ta có thể mượn đỡ.

Helmer: Nora ơi! *(đi tới bên vợ, véo giỡn tai vợ.)* Em lại có thói nhẹ dạ đấy. Giả dụ như hôm nay, anh vay một ngàn đồng, cho em tiêu hoang phí trong tuần lễ Giáng Sinh. Rồi tới đêm giao thừa rủi anh bị một cục ngói rơi trúng đầu, anh nằm lăn ra đó thì sao.

Nora *(để tay lên miệng chồng)*: Bậy, đừng nói gở.

Helmer: Ờ, nhưng lỡ có chuyện xảy ra như thế... thì làm sao đây?

Nora: Nếu xảy ra điều gì không may, cũng thế thôi. Dù em có nợ hay không.

Helmer: Hả, còn những người anh mắc nợ thì sao?

Nora: Họ ấy à? Chả biết! Em có quen họ đâu.

Helmer: Nora, em đừng có thói đàn bà như vậy! Này, nói thật cho em biết, anh đang nghĩ gì nhé. Không nợ nần! Một gia đình mắc nợ chẳng hay ho gì. Chúng mình đã giữ được như thế này cho đến hôm nay, cứ tiếp tục như vậy chỉ thời gian ngắn nữa thôi.

Nora *(đi đến lò sưởi)*: Được, được, em sẽ nghe anh.

Helmer (*đi theo sau*): Nào, nào, bây giờ chim sơn ca của anh đừng ủ rũ nữa. Sao? Con sóc hết nhảy nhót rồi à? *(giơ ví tiền lên.)* Nora, em đoán anh có gì đây?

Nora *(quay phắt lại)*: Tiền!

Helmer: Hãy nhìn đây này. *(xòe ra cho vợ vài tờ giấy bạc.)* Lạy Chúa tôi, anh biết thế nào cũng tốn nhiều trong dịp lễ Giáng Sinh này.

Nora *(đếm)*: Mười- hai mươi- ba mươi- bốn mươi. Ô, Helmer; cám ơn anh. Giờ thì em đủ dùng rồi.

Helmer: Ừ, em cứ dùng đi.

Nora: Vâng. Nhưng lại đây, em sẽ cho anh xem tất cả những gì em đã mua. Rẻ lắm! Này, đây là quần áo mới cho Ivar, thêm một cây kiếm nữa. Còn con ngựa và cây kèn trompet này cho Bob. Con búp bê có cả chiếc giường nhỏ của Emmy. Nó không được đẹp, nhưng chẳng sao, con bé sẽ sớm phá nát ra từng mảnh. Và đây nữa, em mua váy áo cùng khăn quàng cho bà vú. Lẽ ra vú Marie phải được nhiều hơn nữa.

Helmer: Thế còn gì ở trong gói này?

Nora *(la lên)*: Không, không Helmer, cái gói ấy tối nay anh mới được xem!

Helmer: Vậy sao. Còn em, cô em vung tay quá trớn, em đã nghĩ mua món gì cho chính em chưa?

Nora: Ôi dào, cho em ấy hả? Em chẳng thiết gì cả.

Helmer: Anh không tin, em thích bất cứ món gì vừa phải thôi, cứ cho anh biết.

Nora: Thật sự em không biết. Thôi, anh nghe nhé.

Helmer: Gì cơ?

Nora *(mân mê hàng nút áo của chồng, không nhìn thẳng mặt Helmer)*: Nếu anh muốn tặng em món gì đó, anh có thể... Anh có thể...

Helmer: Nào..., nào, cứ nói đi mà.

Nora *(nói nhanh)*: Helmer, anh nghĩ anh có thể cho em bao nhiêu, anh cứ đưa tiền cho em. Để hôm nào em sẽ dùng tiền đó mua vài thứ.

Helmer: Nhưng mà, Nora...

Nora: Ồ, mình ơi, cứ làm như thế đi, em năn nỉ anh mà. Rồi em sẽ treo tiền trên cây Giáng Sinh trong một bao giấy kim nhũ đẹp. Thế không vui hay sao?

Helmer: Tính gì vậy, con chim hoang phí của anh?

Nora: Em biết em là con chim hoang phí. Nhưng mà, Helmer, anh cứ làm như em nói đi, để có thì giờ em sẽ tính xem phải dùng tiền tiêu vào chuyện gì cần nhất. Điều đó không đúng hay sao?

Helmer *(mỉm cười)*: Cũng đúng thôi, nhưng có thật em giữ được số tiền anh đưa, để dùng mua vài thứ cho chính em. Hay em lại tiêu vào việc nhà và tùm lum những món vô dụng khác, rồi chính anh lại phải móc ví.

Nora: Ô nhưng, Helmer... anh

Helmer: Nora nhỏ bé của anh, anh có từ chối em đâu. *(ôm vòng lưng vợ.)* Chim hoang dễ thương, nhưng lại tiêu nhiều tiền quá đấy. Nuôi một con chim hoang thật tốn quá!

Nora: Ấy chết, sao anh lại nói như thế? Em đã cố chắt bóp tất cả những gì mà em có thể.

Helmer *(cười lớn)*: Đúng, đó là câu đúng nhất. Em cố chắt bóp. Nhưng em có tiết kiệm được đâu.

Nora *(hát khe khẽ, mỉm cười vẻ hài lòng)*: Hừm... Helmer, anh đâu biết chim sơn ca và con sóc có nhiều việc cần phải tiêu.

Helmer: Em lạ thật. Y như ba em hồi trước. Bất cứ lúc nào em cũng xoay sở để có tiền, nhưng có rồi lại biến mất ngay, chẳng biết đi đâu. Thôi thì, em đã như thế thì cứ phải chấp nhận như thế. Nó đã ăn vào máu em rồi, di truyền là vậy đó.

Nora: Ối dào, em còn mong thừa hưởng nhiều tài năng của ba em nữa kìa.

Helmer: Còn anh, anh chỉ mong em cứ là em như bây giờ, chim sơn ca nhỏ bé dễ thương của anh! Nhưng nghe này, anh chợt nhận ra. Nhìn em hôm nay, anh thấy như..., như... Anh phải gọi là gì nhỉ? Đúng rồi,... em có vẻ như đang giấu diếm điều gì.

Nora: Vậy hả?

Helmer: Còn gì nữa. Hãy nhìn thẳng vào mắt anh.

Nora *(nhìn vào mắt chồng)*: Nào?

Helmer *(giơ tay chỉ)*: Cái miệng háu ăn này đáng lý hôm nay em không được đi quấy phá ngoài phố.

Nora: Ơ hay, do đâu mà anh có thể nghĩ như thế.

Helmer: Không lẽ cái miệng háu ăn này, lại không tạt vào một tiệm bánh nào, ư?

Nora: Ô, Helmer... Em bảo đảm với anh.

Helmer: Cũng không nhấp một chút mứt sao?

Nora: Ồ, hoàn toàn không.

Helmer: Cũng không hề nhấm nháp một hay hai cái bánh hạnh nhân à?

Nora: Không, Helmer, em bảo đảm là không mà.

Helmer: Thôi, được rồi, dĩ nhiên anh chỉ đùa thôi.

Nora *(đi đến bàn bên mé phải)*: Em chẳng bao giờ tính làm trái ý anh.

Helmer: Ừ, anh hiểu em, em đã hứa với anh... *(lại gần vợ.)* Bây giờ, em cứ giữ kín những bí mật bé nhỏ của em về đêm Giáng Sinh cho riêng em, Nora may mắn của anh, anh đoán rằng tối nay em sẽ đem nó ra khi cây thông đã lên đèn.

Nora: Anh có nhớ mời bác sĩ Rank chứ?

Helmer: Chưa. Nhưng không cần, đương nhiên là ông ấy sẽ ăn với chúng ta. Vả lại, sáng nay ông ấy đến đây, anh sẽ mời. Anh đã đặt mua rượu ngon, Nora, em không thể tưởng tượng nổi anh mong chờ cho tới đêm nay.

Nora: Em cũng vậy, cả các con nữa, chúng cũng mừng lắm đấy.

Helmer: Ôi chà thật tuyệt, khi biết rằng mình có một địa vị chắc chắn an toàn, lợi tức tương đối. Cứ nghĩ đến là cảm thấy vui quá rồi, phải không em?

Nora: Ô, điều đó thật tuyệt diệu!

Helmer: Em nhớ hồi Giáng Sinh năm ngoái không? Nguyên ba tuần trước đó, mỗi tối em đều giam mình trong phòng, cho tới quá nửa đêm, để làm hoa và làm bao thứ trang trí rực rỡ khác nữa, cho cây thông. Cốt để mọi người ngạc nhiên. Ôi, nhưng đấy là thời gian chán nhất của anh.

Nora: Lúc ấy em lại không cảm thấy chán chút nào.

Helmer *(mỉm cười)*: Nhưng rồi lại chẳng ra làm sao cả, Nora ạ.

Nora: Ơ, anh lại định chọc em nữa à. Em làm gì hơn, khi con mèo ở đâu lọt vào cắn nát ra từng mảnh, tất cả mọi thứ em đã làm,?

Helmer: Nora đáng thương của anh, cứ cho là em không thể làm gì hơn được. Điều chính là em đã có ý tốt, muốn làm cho mọi người vui. Cũng may thời gian thiếu thốn khó khăn ấy qua rồi.

Nora: Vâng, thực là may, anh nhỉ!

Helmer: Bây giờ anh không còn phải ngồi chán ngấy một mình, và em không còn phải làm phiền đôi mắt và đôi tay đẹp nhỏ bé của em....

Nora *(vỗ tay)*: Vâng, Helmer, em không còn phải làm vậy nữa, phải không anh? Ô, nghe sao mà thú vị! *(choàng tay qua vai chồng.)* Bây giờ em nói cho anh nghe, khi Giáng Sinh qua rồi..., em sẽ bày biện lại thế nào nhé. *(chuông cửa reo.)* Ồ, lại chuông, *(dọn sơ phòng khách.)* không biết ai bấm nữa, rõ chán.

Helmer: Nhớ nhé, hễ có khách đến cứ bảo anh không có nhà.

Cô hầu gái *(ở ngưỡng cửa)*: Thưa bà, có một bà lạ mặt...

Nora: Được, cứ mời bà ta vào.

Cô hầu gái *(nói với Helmer)*: Và cả ông bác sĩ Rank đến cùng lúc.

Helmer: Ông ấy vào phòng tôi hả?

Cô hầu gái: Dạ, ông ấy vào thẳng đó rồi.

(Helmer vào phòng làm việc của mình. Người hầu gái dẫn bà Linde còn mặc chiếc áo khoác ngoài, vào phòng khách và đóng cửa lại.)

Linde *(vẻ chán nản, hơi lưỡng lự)*: Chào chị, chị Nora.

Nora *(ngờ ngợ)*: Xin chào...

Linde: Có lẽ chị không nhớ tôi.

Nora: Không, tôi không... À, có chứ, nào để tôi nghĩ xem. *(buột miệng)* Hả! Linde! Có thật chị đấy không?

Linde: Đúng, chính tôi.

Nora: Linde! Thế mà tôi không nhận ra! Nhưng tôi, làm sao tôi có thể... *(nói chậm lại.)* Linde, trông chị thay đổi nhiều quá!

Linde: Vâng, có lẽ tôi thay đổi nhiều. Trong chín... mười năm dài...

Nora: Có phải đã lâu lắm rồi, nay chúng ta mới gặp lại? Đúng, lâu thật chứ nhỉ. Ồ, tám năm cuối ấy đầy diễm phúc, chị biết không. Bây giờ chị trở lại thành phố này, một cuộc hành trình dài, giữa mùa đông, thật chị gan quá.

Linde: Tôi mới tới bằng tàu hơi nước, sáng nay.

Nora: Chắc để mừng Giáng Sinh chứ gì. Ồ, thật vui quá! Nhưng chị cởi áo khoác ra đã. Chị không lạnh chứ? *(giúp Linde cởi áo.)* Chị xem, bọn mình vui quá, chúng ta ngồi bên lò sưởi nhé. À không, chị ngồi ghế sa-lông kia! Còn tôi thích ngồi trên cái ghế đu đưa này. *(nắm chặt tay Linde.)* Chị Linde, thật ra chị vẫn giữ được nét khi xưa, chỉ có lúc nãy thoạt trông..., chị hơi tái một tí..., có lẽ hơi gầy thì phải.

Linde: Và già lắm, già nhiều, Nora ạ.

Nora: Có lẽ chỉ già hơn một tí, tí xíu thôi, chứ không nhiều. *(đang không bất chợt tỏ vẻ quan trọng.)* À, tôi thật đoảng, cứ ngồi nói chuyện không đâu! Linde này, cho tôi xin lỗi, nhé.

Linde: Chị nói sao, Nora?

Nora *(chậm rãi nói)*: Tội nghiệp Linde, chị đã thành người góa bụa.

Linde: Vâng, ba năm rồi.

Nora: Tôi biết, tôi có đọc tin trên báo. Thật ra, Linde ạ, chị hãy tin tôi. Suốt thời gian đó, tôi thường nghĩ tới viết thư cho chị, nhưng cứ phải hoãn lại mãi, luôn luôn hết việc này đến việc khác.

Linde: Nora, tôi hiểu.

Nora: Không, Linde, tôi tệ quá. Ồ, chị khổ thật, phải trải qua biết bao nhiêu chuyện... Ông ấy bỏ chị, chẳng để lại gì sao?

Linde: Không.

Nora: Con cũng không?

Linde: Không.

Nora: Chẳng gì hết sao?

Linde: Chẳng cả buồn khổ và cũng chẳng cả nhớ thương gì hết.

Nora *(nhìn bạn không tin tưởng)*: Nhưng này, Linde, sao lại có thể như thế được?

Linde *(gượng cười vuốt tóc)*: Ôi, Nora, những chuyện như thế, đôi khi cũng đã xảy ra rồi đấy chứ.

Nora: Như thế chị cô đơn quá, gánh nặng của chị nặng biết ngần nào. Tôi có ba cháu dễ thương lắm, chị chưa thấy vì chúng ra ngoài với bà vú rồi. Nào, chị kể hết cho tôi nghe về chị đi...

Linde: Không, không, chị hãy nói chuyện chị trước mới phải.

Nora: Không, chị nói trước đi. Tôi không ích kỷ đâu, hôm nay tôi chỉ muốn nghe chuyện chị thôi. Nhưng

có điều tôi phải nói trước. Chị biết không, trong thời gian này chúng tôi gặp nhiều may mắn.

Linde: Tôi chưa biết, chuyện gì vậy?

Nora: Nhà tôi được mời làm giám đốc ngân hàng.

Linde: Anh nhà à? Ô, may mắn quá!

Nora: Vâng, may tuyệt! Nghề luật sư kể ra cũng chẳng vững chắc lắm, nếu không muốn dính líu đến những chuyện lem nhem. Helmer không bao giờ muốn vậy, tôi giống ý nhà tôi. Ồ, chị biết chúng tôi mừng quá! Nhà tôi nhậm chức vào đầu năm, lương bổng khá lắm, hoa hồng cao. Từ đây về sau, cuộc sống của chúng tôi khác hẳn trước..., sẽ được gần như chúng tôi mong muốn. Ô, Linde, tôi cảm thấy thư thái và hạnh phúc biết bao! Còn gì thú bằng khi có tiền, không phải lo lắng gì nữa. Phải không chị?

Linde: Ừ, thật sung sướng khi có đầy đủ những thứ cần thiết.

Nora: Không, không chỉ những thứ cần thiết mà còn nhiều, thật nhiều tiền nữa cơ!

Linde *(mỉm cười)*: Nora... Nora, chị vẫn chưa chín chắn? Hồi còn đi học chị đã là người tiêu hoang.

Nora *(cười lặng lẽ)*: Vâng, Helmer cũng nói vậy. *(chỉ tay vào Linde.)* Nhưng chị Linde ơi, "Nora... Nora" không có điên như chị nghĩ đâu... À, thật ra tới bây giờ, dù cả hai chúng tôi đều phải làm việc. Chúng tôi vẫn chưa hề được dư tiền để tôi có thể hoang phí.

Linde: Cả chị cũng làm việc à?

Nora: Vâng, việc nhà thôi, những việc làm bằng tay, móc và thêu thùa, đại loại như thế, *(nói như vô tình)*

còn những việc khác nữa. Chị đã biết sau khi chúng tôi lấy nhau, Helmer thôi làm ở Bộ rồi chứ?. Ở văn phòng chẳng có triển vọng gì, trong khi anh ấy lại cần kiếm tiền nhiều hơn trước. Trong năm đầu, Helmer cố gắng tận lực, trông anh ấy sút đi, thảm lắm. Chị biết không, anh ấy xin đủ loại việc làm thêm, chẳng kể ngày đêm. Nhưng rồi Helmer chịu không nổi, bệnh gần chết. Bác sĩ xác nhận là phải đưa anh đi nghỉ ở các nước miền Nam châu Âu.

Linde: Tôi biết, anh chị ở Ý một năm?

Nora: Đúng. Chị biết không, đâu dễ gì đi. Ngày đó tôi lại mới sanh cháu Ivar. Nhưng bắt buộc chúng tôi phải đi. A, kỳ đi ấy đầy thú vị. Lại cứu được mạng Helmer. Nhưng, Linde ơi, hao tốn tiền bạc lắm.

Linde: Tôi cũng đoán vậy.

Nora: Tốn ngàn hai tiền Ý. Bốn ngàn tám trăm đồng Na Uy. Quá nhiều, chị nhỉ.

Linde: Vâng, nhưng trong trường hợp như thế còn có tiền, là một may mắn lớn.

Nora: Tôi nói để chị rõ. Ba của tôi đưa đấy.

Linde: À ra thế. Tôi nhớ vào khoảng thời gian ấy ba chị mất.

Nora: Đúng thế, Linde, đúng ngay lúc đó. Chị thử nghĩ xem, tôi không thể đến thăm và chăm sóc ông cụ. Tôi phải ở đây, chờ từng ngày Ivar chào đời. Rồi lại còn Helmer đáng thương của tôi đang đau nặng cần săn sóc. Vì thế tôi không được gặp lại ông cụ. Ba yêu quý của tôi! Ôi, đó là sự đau đớn nhất tôi phải trải qua từ ngày chúng tôi lấy nhau.

Linde: Tôi biết chị thương cụ lắm. Nhưng rồi anh chị cũng phải đi Ý.

Nora: Vâng, khi đó chúng tôi có tiền rồi, bác sĩ hối phải đi gấp. Một tháng sau, chúng tôi đi.

Linde: Và anh nhà hoàn toàn khỏi bệnh?

Nora: Khỏe như vâm!

Linde: Nhưng ông... bác sĩ?

Nora: Ừ, sao?

Linde: Tôi thấy chị người làm nói ông ấy là bác sĩ, người đàn ông cùng đến một lượt với tôi đó.

Nora: À đúng, bác sĩ Rank, nhưng ông ta không đến để khám bệnh. Ông là bạn thân nhất của chúng tôi, ngày nào ông cũng đến đây ít nhất một bận. Không, từ dạo đó Helmer không bệnh tật gì nữa. Các con tôi đều khỏe mạnh, tôi cũng vậy. *(nhảy bật lên và vỗ tay.)* Trời ơi, chị Linde à, được sống, được hạnh phúc thật là tuyệt!... Ô, nhưng tôi thật đáng ghét..., chỉ nói toàn chuyện riêng của mình. *(Nora ngồi lên cái ghế dùng để gác chân sát bên cạnh, đặt tay lên đùi bạn.)* Đừng giận tôi nhé!... Nói cho tôi biết, có phải sự thật chị không yêu chồng? Sao hồi đó chị lại lấy ông ta?

Linde: Dạo ấy mẹ tôi còn sống, bà nằm liệt giường chẳng cách nào cứu chữa. Tôi còn phải nuôi hai đứa em trai. Tôi nghĩ, cách tốt nhất là nhận lời cầu hôn.

Nora: Phải, chị nghĩ đúng. Lúc đó ông ta rất giàu có?

Linde: Ông ta rất khá giả. Nora ơi, nhưng ngành kinh doanh thật bấp bênh. Khi ông ấy chết, công việc ngưng ngay, không còn lại gì hết.

Nora: Rồi sao?

Linde: Tôi phải kiếm sống bằng cách buôn bán lặt vặt, làm ở một trường học nhỏ hoặc bất cứ việc gì. Ba năm cuối này với tôi thật vất vả, một chuỗi ngày làm việc không nghỉ. Bây giờ xong rồi. Mẹ tôi không cần đến tôi nữa, vì bà đã mất. Mấy đứa em trai cũng vậy, chúng đều có việc làm tự nuôi thân.

Nora: Chắc chị thấy nhẹ người lắm...

Linde: Không chị ạ, chỉ là một khoảng trống. Buồn không thể tả, chẳng còn biết sống cho ai. *(ngồi dậy bồn chồn.)* Bởi thế, tôi không chịu nổi chỗ xa xôi hẻo lánh ấy nữa. Về đây dù sao cũng dễ tìm việc, công việc làm cho người ta phải bận rộn cả thân xác lẫn tâm trí. Giá tôi kiếm được việc chắc chắn, việc văn phòng chẳng hạn, thì tốt quá.

Nora: Ôi, Linde, chuyện kiếm việc khó khăn lắm, mà trông chị xem ra đã vất vả nhiều rồi. Tốt hơn hết chị nên nghỉ ngơi, đi tắm suối nước nóng ở một trung tâm an dưỡng.

Linde *(đến bên cửa sổ)*: Nora ơi, tôi đâu có ba cho tôi tiền để đi nghỉ.

Nora *(đứng lên)*: Ô, chị đừng hờn mát tôi chứ!

Linde *(đi tới Nora)*: Nora, đừng buồn tôi. Hoàn cảnh tệ hại của tôi khiến tôi dễ cay đắng. Người ta không biết làm việc vì ai, cho ai, mà vẫn phải xoay sở trăm bề. Vẫn phải tiếp tục sống nhưng dễ trở nên vị kỷ. Chị biết không, khi chị kể về cái may của chị, tôi vui không phải cho chị đâu, cho chính tôi đấy...

Nora: Tại sao? À, tôi hiểu. Ý chị nghĩ Helmer có thể giúp chị kiếm việc chứ gì.

Linde: Đúng, tôi nghĩ thế.

Nora: Linde ơi, nhà tôi dĩ nhiên sẽ giúp chị. Cứ để tôi lo, tôi sẽ nói khéo, tôi sẽ nghĩ ra cách gì đó thực hay. Vâng, tôi thật tâm muốn giúp chị.

Linde: Chị thì hiền, lại quá hiền, Nora ạ, chị nhiệt tâm với tôi quá..., nên chả biết gì về những gánh nặng và phiền toái của cuộc sống.

Nora: Tôi ư...? Tôi mà chả biết gì về...?

Linde *(mỉm cười)*: Lạy Chúa tôi, chị chỉ lo vài việc thủ công may vá thêu thùa và những việc đại khái như vậy, chứ gì... Nora, lúc nào chị cũng ngây thơ như một em nhỏ thôi.

Nora *(hất đầu, đi trên sàn nhà)*: Chị đừng nói cái giọng như thế đấy nhé.

Linde: Thì sao?

Nora: Chị cũng như mấy người khác. Mọi người tưởng rằng tôi chả làm được điều gì quan trọng.

Linde: Nào, nào...

Nora:... Là tôi chưa làm được việc gì, trong cuộc sống khó khăn này.

Linde: Nora ơi, chính chị mới kể cho tôi nghe về những việc làm của chị, đó thôi.

Nora: Xì..., những việc nhỏ đó! *(nói chậm.)* Tôi chưa kể cho chị những chuyện lớn.

Linde: Chuyện lớn nào? Ý chị nói gì?

Nora: Này, chớ nên coi rẻ tôi đấy, dù chị hãnh diện là đã hết sức lo cho bà mẹ suốt một thời gian dài.

Linde: Chắc chắn tôi chẳng dám coi thường ai. Nhưng thật ra tôi vừa hãnh diện vừa vui, khi nghĩ

mình đã giúp cho mẹ mình sống gần như không phải đau buồn, trong những ngày cuối đời.

Nora: Và chị cũng hãnh diện, khi nghĩ tới những gì chị đã làm cho hai em trai.

Linde: Tôi nghĩ tôi có quyền hãnh diện.

Nora: Tôi cũng nghĩ vậy. Nhưng Linde, giờ chị nghe chuyện này nhé. Tôi cũng có những điều vui tự hào và hãnh diện

Linde: Tôi không nghi điều này. Ý chị muốn nói gì?

Nora: Nói nhỏ chứ. Coi chừng Helmer nghe được! Bất cứ giá nào, tôi phải giấu nhà tôi. Chị Linde, không ai được biết việc này, không một ai ngoài chị.

Linde: Nhưng chuyện gì thế?

Nora: Chị lại đây. *(kéo Linde ngồi xuống sofa bên cạnh mình.)* Này chị..., tôi cũng có chuyện để hãnh diện. Chính tôi là người đã cứu mạng của Helmer.

Linde: Cứu à...? Cứu bằng cách nào?

Nora: Tôi đã kể cho chị nghe chuyện chúng tôi dọn đi Ý ở rồi mà. Helmer không thể qua khỏi, nếu anh ấy không đến vùng đó để dưỡng bệnh.

Linde: Có, và ba chị đã cho chị số tiền cần thiết.

Nora *(mỉm cười)*: Ờ, cả Helmer lẫn mọi người đều tin như thế, nhưng mà...

Linde: Nhưng...?

Nora: Ông cụ không cho chúng tôi lấy một xu. Tự tôi phải xoay tiền lấy.

Linde: Chị ư? Tất cả số tiền lớn ấy?

Nora: Một ngàn hai trăm đồng tiền Ý. Tức bốn ngàn tám trăm đồng Na Uy. Chị nghĩ sao?

Linde: Nghĩ sao gì nữa, Nora, bằng cách nào chị có số tiền lớn vậy? Bộ chị trúng số à?

Nora *(vẻ coi thường)*: Trúng số? *(thở phào.)* Trúng số thì có gì là hay?

Linde: Thế chị lấy ở đâu ra?

Nora *(hát khe khẽ và cười bí mật)*: Hừm, là lá la!

Linde: Chị làm sao mà xoay sở được số tiền ấy?

Nora: Hả? Sao lại không?

Linde: Không thể được, một người vợ không thể vay mượn, nếu không có sự đồng ý của chồng.

Nora *(hất đầu)*: Được chứ, khi họ biết tính toán một chút... Một người vợ khôn khéo một chút, rồi thì...

Linde: Nhưng này, Nora, tôi vẫn không hiểu nổi...

Nora: Chị không cần hiểu. Cứ gì phải vay, tôi có thể xoay cách khác. *(ngả lưng ra sau ghế)* Một người hấp dẫn như tôi, có tiền từ một kẻ ngưỡng mộ...

Linde: Chị điên rồi.

Nora: Linde, bây giờ chị lại tò mò quá, đấy nhé.

Linde: Chứ sao, Nora..., có phải chị đã làm cái việc thiếu suy nghĩ?

Nora *(ngồi xuống)*: Thiếu suy nghĩ, cứu sinh mạng chồng mà thiếu suy nghĩ à?

Linde: Tôi bảo thiếu suy nghĩ vì chị đã không cho anh nhà biết...

Nora: Nhưng không thể để nhà tôi biết được! Chúa ôi, chị chẳng hiểu gì hết hay sao? Nhà tôi cũng chưa được biết, anh ấy bị bệnh nguy tới mức nào. Bác sĩ chỉ nói cho mình tôi biết, sinh mạng nhà tôi không có cách nào cứu nổi. Nếu không đưa anh ấy xuống

miền Nam dưỡng bịnh. Rồi chị có biết tôi đã phải xoay trở ra sao không? Tôi vừa năn nỉ, khóc lóc nói rằng tôi cũng như bao bà vợ khác, ao ước được đi du lịch nước ngoài, tôi nhắc nhà tôi hãy nhớ cảnh ngộ của tôi, chiều tôi, tôi ướm lời xem anh ấy có thể vay mượn. Nhưng Linde ơi, chị biết không, Helmer nổi giận bảo tôi nông nổi, với bổn phận làm chồng anh không chiều sự nông nổi của tôi được. Ôi, nhưng tôi nghĩ phải cứu anh ấy, thế rồi tôi tìm ra được cách...

Linde: Thế nhưng, ba chị không cho anh nhà biết số tiền đó không phải của cụ sao?

Nora: Không, không khi nào. Cùng ngày đó ba tôi mất rồi. Tôi đã tính kéo ông cụ vào chuyện, rồi yêu cầu ông cụ đừng cho ai biết. Nhưng đúng lúc ông cụ bệnh nặng... Nên chuyện đó không cần thiết nữa.

Linde: Từ đó, chị không bao giờ thổ lộ với anh?

Nora: Không, trời đất ạ, sao chị lại nghĩ vậy? Helmer rất khắt khe về chuyện này! Vả lại,... hẳn nhiên với bản tính đàn ông nếu Helmer biết anh nợ tôi chuyện đó, anh sẽ không khỏi đau đớn, nhục nhã. Giữa chúng tôi sẽ có một khoảng cách rồi gia đình tôi sao còn được hạnh phúc như hôm nay.

Linde: Chị tính chẳng bao giờ kể lại với anh nhà việc đó sao?

Nora *(trầm tư, cười nửa miệng)*: Có thể lắm, nếu nhiều năm sau này, tôi không được như bây giờ. Chị đừng cười đấy nhé. Ý tôi nói: Khi Helmer không còn thích tôi như bây giờ. Khi anh không cảm thấy thích thú xem tôi nhảy múa, trang điểm hoặc nghe tôi hát

nữa, có cái gì để thủ thân, có lẽ tốt lắm chứ... *(ngưng lại.)* Nhưng, vô lý, vô lý! Chẳng bao giờ đến lúc ấy đâu. Linde, chị nghĩ sao về chuyện bí mật lớn của tôi? Lẽ nào tôi là kẻ vô tích sự? Chị không thấy tôi đã khổ vì bao nỗi lo âu về chuyện này! Thật chẳng dễ gì lo được mọi chuyện vào đúng lúc. Cái mà trên thị trường kinh doanh người ta gọi là tiền lời, cứ mỗi ba tháng phải trả một lần, còn tiền trả góp, kiếm sao cho đủ, khó khăn biết chừng nào. Chị biết không, tôi phải dè sẻn chút này chút nọ. Nhưng việc chi tiêu trong nhà có bớt được món gì đâu, Helmer phải sống phong lưu. Tôi không thể để các con ăn mặc luộm thuộm, tiền kiếm được để nuôi chúng tôi phải tiêu hết cho chúng. Ôi, những đứa bé đáng yêu!

Linde: Tội nghiệp chị, nếu thế chính chị đành phải nhịn ăn nhịn mặc thôi?

Nora: Dĩ nhiên. Chẳng tôi còn ai vào đây nữa. Mỗi lần Helmer đưa tiền để mua váy áo mới hay vài thứ gì đó, tôi mua thứ thật thường, rẻ mạt, cỡ nửa số tiền. Nhờ Trời, tôi mặc sao trông cũng được, nên Helmer không để ý gì cả. Nhưng, chị Linder ơi, nhiều lúc cũng buồn chứ, được mặc đẹp thích biết mấy?

Linde: Đành thế rồi.

Nora: Giờ tôi cũng có thêm một nguồn lợi tức. Mùa đông năm ngoái, tôi may mắn được giao cho chép lại một bộ sách. Tôi tự giam mình trong nhà, ngồi viết cho tới khuya. Ôi chao, nhiều lúc mệt muốn chết, nhưng kiếm được tiền cũng vui, thật vui. Cứ y thể như mình là đàn ông ấy.

Linde: Thế chị đã trả góp được bao nhiêu rồi?

Nora: Thật ra, tôi cũng không rõ nữa. Chuyện lời lãi khó mà biết rõ, chỉ biết nhặt nhạnh được bao nhiêu, cũng ráng trả hết bấy nhiêu. Nhiều khi tôi chẳng biết xoay trở ra sao. *(mỉm cười.)* Tôi đã từng ngồi đây tưởng tượng một ông lão nhà giàu cảm mình...

Linde: Hả? Ông nào?

Nora: Chỉ nói thế thôi, một ông lão khi chết người ta mở chúc thư, thấy đề rõ: "Tất cả số tiền của tôi, được trả tức khắc bằng tiền mặt, cho bà Nora yêu quý".

Linde: Nhưng, Nora ơi...Ông lão nào mới được chứ?

Nora: Trời ơi, chị không hiểu hay sao? Làm gì có ông lão nào, đó là tôi chỉ tưởng tượng mỗi khi chẳng biết xoay đâu ra tiền, nhưng đâu vẫn hoàn đó. Lão già nào cũng vậy thôi, chán chết! Tôi chẳng thiết lão với lá chúc thư của lão nữa, bởi ngay lúc này tôi cảm thấy hạnh phúc.*(đứng phắt dậy.)* Chúa tôi, thật tuyệt, chị Linde ạ. Không buồn! Không lo lắng, hoàn toàn không lo lắng, chơi đùa với lũ trẻ, căn nhà ấm cúng, với mọi thứ làm sao cho Helmer yêu thích! Cứ nghĩ mùa xuân sớm đến với bầu trời xanh mênh mông. Có thể chúng tôi sẽ đi xa ít ngày! Có thể tôi được nhìn lại bờ biển. Ôi, được sống và hạnh phúc, thật tuyệt diệu! *(Có tiếng chuông cửa ở phòng khách.)*

Linde *(đứng dậy)*: Ai bấm chuông kìa, thôi để tôi đi.

Nora: Không chị cứ ngồi chơi không sao đâu, có lẽ khách của Helmer đó...

Cô hầu gái *(đứng ở cửa phòng khách)*: Xin lỗi bà chủ..., có một ông muốn nói chuyện với luật sư.

Nora: Với ông giám đốc ngân hàng chứ gì.

Cô hầu gái: Dạ, hỏi ông giám đốc ngân hàng, nhưng con đâu biết,... bác sĩ Rank còn ở trong đó...

Nora: Ai thế nhỉ?

Krogstad *(ở ngưỡng cửa)*: Tôi đây, thưa bà.

Linde *(sửng sốt, vội quay mặt về phía cửa sổ.)*

Nora *(bước tới Krogstad, lo lắng hỏi nhỏ)*: Ông đấy à? Chuyện gì thế? Ông có gì cần nói với nhà tôi à?

Krogstad: Về mấy vụ ngân hàng..., cứ cho là như thế. Tôi giữ một chức vụ nhỏ ở trong đó, bây giờ tôi nghe nói ông nhà về làm giám đốc của chúng tôi.

Nora: Thì ra thế...

Krogstad: Vâng, chỉ vài công việc thôi, không có chuyện gì khác.

Nora: Vâng, xin ông vui lòng đi vào văn phòng.

(chào lạnh nhạt, trong khi khép cửa phòng khách, rồi đi tới xem chừng lò sưởi.)

Linde: Nora này..., ông ấy là ai vậy?

Nora: Biện hộ viên Krogstad đấy mà.

Linde: Vậy ra chính ông ta.

Nora: Chị quen à?

Linde: Tôi có biết ông ta... Mấy năm trước, Krogstad có thời gian làm việc, chức biện hộ viên ở chỗ tôi.

Nora: Đúng đấy.

Linde: Ông ta thay đổi nhiều quá.

Nora: Chắc ông gặp nhiều bất hạnh trong gia đình.

Linde: Bây giờ ông ta ở góa à?

Nora: Đông con. Nhìn kìa, lò sưởi cháy rồi. *(đóng cửa lò sưởi và kéo chiếc ghế đu đưa xa một chút.)*

Linde: Hình như ông ta làm ăn khá nhiều vụ?

Nora: Thế à? Có thể lắm, nhưng tôi cũng chẳng biết gì... Thôi, đừng nghĩ đến mấy chuyện làm ăn ấy nữa, chán lắm.

(Bác sĩ Rank từ phòng Helmer đi ra.)

Bác sĩ Rank *(còn đứng ở ngưỡng cửa)*: Thôi, tôi không làm phiền ông nữa đâu, để tôi vào gặp bà nhà. *(đóng cửa và phát hiện Linde.)* Ồ, xin lỗi, như vậy có lẽ tôi lại làm phiền cả ở đây nữa.

Nora: Không đâu. *(giới thiệu.)* Bác sĩ Rank, đây là chị Linde.

Rank: Chào bà, tôi vẫn thường nghe nhắc đến bà trong nhà này. Hồi nãy ở cầu thang, tôi đã đi ngang qua bà thì phải.

Linde: Vâng, tôi lên chậm lắm, leo thang mệt quá.

Rank: A hà, chắc bà bị đau trong người?

Linde: Thực sự vì tôi đã phải làm việc quá sức.

Rank: Vì lý do khác nữa không? Thế bà muốn về tỉnh này để hoàn toàn nghỉ ngơi với những tiệc tùng?

Linde: Tôi về đây để tìm việc làm.

Rank: Đó là một phương thuốc công hiệu cho chứng mệt, vì làm việc quá sức của bà ư?

Linde: Nhưng người ta vẫn phải sống, thưa bác sĩ.

Rank: Vâng, người đời vẫn cho là phải như thế đấy.

Nora: Bác sĩ Rank, bác sĩ có biết không... Bác sĩ cũng muốn sống chứ.

Rank: Vâng, tôi cũng vậy. Dù có yếu cách mấy đi nữa, nhưng tôi vẫn muốn sống. Bệnh nhân của tôi ai cũng thế, cả những người bị bệnh tâm thần. Chính

ngay lúc này, có một người đang bị bệnh tâm thần như thế, hiện ở trong phòng ông Helmer.

Linde *(hạ giọng)*: A!

Nora: Ông nói ai thế?

Rank: À, biện hộ viên Krogstad, bà sẽ không còn nhận ra hắn là ai nữa. Thưa bà, con người tệ hại đó, hễ mở miệng là cứ làm như quan trọng lắm, rằng mình cũng phải sống.

Nora: Vậy ư? Thế ông ta muốn nói gì với Helmer?

Rank: Thật ra tôi cũng không rõ, chỉ nghe điều gì đó có liên quan đến ngân hàng.

Nora: Tôi không ngờ..., biện hộ viên Krogstad lại liên can đến ngân hàng.

Rank: Có, ông ta được thâu nhận vào ngân hàng. *(nói với Linde)* Tôi không biết là ở chỗ bà đây lại có cái loại cứ đi loanh quanh để đánh hơi những trường hợp đồi bại, và đưa những kẻ tồi bại đó vào nhận việc tốt... Còn người tốt lại phải đứng vòng ngoài.

Linde: Chứ không đúng hay sao, thì cũng giống những người bệnh cần nhất là được vào nhà thương.

Rank *(nhún vai)*: Vâng, đúng thế đó. Sự quan tâm như vậy làm cho xã hội trở thành một nhà thương.

(Nora *đang trong sự suy nghĩ, bật cười vỗ tay)*

Rank: Sao bà lại cười? Bà biết gì về cái xã hội ấy?

Nora: Tôi chả quan tâm gì đến cái xã hội nhàm chán đó cả. Tôi cười chuyện khác, vui hết sức. Bác sĩ Rank ơi, có phải từ nay tất cả nhân viên ngân hàng đều thuộc quyền Helmer không?

Rank: Chuyện ấy làm bà vui lắm sao?

Nora *(mỉm cười và hát khẽ)*: Nào mặc tôi vui! Nào mặc tôi vui! *(đi quanh thảm.)* Vâng, cứ nghĩ chúng tôi... Helmer có đầy quyền lực trên bao người cũng vui chứ. *(lôi từ túi quần gói bánh.)* Bác sĩ Rank, ông dùng chút bánh hạnh nhân?

Rank: Uả, bánh. Tưởng bánh là của cấm ở nhà này?

Nora: Đúng thế, nhưng bánh của chị Linde cho tôi.

Linde: Hả? Tôi...?

Nora: Nào, nào, đừng sợ chứ. Chị làm sao biết được Helmer cấm tôi ăn bánh. Tôi nói chị biết, anh ấy sợ tôi bị hư răng vì bánh trái. Nhưng kệ,... lần này thôi...! Phải không, bác sĩ Rank? Xin mời *(đút miếng bánh vào miệng ông.)* Còn chị nữa, Linde. Và tôi một miếng, chỉ một miếng nhỏ thôi, hai miếng là cùng. *(đi đi lại lại.)* Bây giờ, tôi thật sự hạnh phúc. Ngay lúc này, tôi chỉ có một điều mong ước duy nhất.

Rank: Nào? Bà mong ước chuyện gì?

Nora: Một điều mong ước tôi rất muốn nói lên cho cả Helmer được nghe nữa.

Rank: Thế tại sao bà không nói?

Nora: Không, tôi không dám, bởi vì tệ hại quá.

Linde: Tệ hại?

Rank: A, vậy không nên. Song bà có thể cho biết... Vì lẽ gì bà muốn nói cho cả Helmer nghe điều đó?

Nora: Tôi chỉ muốn nói thế này: Cuộc đời này chán muốn chết.

Rank: Bà khùng rồi!

Linde: Trời đất ơi... Nora!

Rank: Nói đi, ông nhà kìa.

Nora *(giấu gói bánh)*: Suỵt, suỵt !

(Helmer, vắt chiếc áo khoác trên cánh tay và cầm chiếc mũ, từ phòng làm việc đi ra.)

Nora *(tiến lại phía chồng)*: Thế nào Helmer, anh gặp ông ấy rồi hả?

Helmer: Ừ, ông ta mới đi.

Nora: Để em giới thiệu với anh..., chị Linde, chị mới đến tỉnh nhà.

Helmer: Chị Linde...? Xin lỗi, tôi chưa được biết...

Nora: Anh Helmer, chị đây là Linde, Kristine Linde.

Helmer: Vậy à, chắc chị với Nora, bạn từ thuở nhỏ?

Linde: Vâng, chúng tôi quen biết nhau đã lâu.

Nora: Anh à, chị Linde từ xa đến đây, muốn nói chuyện với anh đấy.

Helmer: Thưa chuyện gì vậy?

Linde: Thật ra cũng không có gì...

Nora: Là, chị Linde rất giỏi về công việc văn phòng. Muốn được làm việc dưới quyền một người thành thạo để học hỏi thêm.

Helmer: Thưa chị, như thế thật tốt.

Nora: Linde biết anh được bổ làm giám đốc ngân hàng ở đây, chị ấy đi ngay tới... Được không Helmer, anh có thể vì em mà giúp chị Linde? Thế nào?

Helmer: Được chứ, có thể được. Chị là góa phụ à?

Linde: Vâng.

Helmer: Và có kinh nghiệm văn phòng?

Linde: Thưa, đúng thế.

Helmer: Vậy thật là hợp lý, tôi sẽ nhận chị vào làm.

Nora *(vỗ tay)*: Chị thấy không, thấy không!

Helmer: Chị may mắn đến đúng lúc đấy.

Linde: Ô, tôi biết cám ơn anh làm sao đây...?

Helmer: Có gì đâu. *(mặc áo khoác.)* Nhưng hôm nay, tôi phải xin lỗi...

Rank: Ông đợi tôi với. *(lấy áo khoác, cạnh lò sưởi.)*

Nora: Đừng đi lâu quá nhé, anh Helmer!

Helmer: Một tiếng, không hơn.

Nora: Chị cũng đi sao, Linde?

Linde *(cầm áo khoác)*: Vâng, giờ tôi phải đi tìm nhà trọ.

Helmer: Nếu thế chúng ta cùng qua bên kia đường.

Nora *(giúp bạn)*: Thật là chán khi chúng tôi ở đây chật chội quá, thật khó lòng...

Linde: Ồ, đừng nghĩ thế, chào Nora, cám ơn nhiều.

Nora: Chào chị. À, chiều chị trở lại chứ. Cả ông nữa, bác sĩ Rank ạ, sao cơ ạ? Cứ tưởng ông khỏe lắm sao? Ồ, dù ông có khỏe đi nữa, ông vẫn cứ phải mặc áo cho ấm vào.

(Họ cùng ra ngoài hành lang vừa đi vừa trò chuyện. Có tiếng trẻ con ở ngoài cầu thang.)

Nora: Chúng nó về kìa! Chúng nó về đấy!

(Nora chạy ra mở cửa. Bà vú Anne-Marie cùng với đám trẻ đi vào.)

Nora: Vào đây; vào đây! *(cúi hôn chúng.)* Của báu của mẹ...! Chị Linde ơi, chị thấy chúng không? Chúng dễ thương làm sao!

Rank: Không nên nói chuyện ở nơi có gió lùa!

Helmer: Nào đi, chị Linde, chỉ có các bà mẹ mới chịu đứng được chỗ gió lùa này thôi.

(Bác sĩ Rank, Helmer và Linde cùng đi xuống cầu thang. Bà vú cùng mấy trẻ nhỏ vào phòng khách. Nora đóng cửa ngoài.)

Nora: Các con mẹ trông khỏe quá. Má cứ đỏ au lên thôi! Như trái táo và hoa hồng vậy. (*mấy đứa trẻ theo sau ríu rít chuyện trò với mẹ.*) Các con chơi có vui không? Thật là tuyệt. Sao, con kéo xe trượt tuyết cho cả Emmy và Bob à? Thiệt hả, cả hai cùng một lúc! Vậy thì con giỏi quá, Ivar. Vú Anne Marie, cứ để tôi bế cô bé một tí. Con búp bê nhỏ dễ thương của mẹ! *(bế bé út từ tay bà vú và nhảy với bé.)* À, đáng lẽ mẹ nhảy với cả Bob nữa. Cái gì? Các con chơi ném tuyết à? Ồ, giá mẹ đi cùng! Không, không sao, Anne Marie, vú cứ để tôi thay áo cho chúng. Được rồi, hãy để tôi làm, thật là vui. Vú cứ vào trong đó đi, trông vú có vẻ lạnh lắm đấy. Có cà phê nóng đó.

(Bà vú vào phòng bên trái. Nora cởi áo khoác của các con vứt xung quanh, trong lúc để mặc chúng chuyện trò với nhau.)

Nora: Thế cơ à? Ở đấy, có con chó to đuổi theo con à? Nhưng nó không cắn chứ? Mà không đâu, con chó không có cắn những con búp bê dễ thương đâu. Ivar, đừng có nhìn vào thùng quà! Cái gì ấy à? Con muốn biết à. Ô không được, ghê lắm đó. Hả? Chúng mình sẽ cùng chơi nhé? Chơi trò gì nào? Đi trốn đi tìm. Ừ, mình chơi đi trốn, đi tìm nào. Bob trốn trước. Mẹ trước à? Được rồi, mẹ trốn trước này.

(Nora và các con chơi đùa, tiếng la hét vui vẻ trong phòng khách, ở phòng lớn phía bên phải.

Cuối cùng Nora núp trốn dưới bàn, các con chạy ùa vào, tìm kiếm, nhưng không tài nào tìm ra mẹ. Tiếng cười nhỏ của Nora, dẫn chúng đi đến chiếc bàn, lật tấm khăn bàn lên và tìm thấy mẹ. Trò chơi thật là vui. Nora trườn bò để dọa các con. Tiếng la hét lại trổi lên. Có tiếng gõ cửa ở ngoài hành lang, không ai chú ý cả. Cửa hé mở, và biện hộ viên Krogstad hiện ra, ông chờ đợi một chút, cuộc chơi vẫn tiếp diễn.)

Krogstad: Xin lỗi, bà Helmer...

Nora *(tiếng cười nhỏ bớt, quay lại)*: Ông muốn chi?

Krogstad: Xin lỗi, cửa không đóng, chắc có ai quên.

Nora *(đứng lên)*: Ông Krogstad, nhà tôi vắng nhà.

Krogstad: Tôi biết.

Nora: Thế,... ông cần chi?

Krogstad: Tôi muốn thưa chuyện với bà.

Nora: Với tôi? *(chậm rãi nói với các con.)* Hãy đi vào trong với vú Anne Marie. Hả? Không đâu, ông này không làm gì mẹ đâu. Đợi khi ông ấy đi, mình sẽ nô đùa tiếp nhé. *(Nora dẫn các con vào phòng bên tay trái và khép cánh cửa.)*

Nora *(bồn chồn hồi hộp)*: Ông muốn nói với tôi?

Krogstad: Vâng, tôi mong như vậy.

Nora: Hôm nay...? Nhưng chúng ta chưa tới ngày mồng một đầu tháng.

Krogstad: Vâng, mới là đêm vọng Giáng Sinh. Còn tùy bà muốn đêm Giáng Sinh vui vẻ như thế nào.

Nora: Ông muốn chi? Hôm nay, tôi chưa thể lo được.

Krogstad: Việc đó tạm thời khoan nói đến, chuyện khác cơ. Tuy nhiên bà có thời giờ không cái đã?

Nora: Vâng, được, tôi đủ thì giờ, mặc dù...

Krogstad: Tốt. Tôi ngồi trong quán của ông Olsen và thấy ông nhà đi xuống phố.

Nora: Thế ạ.

Krogstad:... Với một bà.

Nora: Rồi sao nữa?

Krogstad: Tôi xin phép hỏi, bà ấy có phải bà Linde?

Nora: Bà ấy đấy.

Krogstad: Mới về tỉnh này à?

Nora: Vâng, mới hôm nay.

Krostad: Bà Linde, bạn thân của bà?

Nora: Vâng, bạn thân. Nhưng tôi không thấy...

Krogstad: Trước, tôi cũng quen bà ta.

Nora: Tôi biết.

Krogstad: Vậy à? Bà đã rõ chuyện, tôi nghĩ thế cũng đủ. Vâng, tôi phải hỏi thẳng bà, có phải bà Linde được tuyển vào làm ở ngân hàng?

Nora: Ông làm nhân viên dưới quyền nhà tôi. Ông lấy quyền gì mà hỏi dò tôi, hả ông Krogstad? Nhưng khi ông đã hỏi, tôi cũng cho ông biết: Vâng, bà Linde đã được tuyển dụng. Và thưa ông Krogstad, chính tôi nói hộ cho bà ấy đấy. Nào, giờ ông biết rồi chứ.

Krogstad: Tôi đã đoán đúng mà.

Nora *(đi qua đi lại trên thảm)*: Ô, tuy nhiên tôi nghĩ người ta cũng thường có chút ảnh hưởng dù nhỏ nhoi nào đó. Người ta là đàn bà, cũng không hoàn toàn vì thế mà bảo rằng... Ông Krogstad ạ, khi là kẻ

dưới quyền, người ta nên tránh làm thương tổn đến người khác như... Hừ....,

Krogstad: ... Có ảnh hưởng?

Nora: Chính thế.

Krogstad *(đổi giọng)*: Bà Helmer. Xin bà vui lòng dùng ảnh hưởng của bà để giúp tôi.

Nora: Giúp ông? Ông muốn gì?

Krogstad: Xin bà vì lòng tốt, tìm cách cho tôi giữ lại chức vụ ở ngân hàng.

Nora: Sao, thế nào? Ai đã tìm cách chiếm chức vụ của ông?

Krogstad: Thôi, bà đừng giả bộ làm gì, tôi quá biết bà bạn của bà. Bà Linde không dễ gì mà đụng chạm đến tôi, vì tôi cũng biết rằng tại ai tôi bị tống khứ.

Nora: Nhưng tôi cam đoan với ông...

Krogstda: Thôi, tóm lại, khi còn kịp, tôi khuyên bà nên dùng ảnh hưởng của mình để cản chuyện ấy lại.

Nora: Nhưng, ông Krogstad này, tôi có ảnh hưởng gì ở đâu.

Krogstad: Bà không có à? Chính bà vừa nói ra thôi.

Nora: Dĩ nhiên tôi đâu có nói như thế. Tôi! Do đâu mà ông tin là tôi có đôi chút ảnh hưởng tới nhà tôi?

Krogstad: Ồ, tôi biết ông nhà từ hồi còn sinh viên. Tôi không nghĩ hễ cứ làm ông giám đốc ngân hàng, thì lại phải cứng rắn hơn những người đàn ông khác.

Nora: Nếu ông nói xấu nhà tôi, xin mời ông ra cửa.

Krogstad: Bà gan thật.

Nora: Tôi không sợ ông đâu. Chỉ qua đầu năm mới, tôi sẽ trả hết cho ông.

TRĂNG ĐÊM OSLO NA UY VÀ NORA \ NGUYỄN HỮU NHẬT.

Krogstad *(khống chế)*: Bà nghe cho rõ này, thưa bà. Nếu cần, tôi sẽ tranh đấu để giữ lại cái địa vị nhỏ bé của tôi ở ngân hàng, như tranh đấu để sống còn vậy.

Nora: Vâng, có vẻ như ông đang làm như thế đó.

Krogstad: Đây không phải chỉ chuyện tiền bạc thôi đâu. Còn chuyện khác nữa... Giờ thì, nói trắng ra, bà thấy đấy. Bà cũng như tất cả mọi người đều biết, cách đây vài năm tôi đã sơ ý phạm phải một lỗi lầm.

Nora: Tôi cũng có nghe nói về vụ này.

Krogstad: Nội vụ không đưa ra pháp luật, nhưng cũng bị kẹt nhiều bề. Tất nhiên tôi phải xoay sở làm một số việc mà bà cũng biết đấy. Tôi phải nắm lấy cơ hội, tôi cũng dám nói rằng tôi không đến nỗi thành một trong những kẻ tệ hại. Nhưng bây giờ phải chấm dứt mọi chuyện. Lũ con tôi đang lớn, vì chúng tôi phải lấy lại thể diện. Chức vụ trong ngân hàng là bước đầu trong các bậc thang. Ông nhà lại hất tôi ra khỏi, chẳng khác gì đẩy tôi tụt xuống bùn đen.

Nora: Nhưng lạy Chúa, ông Krogstad, tôi hoàn toàn không có quyền hạn gì để giúp ông!

Krogstad: Đúng hơn tại bà không muốn giúp, nhưng tôi đã biết cách bắt buộc bà.

Nora: Ông không cho nhà tôi biết tôi nợ tiền chứ?

Krogstad: Hừm, nếu giờ này tôi cứ nói cho ông nhà biết thì sao?

Nora: Thật đáng hổ thẹn cho ông, nếu ông làm thế. *(nghẹn ngào.)* Chuyện bí ẩn này, niềm hãnh diện của tôi, nhà tôi lại được biết bằng cách xấu xa, tồi tệ từ nơi ông, do chính ông, gây cho tôi biết bao đau đớn.

Krogstad: Chỉ bị đau đớn thôi à?

Nora *(vẻ dữ dội)*: Nếu làm thế, nhà tôi sẽ biết ông thuộc loại người gì, điều tệ hại nhất sẽ tới cho ông, khi đó hoàn toàn ông sẽ chẳng giữ được chỗ làm.

Krogstad: Tôi hỏi có phải bà chỉ sợ chuyện rắc rối trong gia đình bà thôi à?

Nora: Nếu chồng tôi biết chuyện này, đương nhiên là ông ấy lập tức trả hết số còn lại, và chúng tôi không còn gì phải trả cho ông nữa.

Krogstad *(bước đến gần hơn)*: Nghe đây, bà Helmer, hoặc trí nhớ bà không mạnh, hoặc bà vẫn chưa hiểu gì về công việc. Vậy tôi phải cho bà biết tỉ mỉ hơn.

Nora: Như thế nào?

Krogstad: Dạo đó, trong khi chồng bà bị bệnh, bà tới tôi hỏi vay một ngàn hai trăm đồng Ý.

Nora: Tôi đâu quen ai khác.

Krogstad: Tôi hứa sẽ gom cho bà số tiền đó...

Nora: Ông cũng đã gom được số tiền đó.

Krogstad: Tôi hứa đưa bà số tiền với vài điều kiện. Lúc đó bà quá bận lo bệnh của chồng, rất nóng lòng chờ có tiền để đi, tôi biết bà không để ý được hết ngọn ngành mọi chuyện. Vì thế tôi thấy không có gì trở ngại để nhắc bà nhớ lại chuyện này. Tôi hứa giúp tiền cho bà với điều kiện tôi biên giấy nợ.

Nora: Đúng, tôi ký giấy đó.

Kogstad: Tốt lắm. Phía dưới tôi có ghi thêm mấy giòng, ông cụ thân sinh của bà phải bảo đảm món nợ và đáng lẽ phải ký vào.

Nora: Đáng lẽ...? Ba tôi đã ký tên đấy thôi.

Krogstad: Trong giấy nợ, chỗ đề ngày tháng tôi để trống, có nghĩa ông cụ phải điền vào đó khi ký tên? Bà nhớ chưa?

Nora: Vâng, hình như thế...

Krogstad: Rồi tôi đưa giấy nợ cho bà, để bà gửi qua bưu điện cho ông cụ. Có phải như thế không?

Nora: Vâng.

Krogstad: Dĩ nhiên bà gửi liền, vì năm, sáu ngày sau bà đem cho tôi tờ chứng nhận với chữ ký của cụ. Rồi bà nhận được tiền.

Nora: Từ đó tôi không trả góp ông đúng hạn sao?

Krogstad: Có chứ, bà trả đầy đủ, đúng hạn nhưng... hãy trở lại chuyện đang nói..., Thưa bà, thời gian ấy hẳn đầy khó khăn cho bà?

Nora: Vâng, chính thế.

Krogstad: Tôi nghĩ, ông cụ bệnh nặng lắm thì phải.

Nora: Nặng lắm.

Krogstad: Và qua đời ngay sau đó?

Nora: Vâng.

Krogstad: Bà Helmer, cho tôi biết, bà có nhớ cụ mất ngày nào? Ý tôi muốn hỏi ngày nào trong tháng đó.

Nora: Ba tôi mất ngày 29 tháng 09.

Krogstad: Điều đó rất đúng, tôi đã xem lại.Vì thế vụ này mới là lạ *(lấy ra tờ giấy)* tôi không thể nào giải thích được.

Nora: Cái gì lạ? Tôi không hiểu...

Krogstad: Thưa bà, điều lạ là ông cụ đã đã ký vào giấy nợ này ba ngày sau khi chết.

Nora: Sao? Tôi không hiểu...

Krogstad: Qua đời ngày 29 tháng 09. Nhưng xem này. Ông cụ đề ngày ký là ngày 02 tháng 10. Thưa bà, như thế không lạ sao?

Nora *(im lặng)*.

Krogstad: Bà có thể giải thích được điều này?

Nora *(vẫn im lặng)*.

Krogstad: Điều lạ nữa nét bút đề, ngày tháng cũng như năm, không giống nét bút của ông cụ, lại giống với nét bút tôi thấy quen quen. Nào, để tôi thử giải thích xem. Ông cụ đã quên đề ngày khi ký, rồi chừng như có người đề thêm vào, khi mà biết là ông cụ đã qua đời. Cái đó cũng chẳng sao, điều quan trọng: Chính về cái chữ ký. Bà Helmer, chữ ký này có thật không? Có đúng chính cụ đã ký tên không?

Nora *(sau một lúc im lặng, ngẩng đầu và nhìn thẳng Krogstad)*: Không, không phải chữ ký của ba tôi. Chính tôi đã ký thay ba tôi.

Krogstad: Thưa bà, xin hãy nghe đây..., có lẽ bà biết rằng điều thú nhận đó là nguy hiểm chứ?

Nora: Tại sao? Ông đã sớm nhận lại tiền của ông mà.

Krogstad: Bà cho phép tôi hỏi..., tại sao bà không gửi giấy nợ cho ông cụ?

Nora: Không thể được. Ba tôi bệnh rất nặng. Nếu tôi xin ba tôi ký, thì tôi phải nói số tiền này dùng để làm gì. Nhưng trong khi ba tôi bệnh nặng, tôi không thể nói cho ba tôi biết tính mệnh nhà tôi đang nguy kịch. Không, không thể nói như thế được.

Krogstad: Nếu thế, tốt hơn hết là bà phải bỏ ý định đi ngoại quốc chứ?

Nora: Không, không được. Đi để cứu sinh mạng nhà tôi. Tôi không thể bỏ cuộc.

Krogsatd: Thế bà không nghĩ rằng bà đã lừa tôi sao?

Nora: Tôi không cần biết. Tôi cũng chẳng quan tâm đến ông. Tôi không thể gánh chịu những khó khăn lạnh nhạt do ông gây ra. Ông hẳn đã biết bệnh của nhà tôi lúc ấy đang nguy kịch biết bao.

Krogstad: Thưa bà Helmer, bà rõ ràng không nhận thức được điều bà vi phạm tệ tới mức nào. Nhưng tôi xin nói với bà rằng, điều mà tôi đã vi phạm, cũng chẳng khác gì bà. Vậy mà đã nó làm hỏng hết sự nghiệp của tôi.

Nora: Ông? Ông muốn tôi tin rằng, việc ông làm cũng là hành động cam đảm để cứu vợ ông hay sao?

Krogstad: Luật pháp không cần biết tới những nguyên nhân tình cảm thầm kín.

Nora: Luật như thế thật quá tồi tệ.

Krogstad: Tồi tệ hay không, khi tôi trình những tờ giấy này ra tòa, bà cũng sẽ bị lãnh án theo luật pháp.

Nora: Tôi không tin như thế. Một người con không được quyền tránh cho cha già sắp chết nỗi lo lắng băn khoăn hay sao? Một người vợ không có quyền cứu mạng chồng mình hay sao? Tôi không biết nhiều về luật, nhưng tôi tin rằng trong luật pháp cũng phải có chỗ cho phép bàn những chuyện như thế. Một biện hộ viên như ông lại không biết hay sao? Ông hẳn là một luật gia tồi, ông Krogstad ạ.

Krogstad: Cứ cho là như vậy. Song những việc làm ăn vay mượn, xảy ra giữa bà và tôi, có lẽ bà cũng

nghĩ tôi hiểu đúng chứ. Tốt. Vậy bà muốn làm gì cứ làm. Nhưng tôi xin nói trước với bà: Nếu tôi bị loại bỏ, bà cũng chẳng tránh khỏi.

(Krogstad chào và đi ra, qua phòng treo áo).

Nora *(cúi đầu suy nghĩ, rồi hất cổ lên)*: Sao! Muốn làm cho tôi sợ! Tưởng tôi đần lắm sao. *(gom quần áo của lũ trẻ, rồi ngừng ngay lại.)* Nhưng...?... Không, không thể nào! Tôi làm vậy chỉ vì tình thương.

Lũ trẻ *(ở cửa phía trái)*: Mẹ ơi, giờ khách đã đi rồi.

Nora: Ừ, ừ, mẹ biết rồi. Nhưng đừng nói với ai về ông khách này nhé. Nghe chưa? dấu cả ba nữa đấy!

Các con: Vâng, mẹ ơi; nhưng nô đùa nữa nghe mẹ?

Nora: Không, không được, bây giờ không được.

Các con: Ô nhưng mà mẹ đã hứa rồi.

Nora: Ừ, nhưng lúc này mẹ không chơi với các con được đâu. Đi vào trong đi, mẹ có nhiều việc phải làm. Vào đi, đi vào đi, các con ngoan của mẹ.

(Nora cẩn trọng đẩy chúng vào phòng trong và đóng cửa lại.)

Nora *(ngồi xuống ghế sô-pha, cầm miếng vải lên thêu vài mũi, nhưng rồi ngừng ngay lại)*: Không! *(bỏ miếng vải thêu xuống, đứng dậy, ra cửa phòng, gọi:)* Helene! Đem cây thông vào đây cho tôi. *(đi tới chiếc bàn bên trái, mở ngăn kéo, rồi lại ngừng lại.)* Không, hoàn toàn không thể được!

Cô hầu gái *(bưng cây thông)*: Thưa bà, con để cây này ở đâu?

Nora: Đó, ngay giữa nhà đó.

Cô hầu gái: Bà cần gì thêm không ạ?

Nora: Không,cám ơn, tôi có đủ đồ dùng rồi.

(Người hầu gái để cây thông xuống, đi ra.)

Nora *(sửa soạn trang hoàng cây Giáng Sinh)*: Mấy ngọn đèn chỗ này..., và hoa treo ở đây. Thật là kẻ tồi tệ! Nói, nói, ừ cứ nói đi! Đâu có gì mà phải sợ. Cây thông này rồi sẽ tuyệt đẹp. Anh Helmer ơi, em sẽ làm bất cứ điều gì anh muốn, em sẽ hát, em sẽ nhẩy múa cho anh...

(Helmer đi vào, cặp dưới tay một xấp giấy.)

Nora: Ô..., anh đã về đấy à?

Helmer: Ừ. Có ai đến đây không?

Nora: Đến đây à? Đâu có.

Helmer: Lạ! Anh vừa thấy Krogstad ra khỏi cửa mà.

Nora: Thế hả? À phải, đúng thế, ông ấy mới ở đây.

Helmer: Nora, cứ nhìn em, anh đã đủ rõ, hắn đến đây yêu cầu em nói tốt cho hắn chứ gì.

Nora: Vâng!

Helmer: Và em làm như thể tự em nói tốt cho hắn. Em định giấu anh về việc hắn đến đây? Hắn cũng yêu cầu em giữ kín, đúng thế không?

Nora: Vâng, nhưng..., anh Helmer.

Helmer: Nora, em Nora, sao em lại cứ can dự vào? Nói chuyện, hứa hẹn với loại người như thế! Rồi lại không thành thật cả với anh nữa.

Nora: Không thành thật...?

Helmer: Chẳng phải em vừa nói không ai đến đây sao? *(đưa ngón tay dọa.)* Con chim nhỏ của anh không được làm như vậy nữa. Con chim phải có cái mỏ sạch sẽ để hót, đừng bao giờ sai điệu *(quàng tay*

ngang lưng Nora.) Đúng không? Hẳn rồi, chứ còn gì nữa. *(buông nàng ra.)* Đừng làm vậy nữa *(ngồi trước lò sưởi.)* Ồ, chỗ này ấm cúng quá *(lật mấy tờ giấy.)*

Nora *(sau lúc bận rộn với cây Giáng Sinh)*: Helmer!

Helmer: Gì em?

Nora: Em mong đợi buổi dạ vũ hóa trang ở nhà vợ chồng Stenborg vào ngày mốt.

Helmer: Còn anh rất mong xem em làm gì cho anh ngạc nhiên.

Nora: Ồ, ngốc ơi là ngốc.

Helmer: Hả?.

Nora: Em chẳng làm gì cho ra hồn đâu, toàn kỳ cục, vô nghĩa không à.

Helmer: Bé Nora của anh tự cho mình như thế à?

Nora *(đến sau ghế của Helmer, để tay lên chỗ tựa)*: Helmer, anh bận lắm không?

Helmer: Ừ...

Nora: Giấy tờ gì thế?

Helmer: Hồ sơ ngân hàng.

Nora: Đã bắt đầu rồi cơ à?

Helmer: Anh đã thuyết phục ban quản trị ủy quyền cho anh trong những thay đổi cần thiết về nhân viên và dự án hoạt động. Anh phải dùng cả tuần lễ Giáng Sinh để làm. Anh muốn đâu vào đó ngay đầu năm.

Nora: Thảo nào cái ông Krogstad khốn khổ ấy mới...

Helmer: Hừm.

Nora *(vẫn dựa sau ghế, xoa nhẹ tóc ở gáy chồng)*: Nếu như anh không quá bận, em muốn nhờ anh một việc quan trọng, Helmer?

Helmer: Cứ nói đi. Việc gì thế?

Nora: Ở đây không ai có khiếu thẩm mỹ như anh. Trong buổi dạ vũ hóa trang, em muốn sao cho mình thật nổi. Helmer, anh hãy giúp em và chọn quần áo cho em mặc thế nào cho hợp?

Helmer: A ha, thế cô bé bướng bỉnh phải cầu cứu anh rồi sao?

Nora: Anh Helmer, em chẳng tự làm gì được, nếu không có anh giúp đâu.

Helmer: Được, được, để anh nghĩ coi, thế nào chúng mình cũng tìm ra cách.

Nora: Ô, anh tốt quá. *(đến bên cây Giáng Sinh; dừng lại.)* Mấy cái hoa đỏ này đẹp làm sao... Mà này, cho em biết đi, cái chuyện ông Krogstad phạm phải đó ra sao, có thật sự tệ hại lắm không?

Helmer: Mạo chữ ký. Em biết việc ấy nghĩa là gì không?

Nora: Có thể ông ta bị bắt buộc phải làm chăng?

Helmer: Có chứ, hay cũng như bao kẻ khác, chỉ làm một cách vô ý thức. Anh chẳng nhẫn tâm, tuyệt đối kết tội một người chỉ vì hành động sai lầm duy nhất của người ta.

Nora: Vâng, đâu có được. anh Helmer!

Helmer: Người ta có thể lấy lại danh dự nếu can đảm thú nhận sai lầm và chấp nhận sự trừng phạt.

Nora: Trừng phạt...?

Helmer: Nhưng, hắn ta không thú nhận gì cả, hắn chỉ muốn dùng thủ đoạn để thoát thân. Chính điều đó mới kéo hắn ta xuống bùn đen tồi tệ.

Nora: Anh cho rằng đáng lẽ...?

Helmer: Em nghĩ xem, cái con người tội lỗi rành rành như vậy. Phải gian dối với mọi người, phải mang mặt nạ với những người thân yêu, vợ, con. Cả với con, điều đó mới thật sự ghê tởm, em ạ.

Nora: Tại sao?

Helmer: Vì sự dối trá mập mờ ấy mang cái mầm lây lan và bệnh hoạn trong nhà. Mỗi hơi thở, của những đứa con, phải hít vào cái mầm mống xấu xa ấy.

Nora *(sát vào chồng)*: Anh có chắc không?

Helmer: Ô, cưng ơi, làm luật sư, anh có kinh nghiệm. Hầu như những con người sớm hư hỏng đều do những bà mẹ dối trá.

Nora: Tại sao lại chỉ..., do mẹ?

Helmer:Người ta đã ghi nhận là con cái hư hỏng thường do các bà mẹ, nhưng các ông bố rồi cũng ngả theo vợ. Cái gã Krogatad này quanh năm suốt tháng đầu độc con cái trong nhà bằng sự dối trá, nên anh mới coi hắn là đồ bại hoại. *(đưa tay về phía vợ)* Bởi thế Nora bé bỏng dễ thương của anh, hứa với anh, đừng bàn tới việc của hắn nữa. Bắt tay cam đoan với anh. Nào, nào, sao thế? Đưa tay cho anh. Rồi, xong rồi nhé! Anh đoan chắc, anh không thể nào làm việc với con người như vậy được. Nói trắng ra, gần loại người như Krogstad anh muốn ngất xỉu.

Nora *(rút tay ra, đi về phía bên kia cây Giáng Sinh)*: Ở đây nóng quá! Em còn nhiều việc phải làm.

Helmer *(đứng lên, thu gọn lại giấy tờ)*: Ừ, anh cũng muốn đọc qua một chút giấy tờ trước khi ăn. Anh sẽ

nghĩ về trang phục của em nữa. Với lại, có lẽ anh còn phải chuẩn bị vài thứ để treo giây kim tuyến lên cây Giáng Sinh chứ. *(đặt tay lên đầu vợ).* Ồ, con chim nhỏ bé yêu quý của anh ơi. *(đi vào phòng làm việc và đóng cửa lại).*

Nora *(sau khi yên lặng, chậm rãi)*: Ô kìa! Không thể như vậy được. Không thể được. Không như thế được.

Bà vú *(ở cửa bên trái)*: *Các em cứ năn nỉ, nũng nịu, đòi vào đây với mẹ.*

Nora: Không, không. Đừng cho chúng vào với tôi! Hãy ở cạnh chúng đi, vú Anne Marie.

Bà vú: Thưa vâng. *(đóng cửa.)*

Nora *(mặt trắng lợt và sợ hãi)*: Đẩy con cái vào vòng hư đốn...! Đầu độc gia đình? *(dừng lại; ngửa cổ lên.)* Không, không bao giờ, vĩnh viễn không bao giờ đúng như thế được!

NORA GIẤC MƠ CỦA BƯỚM \ NGUYỄN HỮU NHẬT.

MÀN HAI

(Vẫn trong phòng khách. Ở góc nhà, cây Giáng Sinh cạnh chiếc dương cầm, đơn sơ với những khúc nến tàn lụi. Chiếc áo khoác của Nora ở trên ghế sa-lông.)

(Nora, một mình trong phòng khách, bồn chồn đi lại, cuối cùng dừng cạnh sa-lông, cầm áo khoác lên.)

HELMER TRÍCH ĐOẠN TRANH OLAF JØRGENSEN.

Nora *(để áo xuống ghế)*: Có ai đến! *(đến bên cửa nghe ngóng)*. Không phải..., không có ai cả. Dĩ nhiên rồi,... hôm nay ngày thứ nhất, sau lễ Giáng Sinh ai đến làm gì,... ngày mai cũng thế... Nhưng mà cũng có thể... *(mở cửa, nhìn ra ngoài.)* Không, chẳng có gì trong thùng thư, trống rỗng *(đi đi lại lại.)* Ô, lẩn thẩn hết sức! Đương nhiên hắn sẽ không làm to chuyện. Không thể xảy ra như thế được. Không thể nào. Mình còn ba con thơ.

(Bà vú, ôm một hộp giấy to, từ phòng bên trái đi ra.)

Bà vú: Rốt cuộc rồi tôi cũng tìm ra hộp đồ hóa trang.

Nora: Cám ơn vú, cứ để nó ở trên bàn.

Bà vú *(làm theo lời)*: Nhưng, có lẽ nó lung tung lắm.

Nora: Giá mà tôi có thể xé nó ra làm trăm mảnh!

Bà vú: Trời ơi, chỉ cần kiên nhẫn một tí thôi, là đâu lại vào đó ngay ấy mà.

Nora: Ừ, để tôi đi đến nhờ chị Linde giúp.

Bà vú: Bây giờ cô tính ra ngoài? Trong thời tiết xấu này à? Coi chừng bị cảm lạnh..., rồi lại bệnh đấy.

Nora: Đâu đến nỗi nào... Tụi nhỏ ra sao rồi vú?

Bà vú: Tội nghiệp các em, đang chơi với mấy món quà Giáng Sinh, nhưng...

Nora: Thế tụi nó có nhắc đến tôi không?

Bà vú: Các em vẫn thích mẹ ở cạnh.

Nora: Đành thế, nhưng vú Anne-Marie ơi, từ nay trở đi, tôi không thể thường xuyên ở bên cạnh chúng nó như trước nữa.

Bà vú: Trẻ con dễ làm quen với mọi chuyện.

Nora: Vú tin thế à? Vú tin nếu mẹ của chúng vắng mặt lâu, chúng nó sẽ quên à?.

Bà vú: Trời đất ơi..., đi vắng lâu à!

Nora: Anne-Marie ơi, vú cho tôi biết đi,... chuyện tôi hằng nghĩ đến... Làm sao vú đành lòng, giao đứa con của vú cho người khác nuôi?

Bà vú: Cũng đành vậy thôi, khi tôi phải bế ẵm Nora bé bỏng.

Nora: Nhưng có thực vú muốn như thế?

Bà vú: Một cô gái nghèo lỡ mang thai, kiếm được chỗ làm tốt cũng đáng mừng chứ? Bởi vì con người tồi tệ đó chẳng làm gì để giúp tôi.

Nora: Chắc con gái vú đã quên vú.

Bà vú: Không đâu, nó không quên. Nó có biên thư cho tôi, kể cả khi chịu phép Thêm sức cũng như sau khi đã thành gia thất.

Nora *(ôm cổ bà vú)*: Vú Anna Marie ơi, khi tôi còn thơ ấu, vú đã là một người mẹ tốt của tôi.

Bà vú: Tội cho cô, Nora nhỏ bé đáng thương ơi, ngoài tôi ra cô đâu còn người mẹ nào khác nữa.

Nora: Thế, nếu tụi nhỏ nhà này cũng không còn ai khác, chắc vú sẽ sẵn lòng... Nói, nói đi, nói đi. *(mở hộp.)* Vú vào trong với tụi nó. Bây giờ tôi còn phải.... Ngày mai, vú sẽ thấy tôi đẹp ngần nào.

Bà vú: Hẳn rồi, chẳng ai trong buổi dạ vũ đẹp bằng Nora đâu. *(bà vú đi vào phòng mé trái.)*

Nora *(bắt đầu mở hộp, nhưng lại quăng ra)*: Ô, nếu đừng có ai đến, để mình có thể đi ra ngoài. Giá trong lúc này ở nhà đừng xảy ra việc gì. Ngốc quá, chẳng

ai đến đâu. Đừng nghĩ đến nữa. Phải phủi bụi chiếc găng tay. Này găng tay đẹp, này găng tay xấu. Đừng nghĩ nữa! Một, hai, ba, bốn, năm, sáu... *(la lên:)* A... đó, có người đến! *(muốn đi đến cửa, nhưng lại thôi.)*

(*Linde vào, từ phòng khách phụ, nơi treo áo.*)

Nora: A, Linde, chị đấy à. Không còn ai khác ở ngoài đó chứ?... Thật may, chị đến đây.

Linde: Tôi nghe chị ở trên này, đang nhắc đến tôi.

Nora: Vâng, tôi vừa mới nhắc. Có việc này, chị phải giúp tôi mới được. Mình hãy ngồi xuống ghế sa-lông đi. Hãy xem này, ngày mai ông lãnh sự Stenborgs tổ chức dạ vũ hóa trang ở ngay trên lầu nhà chúng tôi. Helmer muốn tôi hóa trang thành cô gái bán cá thành Napoli và nhảy điệu Tarantella, vì tôi đã học điệu vũ này ở Capri.

Linde: Xem kìa, chị sẽ biểu diễn hả?

Nora: Vâng, Helmer nói tôi nên nhẩy. Đây này, tôi mặc áo này, bộ áo Helmer đã may cho tôi hồi đó. Nhưng bây giờ tệ quá rồi, tôi chẳng biết cách...

Linde: À, chúng mình sẽ sửa lại không khó, ngoài việc tháo chỗ này, may chỗ kia một tí. Kim chỉ đâu? Xem nào, những thứ cần có đây rồi.

Nora: Ồ, chị tốt quá.

Linde *(khâu may)*: Nora, ngày mai chị hóa trang? Chắc tôi phải ghé qua đây một chút, để xem chị trang điểm. Mà này, tôi quên khuấy mất, phải cám ơn chị, chiều hôm qua thật vui.

Nora *(đứng lên, đi mấy bước)*: À, tôi cho rằng ngày hôm qua, đâu có vui bằng những lần trước... Đáng lẽ

chị nên đến đây nhiều hơn, Linde ạ... Anh Helmer biết cách làm cho gia đình vui và ấm cúng lắm.

Linde: Tôi nghĩ chị cũng chẳng kém gì, chị xứng đáng là con gái cưng của ông cụ. Nhưng này, bộ ông bác sĩ Rank lúc nào cũng chán nản như hôm qua?

Nora: Vâng, hôm qua ông ta buồn bã thấy rõ, chắc chẳng ngoài chuyện ông ta mắc phải chứng nan y. Tôi nói nhỏ với chị, ông ta bị lao cột xương sống đấy, thật tội nghiệp. Ông thân của Rank là một người đáng trách, lăng nhăng trai gái nên người con trai bị bệnh từ đó mà ra, chị hiểu không.

Linde *(để đồ may xuống)*: Nora, sao chị biết chuyện?

Nora *(đi qua đi lại)*: Sý..., khi mình sanh đến ba mặt con, được mấy bà mụ biết chút ít về y khoa tới thăm. Mấy bà ấy kể cho nghe chuyện này, chuyện nọ.

Linde *(tiếp tục may, im lặng giây lát)*: Bác sĩ Rank ngày nào cũng đến đây à?

Nora: Ngày nào mà chẳng đến. Ông ta là bạn thân nhất của Helmer từ thời trẻ, và cũng là bạn tốt của tôi nữa. Bác sĩ Rank như người nhà, ấy mà.

Linde: Nhưng mà, ông ấy có thật thà không? Ý tôi muốn nói ông ta chỉ ưa nói đãi bôi, phải không?

Nora: Không, trái lại. Tại sao chị nghĩ vậy?

Linde: Ấy, hôm qua lúc chị giới thiệu tôi với ông ta, ông ta bảo thường nghe nhắc đến tên tôi trong nhà này. Nhưng sau đó tôi để ý anh nhà lại nói, thật sự chẳng biết tôi là ai. Thế tại sao bác sĩ Rank lại...?

Nora: Ồ, đúng vậy đấy, chị Linde ạ. Bởi vì Helmer rất yêu tôi, cho nên anh ấy muốn chiếm độc quyền

tôi, như anh ấy nói. Thời gian đầu anh ấy gần như khùng, khi tôi nói đến những người thân yêu. Nên tôi tránh không bao giờ nhắc đến ai nữa. Với bác sĩ Rank lại khác, tôi có thể nói chuyện này chuyện nọ, bởi vì ông ấy chịu khó nghe tôi, chị à.

Linde: Nora ơi, đôi khi chị hãy còn ngây thơ quá, tôi lớn tuổi hơn chị, nên có đôi chút kinh nghiệm. Tôi muốn dặn chị điều này: chị nên lo thoát khỏi cái chuyện ấy với ông bác sĩ Rank đi.

Nora: Thoát khỏi chuyện gì cơ chứ?

Linde: Tôi nghĩ mấy chuyện vẩn vơ ấy mà. Bữa qua chị nói, có người giàu ái mộ chị, đem tiền cho chị,...

Nora: Ừ, rất tiếc... Thật sự chưa hề có người ấy. Nhưng sao cơ?

Linde: Ông bác sĩ Rank có tài sản phải không?

Nora: Có, ông ta có chứ.

Linde: Lại không phải nuôi ai?

Nora: Không, không ai cả, nhưng...?

Linde: Và ông ta tới nhà này hàng ngày?

Nora: Ừ, chị đã nghe tôi kể.

Linde: Nhưng sao người đàn ông này lỳ quá vậy?

Nora: Tôi chưa hiểu hết ý chị.

Linde: Nora, chị giấu gì đấy chớ. Chị tưởng tôi không biết chị vay một ngàn hai trăm đồng của ai à?

Nora: Chị điên à? Chị có thể nghĩ được như thế à! Ông bác sĩ là bạn của chúng tôi, thường đến đây hàng ngày! Làm sao cái trường hợp kỳ cục ấy lại xảy ra được?

Linde: Thế ra không phải ông ta?

Nora: Không phải, đoan chắc với chị, tôi chưa từng nghĩ đến việc ấy... Mà lúc đó ổng cũng chẳng có tiền cho vay, mãi sau này Rank mới được hưởng gia tài.

Linde: Giờ, thật may cho chị, Nora ạ.

Nora: Không, đời nào tôi lại tính tới cầu cạnh bác sĩ Rank...Dù tôi tin chắc chắn được, nếu tôi nhờ ông...

Linde: Nhưng tất nhiên chị đã không làm thế.

Nora: Dĩ nhiên không, tôi chưa thấy cần. Nhưng tôi biết chắc rằng, nếu như tôi nói với ông ta...

Linde: Sau lưng chồng chị?

Nora: Tôi phải thoát ra khỏi cái chuyện kia, kể cả sau lưng chồng tôi. Tôi phải thoát ra thôi.

Linde: Đúng, bữa qua tôi cũng nói vậy, nhưng...

Nora *(đi tới đi lui)*: Một người đàn ông bao giờ cũng giỏi hơn một người đàn bà, để lo chuyện như vậy...

Linde: Phải, khi người đàn ông ấy lại là chồng mình.

Nora: Chuyện tầm phào. *(dừng lại.)* Có phải khi trả hết nợ, người ta sẽ lấy lại được giấy nợ không?

Linde: Cứ như tôi biết, thì đúng thế.

Nora: Và có thể xé nó ra làm trăm mảnh, đốt đi,... cái tờ giấy nhơ bẩn đó!

Linde *(nhìn dăm dăm vào Nora, để đồ may xuống và chậm rãi đứng lên)*: Nora này, chị như còn giấu tôi điều gì.

Nora: Chị thấy vậy hả?

Linde: Từ sáng hôm qua đã có chuyện xảy ra cho chị. Chuyện gì vậy, chị Nora?

Nora *(đi lại phía Linde)*: Chị Linde! *(nghe ngóng.)* Suỵt! Helmer đã về. Này, chị hãy vào trong đó thật

lâu với các cháu đi. Helmer không ưa chuyện may vá. Bảo vú Anne-Marie giúp chị.

Linde *(thu gọn đồ may)*: Được rồi, nhưng tôi sẽ không đi khỏi nhà này, trước khi chúng mình nói thật hết mọi chuyện đấy.

(Linde đi vào phòng bên trái, cùng lúc Helmer đi từ phòng treo áo vào.)

Nora *(ra gặp chồng)*: Ồ, em đợi anh lâu quá, anh Helmer yêu dấu.

Helmer: Có cô thợ may đến đây à...?

Nora: Không phải, chị Linde đấy, chị ấy giúp em sửa áo. Rồi anh sẽ thấy, em đẹp lắm cho coi.

Helmer: Chứ không phải nhờ sáng kiến của anh à?

Nora: Ý kiến anh tuyệt rồi. Nhưng cũng còn vì em ngoan ngoãn chiều anh nữa chứ?

Helmer *(ôm eo vợ)*: Ngoan ngoãn, vì em chiều chồng? Nào, nào, cô bé điên rồ của anh ơi, anh biết thừa em đâu nghĩ thế phải không. Nhưng thôi, anh không quấy rầy em nữa, anh nghĩ chắc em còn phải thử áo.

Nora: Anh bận làm việc à?

Helmer *(chỉ hộp giấy tờ)*: Xem đây này. Anh vừa ở ngân hàng... *(định đi vào văn phòng.)*

Nora: Anh Helmer.

Helmer *(dừng lại)*: Gì em.

Nora: Nếu bây giờ con sóc bé nhỏ của anh thành thật năn nỉ anh một chuyện...?

Helmer: Chuyện gì thế?

Nora: Nhưng anh có chịu làm không đã?

Helmer: Dĩ nhiên trước hết anh phải biết việc gì đã.

Nora: Sóc sẽ nhảy cho anh vui, nếu anh chiều ý em.

Helmer: Em hãy nói tiếp đi.

Nora: Con chim này sẽ hót khắp phòng khách, giọng cao vút và xuống trầm...

Helmer: Thì chim vẫn hót đấy thôi.

Nora: Anh Helmer, em còn làm tiên nữ nhảy múa dưới ánh trăng, cho anh xem nữa.

Helmer: Nora,... em không định nhắc lại chuyện sáng nay đấy chứ?

Nora *(lại gần)*: Có chứ. Helmer, em van anh mà.

Helmer: Và em thật sự muốn khơi lại chuyện cũ à?

Nora: Vâng, anh nên chiều em, hãy để Krogstad giữ lại chỗ làm của ông ta ở ngân hàng.

Helmer: Nora, anh đã quyết định giành cho chị Linde chỗ làm của Krogstad rồi.

Nora: Ồ, anh tốt hết sức, nhưng anh có thể sa thải nhân viên khác thay vì Krogstad.

Helmer: Làm thế thì thật quá đáng. Bởi vì em đã thiếu suy nghĩ, lại còn hứa hẹn nói đỡ cho hắn, để rồi anh sẽ...!

Nora: Không phải vậy đâu, Helmer. Đó cũng là vì anh thôi. Anh từng nói, con người đó đã viết trên những tờ báo tệ nhất. Ông ta có thể làm hại anh vô cùng đấy. Em thật lo lắng đến chết mất vì ông ta.

Helmer: A... ha, anh hiểu, nhớ lại chuyện cũ làm em lo sợ đấy thôi.

Nora: Anh định nói gì?

Helmer: Hẳn em đang nghĩ đến ba em?

Nora: Đúng đấy. Cứ nhớ lại, bằng cách nào mấy người độc ác ấy, đã viết báo nói về ba, nói xấu ông cụ..., thật khủng khiếp. Em tin họ sẽ cách chức ba, nếu trên Bộ không cử anh xuống cứu xét việc này. Hoặc anh không có thiện chí sẵn lòng giúp ông cụ.

Helmer: Em Nora nhỏ bé của anh, có một điều khác biệt rõ ràng giữa ba em và anh. Ba em là người có thể bị công kích. Nhưng anh thì không, anh hy vọng sẽ không bị công kích khi nào anh còn giữ được địa vị này.

Nora: Ồ, ai biết được những kẻ xấu xa còn bầy trò gì nữa. Mình đang có một mái nhà yên ổn và hạnh phúc, cuộc sống của anh, của em và các con được đầy đủ, không lo âu. Vì vậy Helmer ơi, em xin anh...

Helmer: Chính vì em yêu cầu, nên anh không giữ hắn lại đấy. Ở ngân hàng người ta đã biết anh sa thải Krogstad. Người ta sẽ đồn: cái ông giám đốc mới này đổi ý chỉ vì nghe vợ...

Nora: Thì đã sao...?

Helmer: Tất nhiên không sao, nhưng khi nào cô bé bướng bỉnh được ý muốn... Anh đến sở sẽ làm trò cười cho tất cả nhân viên..., người ta nghĩ rằng anh bị lệ thuộc mọi ảnh hưởng? Em cứ tin đi, rồi hậu quả sẽ đến với anh. Ngoài ra, có một chuyện khiến cho Krogstad không thể nào tiếp tục ở ngân hàng khi anh còn làm giám đốc.

Nora: Chuyện gì vậy?

Helmer: Cùng lắm, anh có thể ngơ đi cho cái đạo đức suy đồi của hắn ta...

Nora: Thế, chưa muộn chứ anh?

Helmer: Anh nghe nói hắn làm việc được. Nhưng hắn lại là bạn thời niên thiếu của anh. Do sự quen biết cẩu thả ấy, người ta chịu hậu quả của sự quấy rầy. Phải, anh có thể nói thẳng rằng, anh và hắn đã có lúc thân tình. Nhưng kẻ vô ý vô tứ đó, ở chỗ đông người chẳng chút tế nhị. Trái lại hắn tự cho mình có quyền giở giọng thân mật với anh. Mỗi lần mở miệng " Helmer này, Helmer nọ". Anh nói thật, thấy chướng hết sức: Hắn làm giảm địa vị của anh ở ngân hàng, chẳng ra sao cả.

Nora: Helmer, anh đừng nghĩ như vậy.

Helmer: Thế hả? Sao lại đừng?

Nora: Đừng để ý chuyện nhỏ nhặt...

Helmer: Em nói gì? Nhỏ nhặt à? Em cho anh là người nhỏ nhặt!

Nora: Không đâu anh, Helmer, chính vì...

Helmer: Đúng thế, em bảo anh hành động nhỏ nhặt, vậy thì anh nhỏ nhặt chứ sao. Nhỏ nhặt, rồi sao! Bây giờ, chuyện này phải kết thúc một lần cho xong. *(đi ra phòng treo áo và gọi:)* Helene đâu!

Nora: Anh cần gì?

Helmer *(lục trong hồ sơ)*: Một quyết định.

(Người hầu gái đi vào.)

Helmer: Đây, hãy cầm thư này, đi ngay lập tức. Tìm người đưa chuyển bức thư này. Nhưng nhanh lên. Địa chỉ viết ngoài phong bì. Này, tiền đây.

Cô hầu gái: Dạ.

(Cầm bức thư đi.)

Helmer *(xếp hồ sơ lại)*: Thấy chưa, bà vợ bé bỏng cứng đầu của tôi.

Nora (*mất hồn*): Helmer..., thư gì thế?

Helmer: Giấy báo cho Krogstad nghỉ việc.

Nora: Gọi lại đi, Helmer! Hãy còn kịp mà...

Ôi, anh Helmer, hãy gọi nó quay lại! Xin hãy vì em,... hãy vì chính anh, và vì các con chúng ta! Anh nghe không, Helmer, nghe em đi! Anh không biết chuyện này sẽ đem đến cho chúng ta hậu quả gì à!

Helmer: Muộn mất rồi.

Nora: Vâng, muộn mất rồi!

Helmer: Nora à, anh tha thứ những lo âu xoay xở của em, dù đó là một sự sỉ nhục đối với anh. Đúng, thế đó! Hay là cứ nghĩ anh sẽ sợ sự trả thù của một tên biện hộ viên hèn hạ đó, thì không là một sỉ nhục sao? Nhưng dầu gì anh cũng tha thứ cho em, vì em tỏ ra yêu anh biết ngần nào.

(Helmer cầm tay vợ, nói tiếp):

Phải như thế mới được, Nora yêu dấu ạ. Đối với chuyện phải làm, em sẽ thấy chồng em có đủ can đảm và nghị lực. Em sẽ thấy anh là một người chồng gánh vác hết mọi chuyện.

Nora *(kinh hãi)*: Anh nói thế nghĩa là sao?

Helmer: Tất cả mọi chuyện!

Nora *(hiểu ra)*: Sẽ không đời nào anh làm thế.

Helmer: Tốt, giờ vợ chồng mình chia công việc. Người nào việc nấy. (âu yếm) Em hài lòng chứ? Ấy, ấy, đôi mắt bồ câu đừng sợ hãi thế. Tất cả mọi sự không khác hơn một ảo tưởng trống rỗng...

Giờ em cứ tập nhảy Tarantella với cái trống lục lạc. Anh vào phòng làm việc, đóng cửa lại, em tha hồ làm ồn, anh chẳng nghe thấy gì. Khi Rank tới, bảo ông vào chỗ anh.

(Helmer gật đầu chào vợ, cầm xấp giấy tờ đi vào phòng và đóng cửa.)

Nora *(lo sợ, đứng chết trân, lẩm bẩm)*: Anh ấy sắp làm việc đó. Anh ấy làm mà. Bất chấp hết, anh ấy sẽ làm mà! Không, không đời nào! Trước hơn hết, phải tìm ra một lối thoát, phải cứu vãn... (*tiếng chuông cửa*). Bác sĩ Rank! Trước mọi sự. Trước khi mọi chuyện xảy ra.

(Nora vuốt mặt, lấy lại vẻ tự nhiên, đi ra mở cửa. Bác sĩ Rank đứng ở ngoài, treo chiếc áo khoác lông lên mắc. Trời bắt đầu tối.)

Nora: Chào bác sĩ Rank. Tôi biết ngay là ông bấm chuông mà. Nhưng ông đừng vào phòng Helmer vội, nhà tôi còn phải lo vài chuyện.

Rank: Còn bà?

Nora *(dẫn Rank vào phòng khách, khép cửa lại)*: Ông cũng hiểu đấy..., đối với ông, lúc nào tôi cũng giành chút thời giờ cho ông.

Rank: Cám ơn bà, tôi sẽ dùng hết thì giờ có được.

Nora: Ông nói sao? Tận dụng thì giờ bao lâu ông có?

Rank: Vâng. Bà ngại à?

Nora: Sao ông nói gì lạ thế. Có chuyện gì vậy?

Rank: Sẽ xảy ra cái chuyện mà tôi đã chuẩn bị từ lâu. Nhưng tôi không nghĩ là nó có thể tới quá sớm như vậy.

Nora *(nắm chặt tay ông)*: Ông biết được chuyện gì? Ông Rank, ông hãy cho tôi biết đi!

Rank *(ngồi bên lò sưởi)*: Tình trạng sức khỏe của tôi đang xuống dốc. Không gì cứu vãn được.

Nora *(thở phào, nhẹ người)*: Tình trạng sức khỏe của ông..., à?

Rank: Chứ còn ai nữa? Chẳng ích lợi gì khi tự dối mình. Bà Helmer ơi, tôi là kẻ khốn khổ hơn cả đám bệnh nhân của tôi. Dạo này, tôi mới tự khám tổng quát sức khỏe cho mình. Coi như hết! Có lẽ chỉ một tháng nữa thôi, tôi sẽ nằm chết thối ngoài nghĩa địa.

Nora: Thôi đi, ông nói gì ghê gớm quá

Rank: Chuyện tệ hại, nhưng tệ nhất là một chuyện xấu xa khác đã xảy ra trước. Chỉ còn một cuộc thử nghiệm nữa thôi. Khi nào hoàn tất thì sẽ biết đại khái là bao giờ cái chết của tôi bắt đầu đến. Tôi có điều này muốn nói với bà. Helmer bản chất tốt, sẽ không khi nào chấp nhận những điều tệ hại. Tôi không muốn ông ấy có mặt trong phòng bệnh của tôi.

Nora: Nhưng mà, bác sĩ Rank...

Rank: Tôi không muốn ông ấy có mặt ở đó. Bất kỳ cách nào. Tôi sẽ không mở cửa cho ông nhà vào... Khi nào tôi biết chắc điều tệ hại đã tới, tôi sẽ gửi cho bà tấm thiệp với dấu thập tự đen. Chừng đó bà biết sự hủy hoại kinh tởm nhất đã bắt đầu.

Nora: Không, hôm nay rõ là ông nói quá. Và tôi, tôi sẵn lòng mong ông thật sự được yên lành, vui vẻ.

Rank: Với cái chết trước mắt à?... Chẳng lẽ tôi lại chịu tội thay cho kẻ khác. Điều này là lẽ công bình

sao? Bằng cách này hay cách khác, dù nhà nào, dù ai cũng phải có sự đền tội không thể van nài được.

Nora *(bịt tai)*: Bậy nào! Hãy vui lên! Vui lên nào!

Rank: Đúng thế, nỗi lòng tôi không hơn gì một trò cười. Cột xương sống vô tội và đáng thương của tôi bị đau đớn, vì những cuộc vui trụy lạc của ba tôi.

Nora *(đứng cạnh bàn bên trái)*: Có chắc ông cụ mê món măng tây và paté ngỗng?... Đúng thế không?

Rank: Chắc mà! Cả món nấm nữa!

Nora: Vâng, nấm. Hình như cả con hào nữa?

Rank: Đúng đấy, con hào.

Nora: Rồi còn rượu chát và rượu sâm banh nữa chứ. Thật đáng buồn bao nhiêu những thứ ngon lành ấy đã hại đến xương sống ông.

Rank: Còn gì nữa, chúng lại bắt đầu làm hại ngay cái xương sống bất hạnh này có được hưởng gì đâu.

Nora: Ôi chà, điều đó đáng tội nghiệp nhất.

Rank *(nhìn Nora dò xét)*: Hừm...

Nora *(sau vài giây)*: Tại sao ông lại cười?

Rank: Hả, chính bà cười đấy chứ.

Nora: Không, chính ông cười đấy, bác sĩ Rank ạ!

Rank *(đứng lên)*: Bà quả là tinh quái hơn tôi tưởng.

Nora: Hôm nay, tôi muốn nổi cơn điên lên đấy.

Rank: Dường như vậy.

Nora *(đặt hai tay lên vai ông)*: Bác sĩ Rank thân mến ơi, ông không thể nào mất, bỏ tôi và Helmer lại.

Rank: Rồi bà sẽ thấy nỗi thương tiếc cũng dễ qua đi. Kẻ khuất bóng sẽ sớm bị lãng quên.

Nora *(nhìn ông lo lắng)*: Ông cho là như thế hả?

Rank: Người ta sẽ có sự liên hệ mới, và rồi...

Nora: Ai có sự liên hệ mới?

Rank: Thì cả bà và Helmer sẽ có sự liên hệ mới, khi tôi không còn nữa. Tôi nghĩ ông bà đã khởi sự rồi đó. Cái bà Linde chiều hôm qua ở đây làm gì thế?

Nora: A ha..., tuy nhiên ông không đời nào ghen tức với chị Linde đáng thương chứ?

Rank: Vâng, tôi ghen chứ sao. Bà ấy sẽ thế tôi,khi tôi nằm xuống... Bà ấy có lẽ sẽ.

Nora: Suỵt, đừng nói to chị ấy đang ở trong kia kìa.

Rank: Hôm nay cũng có mặt nữa à? Đó, thấy chưa.

Nora: Chỉ may áo cho tôi thôi. Trời đất, ông quá lắm *(ngồi xuống sô-pha.)* Thôi, bác sĩ Rank ơi, ngày mai ông sẽ thấy tôi nhảy thật đẹp, ông cứ tưởng tượng, tôi làm cốt để ông vui, vâng, tất nhiên vì Helmer nữa..., phải hiểu thế. *(lấy các thứ ra khỏi hộp.)* Bác sĩ Rank ngồi xuống đây, tôi cho ông xem vài thứ.

Rank *(ngồi xuống)*: Gì thế?

Nora: Đây này. Ông xem này!

Rank: Đôi vớ lụa.

Nora: Mầu đỏ tươi. Nó không đẹp à? Hiện giờ ở đây tối quá nhưng ngày mai... Không, không được, ông chỉ được nhìn bàn chân. Thôi được, ông cũng có thể nhìn lên trên một chút.

Rank: Hừm...!

Nora: Sao nom ông có vẻ đắn đo vậy?

Rank: Cái này thì tôi không có ý kiến gì cả.

Nora *(liếc nhìn ông)*: Cù lần *(lấy vớ đập nhẹ vào tai ông.)* Ông phải có ý kiến chứ.

(Nora cất tất cả vào hộp.)

Rank: Còn cái gì thú vị khác cho tôi xem không?

Nora: Không, ông không được xem thêm chút gì nữa, vì ông hư quá. *(Nora hát khẽ và lục lọi mớ đồ.)*

Rank *(im lặng một chút)*: Khi tôi được ngồi thân tình với bà, rồi tôi không nhận biết rõ... Không, tôi không tưởng tượng nổi thật đấy..., tôi chẳng biết mình sẽ ra sao nếu tôi chưa hề được bước chân đến nhà này.

Nora *(mỉm cười)*: Có chứ, tôi cũng biết khi ông đến nhà chúng tôi, ông thực sự cảm thấy dễ chịu.

Rank *(chậm rải nhìn Nora)*: Và rồi phải từ bỏ tất cả...

Nora: Nói bậy, ông sẽ không phải từ bỏ gì cả đâu.

Rank *(vẫn nhìn Nora)*:..., và cũng không để lại một chút ơn nghĩa, một chút nhớ thương ngắn ngủi..., không gì hết ngoài một chỗ trống có thể điền khuyết, càng sớm càng tốt.

Nora: Nếu bây giờ tôi yêu cầu ông...? Mà thôi...

Rank: Về chuyện gì?

Nora: Một chứng tỏ lớn lao về tình bạn của ông...

Rank: Gì, hả?

Nora: Không, tôi muốn..., về một việc làm lớn lao...

Rank: Bà có thật sự, dù một lần thôi, muốn làm cho tôi được vui sướng hay không?

Nora: Ồ, nhưng ông chưa biết rõ là chuyện gì đâu!

Rank: Tốt nhất, bà cứ nói ra đi.

Nora: Nhưng, bác sĩ Rank ơi, tôi đâu thể đòi hỏi quá đáng được..., cả lời khuyên lẫn sự giúp đỡ của ông...

Rank: Càng nhiều càng tốt. Nhưng tôi chưa rõ ý bà. Cứ nói hết đi. Tôi chẳng phải là chỗ thân tình sao?

HENRIK IBSEN \ TRANH NGUYỄN HỮU NHẬT.

Nora: Chính thế, ngoài ông tôi đâu còn ai. Ông là người bạn đáng tin cậy và tốt nhất, ông biết rõ mà? Vì thế tôi cũng muốn nói với ông, để ông giúp tôi ngăn ngừa được chuyện ấy. Chà phiền quá bác sĩ Rank ơi, ông cũng biết Helmer yêu tôi tha thiết biết chừng nào, chẳng giây phút nào lưỡng lự dâng hiến cuộc đời anh ấy cho tôi.

Rank *(cúi gần Nora)*: Nora..., bà cho rằng anh ấy là người duy nhất...

Nora *(lùi một chút)*: Mà...?

Rank: Sẵn sàng vui mà dâng hiến cuộc đời cho bà.

Nora *(thở mạnh)*: Rồi sao?

Rank: Tôi thề là phải cho bà biết trước khi tôi vĩnh viễn ra đi. Chẳng có cơ hội nào tốt hơn mà tôi có thể tìm kiếm được. Vâng, Nora ơi, bây giờ bà biết rồi. Và bà cũng hiểu rõ đối với tôi, bà có thể tin ở tôi hơn bất cứ ai khác.

Nora *(đứng lên, bình thản và lạnh lùng)*: Tránh chỗ cho tôi ra.

Rank: *(tránh chỗ cho Nora, nhưng vẫn ngồi lại)*: Nora...

Nora *(đứng ở cửa phòng khách)*: Helene, hãy đem đèn vào... *(đi đến lò sưởi.)* Chết chửa, bác sĩ Rank thân mến ơi, ông thật là tệ.

Rank *(đứng lên)*: Vì tôi đã yêu bà rất chân thành? Thế là tệ à?

Nora: Giờ ông lại nói ra với tôi. Đâu cần phải vậy ?

Rank: Bà nghĩ sao? Bà biết rồi ư?

(Cô hầu đem đèn vào để trên bàn, rồi quay ra).

Rank: Nora... Bà Helmer..., tôi xin hỏi, là bà đã biết?

Nora: Ồ, tôi biết hay không biết gì ư? Tôi không thể nói với ông... Bác sĩ ơi, ông vụng về hết sức! Trong lúc tất cả mọi sự đang tốt đẹp.

Rank: Giờ này, dù sao bà cũng đã biết rằng, linh hồn và thể xác tôi thuộc quyền sử dụng của bà. Vậy xin bà cứ nói ra đi.

Nora *(nhìn ông)*: Tôi nói ra sau sự thể như thế này à, bác sĩ Rank?

Rank: Tôi van bà, hãy cho tôi biết chuyện gì thế?

Nora: Giờ, ông không thể biết được chuyện gì nữa.

Rank: Được chứ, bà đừng có trừng phạt tôi như thế. Hãy cho phép tôi làm cho bà những gì mà sức con người có thể làm được

Nora: Bây giờ, ông không thể làm gì giúp tôi...Với lại, tôi không cần ai giúp nữa. Ông sẽ thấy mọi chuyện chỉ là ảo mộng. Vâng, sự thật là như thế. Dĩ nhiên! (*ngồi xuống ghế đu đưa, nhìn Rank, mỉm cười.*) Bác sĩ Rank à, ông là người tốt, nhưng dưới ngọn đèn này ông không cảm thấy hổ thẹn hay sao?

Rank: Không, thực sự là không. Nhưng có lẽ tôi nên đi..., đi luôn?

Nora: Không, ông đừng làm thế. Ông nên đến đây như trước. Ông dư biết Helmer không thể thiếu ông.

Rank: Thế còn bà?

Nora: À, tôi nghĩ, chả lúc nào nhà này lại không vui vẻ khi ông tới.

Rank: Chính vì vậy nên tôi bị đưa vào con đường sai lầm. Bà làm tôi chẳng biết đâu mà lần. Như một câu

đố vậy. Nhiều khi tôi có cảm tưởng như bà thích gần tôi như gần Helmer vậy.

Nora: Vâng, như ông thấy đấy, có người để ta yêu thương và có người để ta gần gũi.

Rank: À, thì ra sự thể như vậy.

Nora: Hồi tôi còn ở nhà, đương nhiên tôi yêu ba tôi. Nhưng tôi chỉ luôn luôn nghĩ cách lén xuống phòng mấy cô hầu gái, vì ở đấy chẳng ai lên tiếng dạy bảo tôi mà chỉ chuyện trò thật là vui...

Rank: A..ha, ra tôi là người thay cho những cô đó.

Nora *(nhảy tới ông)*: Ơ kìa, bác sĩ Rank ơi, ý tôi không phải thế. Nhưng ông thấy đó, Helmer cũng giống như ba tôi...

(Người hầu gái từ phòng treo áo đi vào.)

Cô hầu gái: Thưa bà! *(nói thầm và đưa bà một tấm thiệp.)*

Nora *(đưa mắt nhìn tấm thiệp)*: A! *(nhét tấm thiệp vào túi áo.)*

Rank: Có chuyện gì không hay à?

Nora: Không, không có gì cả đó chỉ là..., là chuyện chiếc áo mới của tôi...

Rank: Thế nào cơ? Áo của bà để ở kia mà.

Nora: À áo này, nhưng còn cái áo khác kia, tôi đặt mua nó..., Helmer chưa biết đâu...

Rank: À ...há, thì ra đây là bí mật lớn.

Nora: Chứ sao, ông hãy vào với nhà tôi, anh ấy ngồi tuốt phòng trong cùng, hãy tạm thời giữ anh ấy ở đó.

Rank: Bà yên tâm, tôi sẽ không để ông nhà rời tôi đâu. *(Bác sĩ đi vào phòng làm việc của Helmer.)*

Nora *(hỏi người hầu gái)*: Thế ông ta đứng đợi sau nhà bếp à?

Cô hầu gái: Vâng, ông ta lên cầu thang mé sau.

Nora: Nhưng sao em không nói cho ông ta biết nhà đang có khách?

Cô hầu gái: Dạ có, nhưng vô ích.

Nora: Ông ta không muốn đi à?

Cô hầu gái: Dạ không, ông ta không chịu đi trước khi được nói chuyện với bà.

Nora: Thế thì cứ để ông ta vào đây; nhưng từ từ thôi. Helene này, em đừng nói cho ai biết nhé, ấy là để ông nhà ngạc nhiên ấy mà.

Cô hầu gái: Thưa vâng, con hiểu... *(đi ra.)*

Nora: Rồi nó cũng phải tới. Cái chuyện ghê gớm ấy rồi cũng tới. Không, không, không thể để nó tới được, không thể tới được. *(cô đi đến khép cánh cửa phòng của chồng lại.)*

(Người hầu gái mở cửa phòng treo áo, mời Krogstad vào, xong đóng cửa lại. Ông ta mặc chiếc áo lông, đi đôi ủng và đội nón da.)

Nora *(đi đến ông)*: Hãy nói nhỏ, nhà tôi đang ở nhà.

Krogstad: Ờ, thì mặc ông ấy.

Nora: Thế ông muốn chi nào?

Krogstad: Muốn biết tin vài việc.

Nora: Nói nhanh lên. Chuyện gì thế?

Krogstad: Bà dư biết rằng tôi đã nhận được giấy báo nghỉ việc.

Nora: Ông Krogstad, tôi không thể cản được việc này. Tôi đã cố hết sức cho ông nhưng chẳng ích gì.

Krogstad: Vậy ông nhà chỉ có chút xíu tình yêu với bà thôi sao? Ông ấy biết là tôi có thể làm gì bà chứ, vậy mà...

Nora: Sao ông nghĩ nhà tôi biết chuyện?

Krogstad: Ồ không, hiện giờ tôi đâu nghĩ như vậy. Nó chẳng giống như ông Helmer tốt lành, thường vẫn thích tỏ vẻ dũng cảm của một đấng mày râu.

Nora: Ông Krogstad, tôi yêu cầu ông kính nể nhà tôi.

Krogstad: Trời ơi, nể lắm chứ. Nhưng vì bà đã lo âu giữ kín, tôi dám chắc bà đã biết được nhiều hơn những gì hôm qua bà biết.

Nora: Nhiều hơn những gì chính ông cho tôi biết.

Krogstad: Đúng thế, với một luật sư dở như tôi...

Nora: Ông muốn tôi làm gì nào?

Krogstad: Bà Helmer, tôi chỉ cốt xem bà có khỏe không. Suốt ngày nghĩ tới bà nên tôi mới đến đây. Một người đi đòi nợ, một chủ nợ như tôi, bây giờ tôi cũng có chút gì được gọi là lòng từ tâm, bà thấy đó.

Nora: Hãy chứng tỏ đi, hãy nghĩ đến bày trẻ của tôi.

Krogstad: Thế bà và chồng bà có nghĩ đến các con tôi không? Nhưng giờ thì chẳng sao. Tôi chỉ muốn nói với bà điều này, rằng bà không cần lo âu thái quá. Dù sao tôi cũng không đi kiện tụng gì đâu.

Nora: Vâng, tôi cũng nghĩ như thế.

Krogstad: Mọi sự có thể dàn xếp ổn thỏa, chẳng cần cho ai biết, chỉ giữa ba chúng ta thôi.

Nora: Nhà tôi không bao giờ được biết chuyện này.

Krogstad: Bà làm cách nào ngăn chặn được? Bà có thể trả số nợ còn thiếu chứ?

Nora: Ngay bây giờ thì không.

Krogstad: Hay trong mấy ngày tới bà có lối thoát kiếm ra tiền?

Nora: Không có lối thoát nào, cho tôi dùng.

Krogstad: Thế ra bà chẳng có cách nào. Sự thể như thế. Mà dù bà có vô số tiền đi nữa, bà cũng chẳng lấy lại được giấy nợ đâu.

Nora: Hãy cho tôi biết ông dùng tờ giấy nợ làm gì.

Krogstad: Tôi chỉ giữ nó như một bảo đảm cho tôi thôi. Không ai được biết tới đâu. Để nếu bà có quyết định liều lĩnh đáng tiếc nào đó...

Nora: Tôi đã quyết định...!

Krogstad:... Nếu bà định rời bỏ mái gia đình...

Nora: Tôi định làm thế!

Krogstad:... Hoặc giả bà nghĩ đến chuyện tệ hơn...

Nora: Sao ông biết?

Krogstad:... thì cứ cho là như thế.

Nora: Do đâu mà ông biết tôi nghĩ chuyện ấy?

Krogstad: Phần lớn chúng ta nghĩ đến điều đó. Tôi cũng nghĩ đến vậy, nhưng tôi không đủ can đảm.

Nora *(vô hồn)*: Tôi cũng thế.

Krogstad *(thấp giọng)*: Đó, thấy chưa, bà cũng không đủ can đảm?

Nora: Tôi không can đảm, tôi không đủ.

Krogstad: Còn điều tệ hại lớn nữa. Khi cơn bão đầu tiên trong gia đình qua đi. Tôi còn trong túi lá thư gửi ông nhà.

Nora: Thế, trong thư nói hết cả mọi chuyện à?

Krogstad: Vâng, tôi nói bằng cách nhẹ nhàng nhất.

Nora *(hấp tấp)*: Không thể để nhà tôi nhận lá thư đó. Xé nó đi. Tôi sẽ có cách kiếm được tiền mà.

Krogstad: Xin lỗi, thưa bà, song tôi vừa nói với bà...

Nora: Tôi không nói tới số tiền mà tôi nợ ông. Ông cho tôi biết ông đòi nhà tôi bao nhiêu, tôi sẽ kiếm tiền trả hết.

Krogstad: Tôi không đòi hỏi ông nhà tiền.

Nora: Thế ông đòi hỏi cái gì?

Krogstad: Cho bà biết. Tôi muốn vươn lên, thưa bà, với sự giúp đỡ của ông nhà, tôi sẽ thăng tiến. Từ nửa năm qua, tôi chẳng làm điều gì đáng trách, tôi đã cố gắng trong mọi điều kiện khó khăn và hài lòng tiến từng bước một. Nhưng giờ tôi bị xua đuổi, và tôi đâu chịu để người ta thương hại thế nữa. Nói để bà rõ, tôi sẽ thăng tiến. Tôi sẽ trở lại ngân hàng, có một chức cao hơn, ông nhà phải giao cho tôi một chức vụ...

Nora: Nhà tôi không bao giờ làm việc đó!

Krogstad: Ông ấy sẽ làm, tôi hiểu ông ấy lắm, ông không dám hé môi đâu. Rồi bà thấy, đầu tiên tôi sẽ cùng vào ngân hàng với ông! Trong vòng một năm, tôi là cánh tay phải của ông giám đốc. Rồi Nils Krogstad sẽ điều khiển ngân hàng chứ không phải Torvald Helmer.

Nora: Ông không bao giờ được hưởng việc đó.

Krogstad: Có lẽ bà định...?

Nora: Bây giờ tôi can đảm đối phó việc đó.

Krogstad: À, bà không dọa được tôi. Một thiếu phụ đáng trọng như bà...

Nora: Rồi ông sẽ biết, ông sẽ biết!

Krogstad: Dưới lớp đá băng ư? Dưới mặt nước lạnh đen tối chăng? Để rồi tới mùa xuân thì trồi lên với rác rưởi, xấu xa, không nhận diện được.

Nora: Ông không dọa được tôi đâu.

Krogstad: Bà cũng đâu dọa được tôi. Bà Helmer à, ai sợ ai đâu. Vả lại có ích gì? Tôi đã nắm trọn ông nhà.

Nora: Rồi sao? Khi tôi không còn...?

Krogstad: Bà đừng quên là danh giá của bà còn tùy ở nơi tôi?

(Nora đứng sững sờ nhìn ông ta.)

Krogstad: Vâng, bây giờ tôi đã báo cho bà biết rồi. Bà đừng làm chuyện dại dột. Khi nào ông Helmer nhận được thư tôi, tôi sẵn sàng chờ ông ta trả lời. Có lẽ bà nên nhớ chính chồng bà đã đẩy tôi vào con đường này. Tôi sẽ không bao giờ tha thứ cho ông ấy được. Chào bà. *(ông đi ra chỗ treo áo.)*

Nora *(đi đến cửa phòng treo áo, hé mở ra và nghe ngóng)*: Hãy đi đi. Đừng bỏ thư. Ô không, không thể được! (*hé mở cửa thêm, mở thêm một chút.*) Gì thế? Hắn vẫn đứng ở ngoài đó, không xuống thang. Hắn còn do dự? Hắn sẽ...?

(Bức thư rơi vào thùng thư; người ta nghe bước chân Krogstad, mất dần trên bực thang.)

Nora *(rên khẽ, chạy trên thảm, phía bàn khách, và đứng cạnh đó một lúc)*: Thư bỏ vào thùng rồi *(dè dặt đi đến cửa.)* Nó đã nằm trong thùng thư... Helmer, anh Helmer..., bây giờ chúng ta chẳng còn cách nào!

Linde *(từ phòng bên trái vào, với chiếc áo)*: Nào, giờ tôi không biết sửa sao cho hơn. Cứ mặc thử xem...

Nora *(giọng nói khàn chậm)*: Lại đây, chị Linde.

Linde *(để đồ may trên ghế sa-lông)*: Chị sao thế? Trông chị bối rối quá.

Nora: Thì lại đây đã. Chị có thấy bức thư đó không? Ở đó đó, nhìn kìa..., ngay khe hở của thùng thư đó.

Linde: Ờ..., phải. Tôi thấy rồi.

Nora: Lá thư đó là của Krogstad gửi...

Linde: Nora..., ra là ông Krogstad cho chị vay tiền.

Nora: Đúng, bây giờ thì Helmer sẽ biết hết chuyện.

Linde: Nora, tin tôi đi, thế lại tốt cho cả hai người.

Nora: Nhiều việc chị chưa biết. Tôi đã ký tên giả...

Linde: Trời đất ơi...?

Nora: Chị Linde ơi, điều tôi muốn nói bây giờ là chị hãy làm chứng cho tôi.

Linde: Làm chứng như thế nào? Tôi sẽ làm gì...?

Nora: Nếu như tôi bị loạn trí..., việc đó có thể lắm...

Linde: Nora!

Nora: Hay là nếu có chuyện gì khác xảy ra cho tôi... khiến tôi không thể ở đây nữa...

Linde: Nora, chị hoàn toàn điên rồi!

Nora: Nếu có ai chịu lãnh trách nhiệm, tất cả trách nhiệm, chị hiểu chứ...

Linde: Vâng, nhưng chị định đi đâu...?

Nora: Thì chị Linde, chị sẽ làm chứng là điều đó không đúng. Tôi không điên đâu, tôi sáng suốt lắm và tôi đã nói với chị rằng: không ai biết chuyện ấy, tất cả chỉ do một mình tôi làm. Chị nhớ nhé.

Linde: Ừ thì tôi nhớ. Nhưng tôi vẫn chưa hiểu hết.

Nora: Ồ, sao chị hiểu nổi? Sẽ có điều kỳ diệu xảy ra.

Linde: Kỳ diệu?

Nora: Vâng, kỳ diệu, nhưng cũng thực ghê gớm. Linde ơi..., mong nó đừng xảy ra với bất cứ giá nào.

Linde: Tôi muốn đi gặp và nói chuyện với Krogstad.

Nora: Đừng tới gặp ông ta, ông ta sẽ làm khổ chị.

Linde: Đã đến lúc ông ta phải trả món nợ cho tôi.

Nora: Ông Krogstad à?

Linde: Ông ta ở đâu?

Nora: Sao tôi biết...? À có, *(lấy trong túi ra)* đây là tấm thiếp của ổng. Nhưng còn bức thư, bức thư đó...!

Helmer *(ở phòng bên trong, gõ cửa)*: Nora.

Nora *(rên vì lo sợ)*: Ô, việc gì thế? Anh muốn gì em.

Helmer: Này, này, đừng la hoảng lên như vậy. Tụi này đâu có vào được, em đóng cửa để thử áo chứ gì?

Nora: Vâng, em đang thử áo. Helmer, anh coi em yểu điệu lắm kia.

Linde *(đang đọc danh thiếp)*: Ổng ở góc đường này.

Nora: Phải, song chẳng ích gì. Chúng ta vô phương, bức thư đang nằm trong thùng thư rồi.

Linde: Thế anh nhà giữ chìa khóa à?

Nora: Vâng, lúc nào anh ấy cũng giữ chìa khóa.

Linde: Krogstad phải tìm cớ nào đó để lấy lại bức thư chưa ai đọc.

Nora: Nhưng mà, giờ này Helmer thường hay...

Linde: Thì kéo dài thời gian, cứ vào với anh nhà thật lâu. Tôi sẽ đi trở về thật nhanh.

(Linde đi vội ra cửa phòng treo áo.)

Nora *(đi đến cửa phòng của Helmer, mở cửa nhìn vào)*: Anh Helmer.

Helmer *(ở sau phòng)*: Nào, cuối cùng người ta cũng được vào phòng khách của chính mình. Ông Rank ơi, bọn mình vào xem... *(ở ngưỡng cửa)*. Nhưng cái gì thế này?

Nora: Anh Helmer, cái gì cơ?

Helmer: Ông Rank chuẩn bị cho anh xem một màn hóa trang tuyệt vời.

Rank *(ở ngưởng cửa)*: Tưởng thế, song tôi lầm to rồi.

Nora: Vâng, không ai được chiêm ngưỡng tôi, trong bộ áo hóa trang, trước ngày mai đâu.

Helmer: Nhưng mà, Nora này, em có vẻ căng thẳng đấy. Em dượt nhiều quá chăng?

Nora: Đâu có, em chưa tập dượt gì hết.

Helmer: Cũng cần chứ...

Nora: Vâng, cần chứ. Nhưng anh không giúp em thì em chẳng làm được gì, em quên béng tất cả.

Helmer: Nếu vậy chúng mình kiểm lại ngay nhé.

Nora: Vâng, Helmer, cuối cùng anh lo cho em nhé. Anh có chịu hứa với em không? Ô, em bồn chồn quá, bữa tiệc lớn mà..., một bữa tiệc quan trọng... Chiều nay anh phải hy sinh cho em. Không được dính vào công việc gì hết, không động tới cả cây bút nữa. Thế nào? Được không hả, anh yêu?

Helmer: Anh hứa với em điều đó, chiều nay anh sẽ hoàn toàn phục vụ cho em..., cô bé vô tích sự ạ. Hừm, đúng thế, nhưng trước hết anh phải...

(Helmer đi ra cửa phòng treo áo.)

Nora: Anh định tìm gì ở ngoài đó?

Helmer: Chỉ coi xem có thư đến chưa.

Nora: Ồ không, đừng anh Helmer, anh đừng làm thế.

Helmer: Sao cơ?

Nora: Helmer, em yêu cầu anh, không có gì đâu.

Helmer: Cứ để anh xem thử.

(Helmer định đi ra.)

(Nora đứng cạnh đàn dương cầm, đánh nốt đầu của điệu Tarantella.)

Helmer *(dừng lại nơi cửa)*: A... ha!

Nora: Nếu em không tập với anh thì ngày mai em không nhảy được đâu.

Helmer *(tiến đến vợ)*: Nora, em sợ thật hả?

Nora: Vâng, sợ kinh khủng. Để em tập ngay bây giờ, trước khi mình đi ăn, còn thì giờ mà. Helmer, anh hãy ngồi xuống đàn cho em, sửa lại cho đúng, chỉ cho em như anh vẫn thường chỉ ấy mà.

Helmer: Nếu em muốn anh sẵn sàng, rất sẵn sàng.

(Helmer ngồi trước đàn dương cầm.)

Nora *(cầm chiếc trống lục lạc ra khỏi hộp và một chiếc khăn quàng dài sặc sỡ, ngay khi choàng khăn xong, cô nhảy vọt một bước ra thảm và nói lớn)*: Nào, đàn đi! Em nhảy đấy!)

(Helmer đàn, Nora nhảy, bác sĩ Rank đứng cạnh dương cầm sau lưng Helmer theo dõi.)

Helmer *(đàn dương cầm)*: Chậm chậm..., chậm thôi.

Nora: Em không sao làm khác được.

Helmer: Nora, đừng nhẩy loạn như thế!

Nora: Phải vậy chứ.

Helmer *(ngưng đàn)*: Không, không được, hoàn toàn không phải thế.

Nora *(cười và quay cái trống lục lạc)*: Thì em đã nói với anh rồi mà?

Rank: Để tôi đàn cho bà nhà.

Helmer *(đứng ra)*: Vâng, ông đàn đi như vậy tôi dễ chỉ hơn.

(Rank ngồi xuống, tay lướt phím đàn, Nora vũ càng lúc càng cuồng nhiệt hơn. Helmer đứng bên lò sưởi luôn miệng chỉ dẫn vợ, Nora như không muốn nghe, tóc sổ tung trên bờ vai, cô không để ý và tiếp tục nhảy. Linde đi vào.)

Linde *(đứng chết sững ở ngưỡng cửa)*: A...!

Nora *(vẫn vũ)*: Chị Linde, chị xem có vui không này.

Helmer: Nhưng Nora, em nhảy như điên như dại.

Nora: Thì thế đấy.

Helmer: Ông Rank, đừng đàn nữa, thật là điên quá. Tôi nói thôi mà.

(Rank ngưng đàn, và Nora ngưng vũ)

Helmer *(đến bên vợ)*: Anh không thể nào tưởng tượng nổi. Em đã quên hết những gì anh chỉ cho em.

Nora *(ném chiếc trống lục lạc)*: Chính anh nhìn mà.

Helmer: Giờ anh phải chỉ lại thật đúng cho em!

Nora: Đó, anh thấy cần chưa. Anh phải chỉ cho em tới phút chót cơ. Hứa với em nhé, anh Helmer?

Helmer: Em cứ yên tâm đi.

Nora: Ngay ngày hôm nay lẫn ngày mai, ngoài em ra, anh không được nghĩ chuyện gì khác, anh không được mở mấy lá thư..., không được mở thùng thư...

Helmer: A...ha, thì ra em vẫn còn lo lắng về con người đó...

Nora: Ừ, thì thế.

Helmer: Nora, cứ nhìn em anh biết, thư của hắn đang nằm trong thùng thư.

Nora: Em không biết; em nghĩ thế, nhưng bây giờ anh đừng đọc gì cả, đừng để điều gì tệ hại xảy ra trước khi mọi việc trôi qua.

Rank (*nói với Helmer*): Ông không nên cãi lời bà ấy.

Helmer *(ôm vợ)*: Cô em bé bỏng này sẽ được chiều thôi. Nhưng đêm mai, khi em đã vũ...

Nora: Lúc ấy anh được tự do.

Cô hầu gái *(ở ngưỡng cửa mé phải)*: Thưa bà, cơm đã dọn xong.

Nora: Helene này, lấy rượu sâm banh ra.

Cô hầu gái: Thưa bà, vâng. *(lui ra.)*

Helmer: Không, không..., tiệc lớn hả?

Nora: Tiệc sâm banh cho tới sáng. *(gọi với theo)* và ít bánh, Helene nhé, đem nhiều vào..., lần này thôi.

Helmer *(cầm tay vợ)*: Này... này, đừng có điên cuồng quá thế. Em hãy là con chim sơn ca nhỏ của anh, như mọi ngày.

Nora: Vâng, em sẽ ngoan mà. Nhưng anh hãy vào trong đi, cả ông nữa, bác sĩ Rank. Chị Linde, chị giúp tôi vén lại mái tóc nhé.

Rank *(chầm chậm trong khi hai người đi ra)*: Cái gì mà người ta chờ đợi..., sẽ chẳng bao giờ tới?

Helmer: Trái lại, ông bạn ơi, tôi đã nói đó chỉ là nỗi lo âu thơ dại thôi mà.

(Rank và Helmer đi vào phòng.)

Nora: Sao rồi!?

Linde: Ông ta về quê.

Nora: Thấy chị là tôi biết.

Linde: Chiều mai ông ấy về. Tôi đã viết giấy để lại.

Nora: Lý ra chị đừng dính vào. Chị không làm gì để ngăn cản được đâu. Khi người ta chờ đợi sự kỳ diệu, thì cũng có cớ để vui.

Linde: Chị chờ đợi gì?

Nora: À, chị không hiểu được đâu. Hãy đi vào với mọi người, chút nữa tôi sẽ vào sau.

(Linde đi vào phòng ăn.)

Nora *(đứng một lúc cho hoàn hồn, sau đó cô nhìn đồng hồ)*: Năm giờ. Bẩy tiếng nữa là tới nửa đêm. Rồi hai mươi bốn tiếng nữa đến nửa đêm hôm sau. Khi đó vũ điệu Taratella chấm dứt. Hai mươi bốn tiếng cộng bẩy tiếng? Còn ba mươi mốt tiếng để sống.

Helmer *(ở cửa phía bên phải)*: Chim sơn ca bé nhỏ của anh đâu rồi?

Nora *(giang cánh tay tiến đến chồng)*: Con sơn ca đây này.

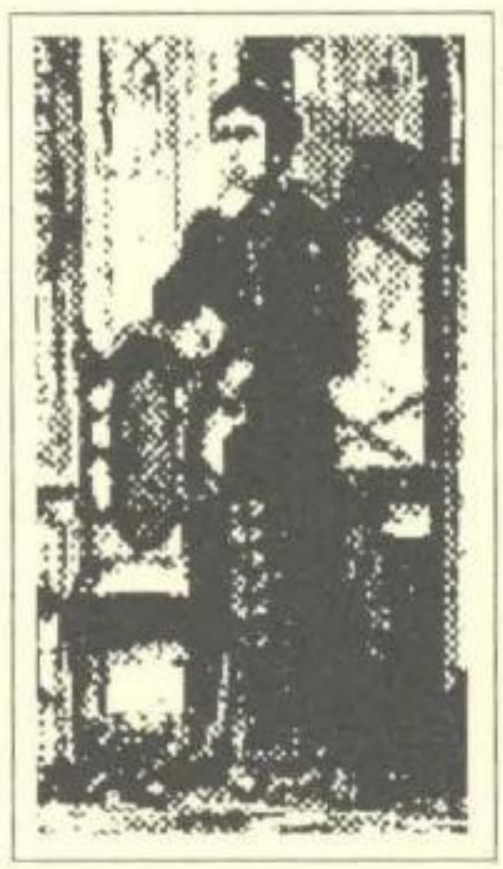

KRISTINE LINDE
TRÍCH ĐOẠN TRANH
CỦA OLAF JØRGENSEN

MÀN BA

(Cũng cùng phòng khách, bàn ghế, được dời ra giữa sàn nhà. Một chiếc đèn bật sáng trên bàn. Cửa dẫn ra phòng treo áo mở. Nơi đó, tiếng nhạc từ trên lầu vọng xuống. Linde ngồi cạnh bàn lật từng trang sách cho qua thì giờ, định đọc, nhưng tư tưởng không tập trung, đôi lúc hồi hộp nghe ngóng phía ngoài phòng treo áo.)

RANK
TRÍCH ĐOẠN TRANH
CỦA OLAF JØRGENSEN

Linde *(nhìn đồng hồ đeo tay)*: Chưa đến. Đáng lý ông ta phải đến từ lâu rồi. Nếu ông ta không đến. *(lại nghe ngóng.)* A, ông ta đến rồi *(đi ra ngoài phòng treo áo và cẩn thận mở cửa, tiếng bước chân chậm chạp trên bực thang, Linde nói khẽ)*: Vào đi, không có ai ở đây đâu.

Krogstad *(đứng ở ngưỡng cửa)*: Tôi nhận được miếng giấy của bà ở nhà. Thế là nghĩa gì?

Linde: Tôi cần nói chuyện với ông.

Krogstad: Thế à? Mà lại phải nói ở nhà này?

Linde: Ở nhà tôi không được, phòng tôi không có lối đi riêng. Hãy vào đi, người làm đang ngủ, vợ chồng Helmer đang dự dạ vũ ở trên lầu.

Krogstad *(vào phòng khách)*: Vậy à, nhà Helmer có khiêu vũ đêm nay à? Có thật không?

Linde: Thật, sao lại không chứ?

Krogstad: Ừ nhỉ, sao lại không.

Linde: Nào, ông Krogstad, chúng ta vào chuyện đi.

Krogstad: Hai chúng ta còn có chuyện gì để nói?

Linde: Chúng ta còn rất nhiều chuyện.

Krogstad: Tôi lại không cho là thế.

Linde: Ừ, chỉ vì ông không bao giờ hiểu rõ tôi.

Krogstad: Hiểu gì nữa trong cái thế giới quá thờ ơ này? Một người đàn bà vô tình bỏ người đàn ông ngay tức khắc khi thấy lợi trước mắt.

Linde: Ông cho là tôi hoàn toàn vô tình à? Là tôi nhẹ dạ cắt đứt?

Krogstad: Chứ không à?

Linde: Krogstad, ông thật sự tin thế?

Krogstad: Nếu không, sao lần ấy bà lại viết cho tôi như thế?

Linde: Tôi chẳng còn cách nào khác. Khi cắt đứt với ông, tôi tự thấy có bổn phận phải xóa hết tất cả tình cảm của ông đối với tôi khi trước.

Krogstad *(xoa nắn hai bàn tay)*: Thì ra thế..., và điều đó chỉ vì tiền!

Linde: Ông đừng quên là hồi ấy tôi còn bà mẹ và hai cậu em chẳng có ai giúp đỡ. Chúng tôi không thể mong gì ở ông, còn ông lúc đó có nhiều dự tính quá.

Krogstad: Thì cứ cho là như vậy, nhưng bà không có quyền vì người khác mà làm thương tổn đến tôi

Linde: Vâng, tôi không biết. Nhiều lần tôi tự hỏi có nên làm như vậy không.

Krogstad *(nói chậm)*: Khi tôi mất bà, mọi sự sụp đổ tan tành. Bà xem đây, giờ tôi như kẻ đắm tàu.

Linde: Ông có lối thoát gần kề mà.

Krogstad: Kề bên, nhưng rồi bà đến xen vào giữa.

Linde: Ông Krogstad, thật tình tôi không biết. Mãi hôm nay tôi mới biết chính ông là người mà tôi sẽ thay thế ở ngân hàng.

Krogstad: Tôi tin điều bà nói. Nhưng khi bà biết chuyện, bà không rút lui à?

Linde: Không, làm như vậy cũng chẳng giúp ích gì được cho ông.

Krogstad: Giúp, giúp ích à..., là tôi thì tôi đã rút lui.

Linde: Tôi đã học được, phải xử sự theo lý trí. Cuộc đời khó khăn đầy cay đắng đã dạy tôi như thế.

Krogstad: Còn cuộc đời dạy tôi đừng tin vào lời nói.

Linde: Đời dạy ông nhiều lý trí, nhưng ông phải tin vào hành động chứ?

Krogstad: Ý bà nói gì?

Linde: Ông nói rằng ông như kẻ đắm tàu.

Krogstad: Tôi có lý do khá vững để nói thế.

Linde: Tôi cũng như người đắm tàu. Không còn ai để thương yêu, cũng không ai đoái hoài đến mình.

Krogstad: Chính tự bà muốn thế.

Linde: Khi ấy tôi đâu còn cách nào khác.

Krogstad: Thế còn bây giờ, thì sao?

Linde: Krogstad, nếu cả hai chúng ta cùng ở trên chiếc tàu sắp chìm thì có thể thoát nạn.

Krogstad: Ý bà định nói gì?

Linde: Hai người cùng trên một chiếc tàu sắp chìm, còn hơn mỗi người ở mỗi chiếc.

Krogstad: Linde.

Linde: Ông có nghĩ tại sao tôi đến tỉnh này?

Krogstad: Không lẽ bà đã nghĩ đến tôi?

Linde: Tôi phải làm việc nếu tôi còn muốn xốc vác cuộc sống. Nhớ lại, tất cả những ngày tháng của tôi, tôi đã luôn luôn làm việc, và đó là niềm vui tốt đẹp duy nhất của tôi. Nhưng giờ đây, tôi hoàn toàn đơn độc trên trái đất này, thật trống trải và cô đơn kinh khủng. Chỉ làm để sống cho chính mình thôi chẳng vui sướng gì. Krogstad, hãy tạo cho tôi một công việc gì để làm.

Krogstad: Tôi chẳng tin điều bà nói. Hy sinh cho kẻ khác, âu chỉ là tính quá cao thượng của phụ nữ.

Linde: Đã bao giờ ông thấy tôi quá cao thượng chưa.

Krogstad: Như thế hẳn cũng có lúc bà đã quá cao thượng phải không? Hãy cho tôi hay..., bà biết rõ quá khứ của tôi chứ?

Linde: Tôi biết.

Krogstad: Và bà có biết giờ đây người ta coi tôi là hạng người gì không?

Linde: Hình như ông muốn ám chỉ rằng, với tôi, ông đã trở thành người khác.

Krogstad: Tôi chắc chắn là vậy.

Linde: Điều đó có thể xảy ra?

Krogstad: Linde! Bà biết bà đang nói gì! Vâng, bà đang chủ tâm. Tôi thấy điều ấy ở bà. Bà thật sự có cam đảm muốn...?

Linde: Tôi muốn làm mẹ, và các con của ông đang cần có một người mẹ. Chúng ta cần lẫn nhau. Ông Krogstad, tôi tin tưởng vào bản chất của ông..., với ông, tôi dám làm tất cả.

Krogstad *(nắm chặt bàn tay Linnde)*: Cám ơn, Linde, xin cám ơn..., bây giờ tôi biết tôi sẽ trổi dậy được dưới con mắt của những người khác... À, nhưng mà tôi quên...

Linde *(lắng nghe)*: Suỵt! Vũ điệu Tarantella! Đi, đi!

Krogstad: Tại sao? Chuyện gì thế?

Linde: Ông không nghe điệu nhảy ở trên đó à? Khi nào họ nhảy xong, họ sẽ xuống đây.

Krogstad: Được rồi, tôi đi. Tất cả đều vô ích thôi. Bà đâu có biết tôi đã làm gì với Helmer.

Linde: Có chứ, Krogstad, tôi biết chứ.

Krogstad: Và bà vẫn muốn...

Linde: Tôi hiểu rất rõ nỗi tuyệt vọng sẽ đẩy một người như ông tới đâu...

Krogstad: Ôi, nếu tôi có thể lấy lại việc tôi đã làm.

Linde: Được, thư của ông hãy còn nằm trong thùng.

Krogstad: Bà biết chyện đó à?

Linde: Khá rõ, nhưng mà...

Krogstad *(nhìn bà dò xét)*: Ra thế? Có phải bà muốn cứu bạn bằng mọi giá. Nói thật đi. Phải thế không?

Linde: Krogstad, kẻ đã một lần bán mình vì người khác, sẽ không thể lập lại chuyện đó nữa đâu.

Krogstad: Tôi sẽ đề nghị lấy lại thư đó.

Linde: Đừng, đừng.

Krogstad: Được, tôi sẽ ở đây đợi Helmer xuống, bảo ông ấy trả lại lá thư..., rằng nó chỉ liên quan đến vụ tôi xin nghỉ việc thôi..., rằng ông ấy khỏi phải đọc...

Linde: Đừng, Krogstad. Ông đừng đòi lại thư.

Krogstad: Nhưng bà hãy nói cho tôi biết, không phải vì vậy mà bà hẹn gặp tôi ở đây chứ?

Linde: Vâng, lúc đầu thì sợ lắm, nhưng bây giờ sau một ngày. Trong thời gian này tôi chứng kiến biết bao điều khó tin ở nhà này. Helmer cần phải biết tất cả sự việc, nỗi bí mật bất hạnh cần phải được phơi bày. Giữa họ cần phải làm sáng tỏ, vì không thể nào giấu diếm và nói quanh mãi...

Krogstad: Vâng, nếu bà dám liều. Nhưng nếu cần tôi làm gì, thì phải làm ngay...

Linde *(nghe ngóng)*: Nhanh lên! Đi đi ông! Điệu vũ đã chấm dứt; chúng ta không còn yên ổn để nói chuyện quanh co lâu hơn nữa.

Krogstad: Tôi đợi bà ở dưới đó nhé.

Linde: Được rồi, cứ đợi dưới đó, ông theo tôi ra cửa.

Krogstad: Thật là hạnh phúc không thể tưởng mà từ trước đến nay tôi chưa bao giờ có.

(Krogstad đi khỏi cửa phòng treo áo; cánh cửa giữa phòng khách và phòng treo áo vẫn ngỏ.)

Linde *(dọn qua loa và sửa lại áo khoác ngay ngắn)*: Ôi, thật là cả một sự đổi thay! Có ai đó để mình làm việc vì họ, để mang sự ấm cúng thân thương vào sống cho một mái gia đình, Bây giờ, đã gần như là sự thật. Mong họ xuống cho rồi. *(nghe ngóng.)* Ừ, có lẽ họ đó, thôi mặc áo thì vừa *(lấy mũ và áo khoác.)*

(Có tiếng của Helmer và Nora ở bên ngoài hành lang, tiếng khóa mở cửa, Helmer đẩy Nora vào. Nora mặc bộ hóa trang của Ý với chiếc khăn quàng to màu đen, còn ông mặc bộ đồ lễ phục với chiếc áo khoác dài.)

Nora *(vẫn còn ở ngưỡng cửa, cưỡng lại):* Không, không, đừng vào! Em muốn trở lên lầu trên. Em không muốn về sớm quá.

Helmer: Nhưng..., em Nora...

Nora: Ô, em xin anh mà, anh Helmer; em năn nỉ anh hết lời..., chỉ còn một tiếng nữa!

Helmer: Nora dễ thương ơi, không thêm một phút nào nữa. Em đã hứa mà. Nào, vào phòng khách đi, em đứng đây sẽ bị cảm lạnh.

(Helmer nhẹ nhàng nhưng dứt khoát, ông đưa vợ vào phòng khách, bất chấp sự chống đối của nàng.)

TRĂNG CHIM HOA VÀ NÀNG \NGUYỄN HỮU NHẬT

Linde: Chào anh chị.
Nora: Chị Lidne!
Helmer: Chuyện gì thế Linde, chị ở đây khuya quá?
Linde: Xin lỗi anh, tôi muốn xem Nora trang điểm.
Nora: Chị ngồi đây đợi tôi đấy à?
Linde: Vâng, tiếc là tôi đến trễ chị đã lên lầu trên, và tôi nghĩ tôi không thể đi trước khi được thấy chị.
Helmer *(cởi chiếc khăn quàng cho vợ)*: Vâng, chị cứ ngắm cô ấy đi. Cô ấy đáng được ngắm quá chứ. Chị Linde à, cô ấy không tuyệt vời sao?
Linde: Vâng, thật tuyệt vời.
Helmer: Cô ấy không tuyệt đẹp hay sao? Trong bữa tiệc ai cũng bảo thế. Nhưng mà cô ấy bướng lắm đấy nhé..., cô bé dễ thương này. Chúng ta phải làm sao đây? Chị có biết sao không, tôi phải ép mãi mới đưa cô ấy ra khỏi đám tiệc.
Nora: Ô, anh Helmer, anh sẽ hối hận cho mà xem, không chịu chiều em, trong khi chỉ còn nửa giờ nữa.
Helmer: Để tôi kể chị nghe. Nora nhảy vũ điệu Tarantella..., được tán thưởng nồng nhiệt..., cũng xứng đáng thôi... Mặc dầu lối biểu diễn đó rất tự nhiên, ý tôi muốn nói là..., khiêu vũ phải được kết hợp với những đòi hỏi nghệ thuật. Thôi, không sao! Điểm chính là..., cô ấy đã làm cho mọi người tán thưởng, tán thưởng nồng nhiệt. Chẳng lẽ tôi để cô ấy đứng một chỗ..., để làm giảm đi cái hào hứng của mọi người hay sao? Không đâu, tôi khoác tay cô bé Capri diễm lệ của tôi..., cái cô bé Capri ấy mà, lướt nhanh một vòng quanh khách sảnh, cúi chào khắp

mọi phía, và thế là..., nói như các nhà văn..., cho bóng hồng tan biến đi. Chị Linde à, một sự kết thúc nào cũng cần gây cảm xúc mạnh, nhưng Nora của tôi nào có chịu hiểu. Ồ, trong này nóng quá *(cởi áo khoác ngoài, máng lên ghế và mở cửa vào phòng trong.)* Ủa lạ? Trong đó tối quá thế. À, tất nhiên rồi. Xin lỗi... *(đi vào trong thắp đèn.)*

Nora *(thì thầm nhanh và vắng lặng)*: Thế nào?

Linde *(từ tốn)*: Tôi đã nói chuyện với ông ta.

Nora: Rồi sao...?

Linde: Nora..., chị phải kể cho anh nhà nghe hết tất cả mọi chuyện.

Nora *(lạc giọng)*: Tôi hiểu.

Linde: Chị không có gì phải sợ về phía Krogstad, nhưng chị phải nói ra.

Nora: Tôi không nói được.

Linde: Chị không nói thì lá thư sẽ nói thay cho chị..

Nora: Cám ơn Linde, giờ tôi biết phải làm gì. Suỵt...! Helmer *(đi vào)*: Thế nào, thưa chị đã chiêm ngưỡng cô ấy đủ chưa?

Linde: Vâng, bây giờ tôi xin kiếu từ.

Helmer: Chị về à? Phải áo len này của chị không?

Linde *(cầm áo)*: Vâng cám ơn, suýt nữa tôi quên.

Helmer: Chị đan áo đấy à?

Linde: Thưa vâng.

Helmer: Chị biết không, chị nên thêu thì hơn.

Linde: Thế ạ, tại sao cơ?

Helmer: Bởi vì thêu thùa trông tao nhã hơn. Đấy, chị xem, khi thêu người ta cầm bằng tay trái, tay phải

nhẹ nhàng đưa đi đưa lại mũi kim thêu..., như thế này này..., vẽ thành hình vòng cung, đúng không?

Linde: Vâng, hẳn là thế...

Helmer: Trong khi đan, nom chẳng đẹp tí nào, xem này, hai khuỷu tay cứ kẹp vào hông..., cái que đan lên lên, xuống xuống..., y như người Tàu cầm đũa... Ô, rượu sâm-banh đãi trên ấy, ngon thực đấy.

Linde: Xin chào chị Nora, đừng bướng bỉnh nữa đấy.

Helmer: Xin chào chị!

Linde: Kiếu từ ông giám đốc.

Helmer *(tiễn Linde ra cửa)*: Chào chị, tôi hy vọng chị sớm về đến nhà. Tôi rất muốn tiễn chân nhưng đoạn đường chị đi cũng không xa. Chào chị. *(Linde đi, ông đóng cửa trở vào nhà.)* Cuối cùng chúng mình cũng đẩy được bà ấy đi. Người gì đâu, chán quá.

Nora: Helmer, anh không quá mệt chứ?

Helmer: Không mệt tí nào.

Nora: Cũng không buồn ngủ à?

Helmer: Không đâu, trái lại anh cảm thấy thật sinh động. Nhưng nom em có vẻ vừa mệt vừa buồn ngủ?

Nora: Vâng, em rất mệt. Giờ em chỉ muốn đi ngủ.

Helmer: Em thấy chưa! Có phải anh không muốn ở lại lâu là đúng không.

Nora: Ô, anh làm cái gì cũng đều đúng hết.

Helmer *(hôn lên trán vợ)*: Bây giờ chim sơn ca của anh biết điều rồi đấy. Nhưng em có để ý là đêm nay ông Rank vui vẻ quá không?

Nora: Vậy hả, ông Rank vui lắm à? Em không nói chuyện với ông ấy.

Helmer: Anh cũng gần như không nói gì với ông, nhưng đã lâu anh không thấy ông ta vui như thế. *(nhìn vợ một lúc, rồi đến gần.)* Hừm..., thật tuyệt được ở nhà thoải mái, được hoàn toàn một mình với em... Một phụ nữ trẻ duyên dáng tuyệt vời!

Nora: Đừng nhìn em như thế, anh Helmer!

Helmer: Anh không được nhìn em, vật thể quý giá nhất, của riêng anh ư? Nhìn tất cả nét đẹp tuyệt vời trong em, là của anh, hoàn toàn của riêng anh.

Nora *(tránh qua phía bên kia bàn)*: Đêm nay, xin anh đừng nói với em như vậy.

Helmer *(đi theo)*: Anh để ý, trong em hẳn còn điệu Tarantella khích động, khiến em càng trở nên quyến rũ hơn. Kìa, khách khứa bắt đầu ra về *(chậm rãi.)* Nora ơi..., cả căn nhà này sắp chìm vào yên lặng.

Nora: Vâng, em cũng mong vậy.

Helmer: Đúng thế, phải không em yêu quý của anh? À, em biết không..., khi nào anh cùng em đi dự tiệc em có để ý tại sao anh ít nói và giữ khoảng cách với em. Thỉnh thoảng chỉ trộm gửi đến em một ánh mắt, em có biết tại sao anh phải làm như vậy không? Bởi vì khi anh hình dung em là người yêu thầm lén của anh, một hôn thê trẻ bí mật của anh, và không ai biết chuyện của hai chúng mình.

Nora: Ô vâng, vâng. Em dư biết tất cả ý nghĩ của anh đều ở bên em.

Helmer: Và khi chúng ta về, anh quàng khăn lên bờ vai trẻ trung..., lên chiếc gáy tuyệt vời của em... Trong khi đó anh lại tưởng tượng em là cô dâu trẻ,

chúng ta vừa mới kết hôn, và lần đầu tiên anh đưa em vào nhà..., lần đầu tiên chỉ có mình anh với em, em run rẩy sung sướng. Suốt buổi tối nay, anh không nghĩ đến ai ngoài em. Khi nhìn em quay cuồng trong điệu Tarantella..., máu anh sôi lên, anh không chịu được lâu hơn nữa. Chính vì thế anh đưa em về sớm...

Nora: Helmer, anh đi đi! Anh đi chỗ khác đi. Em không muốn nghe những điều đó.

Helmer: Nói như thế là nghĩa gì? Em đang đóng vai người ưa dỡn cợt với anh, Nora bé bỏng ạ. Muốn. Muốn ư? Anh không phải là chồng em sao?.

(Có tiếng gõ cửa ở phòng treo áo.)

Nora *(vội vàng)*: Anh có nghe không...?

Helmer *(hỏi vọng ra phòng treo áo)*: Ai đó?

Rank *(ở bên ngoài)*: Tôi đây. Tôi vào một chút nhé?

Helmer *(chậm chạp, bực mình)*: Ồ, ông ta muốn gì thế này? *(nói lớn.)* Đợi chút. *(đi ra mở cửa.)* Rồi, cám ơn ông đã ghé thăm chúng tôi.

Rank: Nghe tiếng ông, nên tôi muốn vào một chút *(lướt mắt nhìn qua một vòng.)* À, cái nơi quen thuộc thân thiết này, gặp nhau là thấy vui vẻ hứng thú.

Helmer: Xem ra ở trên đó ông cũng vui vẻ lắm mà.

Rank: Còn hơn nữa. Tại sao lại không? Tại sao người ta lại không hưởng mọi thứ ở đời này? Khi nào còn sống thì hãy tận hưởng. Rượu hôm nay thật ngon...

Helmer: Đặc biệt là sâm banh.

Rank: Ông cũng thấy thế à? Khó mà tin nổi tôi nốc nhiều đến thế.

Nora: Tối nay Helmer cũng uống nhiều sâm-banh.

Rank: Có sao không?

Nora: Dạ, sau đó anh ấy luôn luôn vui vẻ, hài lòng.

Rank: Ừ, tại sao người ta không thể uống một ly, sau một ngày tận dụng.

Helmer: Tận dụng; tiếc rằng tôi không dám tự hào là đã tận dụng.

Rank: *(vỗ vai bạn)*: Ông xem, còn tôi thì tôi tự hào.

Nora: Bác sĩ Rank, hình như hôm nay ông đã làm thử nghiệm, phải không?

Rank: Vâng, vừa mới xong.

Helmer: Coi này; cô bé Nora nói về các cuộc thử nghiệm kìa!

Nora: Tôi mong ông có kết quả tốt.

Rank: Vâng, nếu bà mong như thế.

Nora: Vậy, kết quả tốt chứ?

Rank: Tốt nhất cho cả bác sĩ và bệnh nhân, hẳn vậy.

Nora *(hỏi nhanh và dò xét)*: Hẳn vậy?

Rank: Rất chắc chắn. Vì thế, lẽ nào tôi lại không được phép hưởng một tối vui vẻ, sau cuộc thử nghiệm?

Nora: Được chứ, ông có quyền uống, bác sĩ Rank ạ.

Helmer: Tôi đồng ý, nhưng chỉ mong ngày mai ông không bị rượu hành.

Rank: Ờ thì, thì cuộc đời này có là cái quái gì đâu!

Nora: Bác sĩ Rank..., ông thích thú những buổi vũ hóa trang lắm nhỉ?

Rank: Vâng, hóa trang ngộ nghĩnh cũng vui chứ...

Nora: Bác sĩ Rank này, kỳ dạ vũ hóa trang lần sau, hai chúng ta sẽ hóa trang ra sao nhỉ?

Helmer: Em cưng, chưa chi em đã nghĩ đến kỳ tới!

Rank: Bà với tôi à? Ờ, coi nào, cho bà biết bà sẽ hóa trang làm một cô bé hạnh phúc.

Helmer: Nhưng làm gì có bộ áo hóa trang nào cho một cô bé hạnh phúc.

Rank: Hãy để bà nhà mặc bộ áo thường đến đó.

Helmer: Ông nói đúng quá. Nhưng chính ông, ông lại không biết mình muốn gì?

Rank: Có chứ, này ông bạn, tôi hoàn toàn biết là tôi mặc bộ hóa trang gì rồi.

Helmer: Là gì cơ?

Rank: Buổi dạ vũ hóa trang kỳ tới, tôi sẽ tàng hình.

Helmer: Thật là một ý nghĩ buồn cười.

Rank: Có một cái mũ to đen, ông chưa nghe nói đến cái mũ tàng hình ấy à? Ai đội mũ này sẽ biến mất.

Helmer *(cố giữ nụ cười)*: Vâng, ông nói đúng đấy.

Rank: Nhưng tôi quên khuấy tôi đến đây làm gì, à Helmer, cho tôi một điếu xì gà, loại Havanna đen ấy.

Helmer: Mời ông. *(đưa hộp thuốc lá ra)*

Rank *(lấy một điếu và cắn đầu nhọn)*: Cám ơn.

Nora *(đưa que diêm)*: Để tôi mồi thuốc cho ông.

Rank: Xim cám ơn bà.

(Nora cầm que diêm cho Rank, ông châm lửa.)

Helmer: Chào ông!

Nora: Bác sĩ Rank, chúc ông ngủ ngon.

Rank: Cám ơn.

Nora: Ông cũng chúc tôi như thế nhé.

Rank: Bà? Vâng, nếu bà muốn. Chúc bà ngủ ngon và xin cám ơn đã mồi lửa.

(Rank gật đầu chào hai vợ chồng, rồi đi.)

Helmer *(thấp giọng)*: Ông ấy uống khá nhiều đấy.

Nora *(vẻ xa vắng)*: Có lẽ.

(Helmer cầm chùm chìa khóa bỏ vào túi và ra khỏi phòng khách.)

Nora: Anh Helmer..., anh làm gì thế?

Helmer: Anh đi lấy thư, chắc đầy rồi sợ ngày mai không có chỗ cho người ta bỏ báo...

Nora: Anh muốn làm việc đêm à?

Helmer: Em biết là anh đâu có muốn...Cái gì thế này? Có cái gì trong ổ khóa.

Nora: Trong ổ khóa...?

Helmer: Ờ, trong ổ khóa! Cái gì vậy, thật không tin được mấy cô tớ gái... Một cái kim cài đầu gẫy. Này, Nora, chính là kim của em.

Nora *(nói nhanh)*: Chắc là các con...

Helmer: Em phải bảo chúng nó đừng làm thế chứ. Hừm, h...ừm, rồi anh cũng mở được. *(lôi thư ra và gọi với vào bếp.)* Helene, hãy tắt đèn hành lang.

(Helmer đi trở vào phòng và đóng cửa phòng treo áo.)

Helmer *(xấp thư trong tay)*: Xem này. Nhiều thư quá chứ. *(lật ở giữa.)* Cái gì thế này?

Nora *(đứng cạnh cửa sổ)*: Thư! Ồ, không, không, anh Helmer ơi!

Helmer: Hai tấm danh thiếp... của Rank.

Nora: Của bác sĩ Rank à?

Helmer *(nhìn tấm thiếp)*: BS Y khoa Rank. Nó nằm trên cùng, chắc ông ấy vừa nhét vào thùng lúc ra về.

Nora: Trên danh thiếp có ghi gì không?

Helmer: Có một thập giá đen ở bên trên tên ông ấy. Xem này, thật là ý nghĩ kỳ cục. Làm như ông ấy báo tin cái chết của chính ông ta.

Nora: Đúng là ông ấy báo tin ấy đấy.

Helmer: Cái gì, em biết chuyện à? Ông ta đã nói chuyện gì với em?

Nora: Ông nói, khi ông gửi tấm thiệp, là ông ấy vĩnh biệt chúng ta đấy. Ông sẽ tự cô lập mà chết.

Helmer: Ông bạn khốn khổ của tôi. Anh biết anh chẳng giữ được ông ấy lâu hơn. Nhưng sớm thế này... Và ông ấy lẩn trốn như con thú bị thương.

Nora: Cái gì tới, tốt nhất nó cứ tới, dù chẳng một lời. Phải không, anh Helmer?

Helmer *(đi lên, đi xuống)*: Ông ấy đã cùng chúng ta trải qua thời niên thiếu. Anh không ngờ nổi là anh mất ông ta. Rank, với nỗi đau khổ và cô đơn của mình, như đám mây sau những tia mặt trời hạnh phúc. Giờ thì như thế có lẽ lại tốt nhất. Ít ra là cho ông ta. *(dừng lại.)* Và cho cả chúng ta nữa. Nora, giờ chúng ta một mình dựa vào nhau *(ôm ngay lưng vợ)* Ôi em, vợ yêu quý của anh; anh không nghĩ anh đủ giữ gìn được em. Em biết không Nora. Bao lần anh mong em gặp hiểm nguy để anh có thể hy sinh tất cả, cả mạng sống của anh cho em.

Nora *(giằng thoát ra, nói mạnh, cương quyết)*: Anh Helmer, bây giờ anh đọc mấy bức thư này đi.

Helmer: Lúc này à, đêm nay thì không. Vợ yêu dấu của anh, anh muốn ở bên em cơ.

Nora: Với ý nghĩ chết chóc về người bạn của anh à?

Helmer: Em nói đúng Cả hai chúng ta đều xúc động, những hình ảnh đen tối về sự chết và tan vỡ xen vào giữa hai chúng ta. Chúng ta phải dứt bỏ chúng đi... Cho đến khi ai lo việc nấy thì hơn.

Nora *(ôm cổ anh)*: Anh Helmer, chúc anh ngủ ngon!

Helmer *(hôn lên trán vợ)*: Chim sơn ca bé nhỏ của anh, chúc em ngủ ngon. Nora, ngủ ngon nhé. Bây giờ anh đọc mấy bức thư này. *(ông đem thư vào phòng làm việc, đóng cửa phòng.)*

Nora *(đôi mắt tuyệt vọng, rờ rẫm loanh quanh, chụp áo khoác của Helmer, vung vẩy và thì thầm, dứt quãng)*: Không bao giờ còn gặp anh nữa. Không bao giờ, sẽ không bao giờ nữa. *(ném chiếc khăn quàng qua đầu.)* Cả các con nữa. Cả chúng nữa!... Ô, nước lạnh giá tối tăm. Ô, sao không có đáy... Ôi, khi nào thì anh ấy qua đây...

Giờ anh ấy đang có bức thư và đang đọc. Ô, bây giờ ư, không đâu. Helmer ơi, vĩnh biệt anh và các con...

(Cô muốn lao tới chỗ treo áo; cùng lúc Helmer hiện ra, đứng đó với lá thư mở trong tay.)

Helmer: Nora!

Nora *(hét lớn)*: Ôi...!

Helmer: Gì thế? Em biết nội dung lá thư này?

Nora: Phải, em biết. Hãy để em đi! Hãy để em đi khỏi đây!

Helmer *(giữ vợ lại)*: Em định đi đâu?

Nora *(cố vùng thoát)*: Helmer! Anh không cứu được em đâu.

Helmer *(nhào đến ôm vợ)*: Nói thật đi! Những gì hắn viết, có đúng không? Đáng tởm quá! Không, không, không thể nào là sự thật được.

Nora: Đúng là sự thật đấy. Em yêu anh hơn tất cả những gì trên cõi đời này.

Helmer: Này, đừng nói những lời chạy tội ngu ngốc.

Nora *(hét lên)*: Helmer...!

Helmer: Đồ khốn nạn..., Cô đã giở trò gì vậy!

Nora: Anh hãy để em ra đi. Anh không thể vì em mà hứng chịu. Anh đừng vì em mà can dự vào câu chuyện này.

Helmer: Đừng đóng kịch. *(đóng cửa phòng khách.)* Em chịu trách nhiệm với anh. Em có hiểu em đã làm gì hay không? Trả lời đi! Em có hiểu điều đó không?

Nora *(nhìn chồng và nói lạnh nhạt)*: Vâng, hiểu, bây giờ em mới hiểu cặn kẽ điều này.

Helmer *(đi quanh phòng)*: Ôi, Tôi đã thức tỉnh trong kinh hoàng như thế. Trong tám năm qua..., em là người anh yêu và tin tưởng lại hóa ra là người giả dối, người nói láo..., còn tệ hơn nữa, tệ hơn nữa!... Ô, tận cùng kinh tởm. Đồ quỷ, đồ quỷ sứ!

Nora *(vẫn nhìn chồng, lặng thinh).*

Helmer *(đứng lại trước mặt vợ)*: Anh linh cảm phải có chuyện như thế xảy ra. Đáng lẽ anh đã tiên đoán được chuyện như thế này sẽ xảy ra, đáng lẽ anh phải thấy trước. Tất cả những thói luông tuồng của ba em. Trời ơi! Em đã thừa hưởng những thói luông tuồng dễ dãi đó. Vô tín ngưỡng, vô đạo đức, và thiếu bổn phận... Ôi, tôi bị trừng phạt vì đã làm ngơ không

chịu góp ý với ông cụ. Cũng vì em mà tôi đã làm chuyện đó và em đã trả ơn tôi như thế.

Nora: Ừ, thế đấy!

Helmer: Bây giờ, em đã phá hỏng hạnh phúc của anh. Cả tương lai anh mà em lãng phí... Ôi, nghĩ đến thật kinh khủng. Tôi đang ở trong tay một người vô lương tâm..., người ta có thể muốn làm gì thì làm, đòi hỏi tôi phải thế này thế nọ, tha hồ ra lệnh và chỉ huy tôi..., tôi không dám cằn nhằn. Và rồi hẳn nhiên tôi bị hạ thấp đến tận cùng, cũng do lỗi của một người đàn bà vô trách nhiệm!

Nora: Khi nào chẳng còn em nữa, thì anh sẽ tự do.

Helmer: Thôi đừng làm bộ, cái lối nói mà ba em thường nói... Nói như em, anh được lợi gì khi em không còn trên đời này? Chẳng được cái quái gì cả! Krogstad sẽ làm toáng lên, nhất định hắn làm chứ sao không. Mọi người sẽ nghi rằng tôi biết việc em phạm pháp. Rằng chính tôi là kẻ chủ mưu vụ này... rằng tôi là người xúi em! Đó, em trả ơn anh thế đó, khi anh đã hết lòng với em trong suốt cuộc hôn nhân này. Em có biết em làm hại anh đến thế nào không?

Nora *(lạnh lùng)*: Vâng..

Helmer: Thật là quá lắm, khiến anh không tài nào hiểu nổi. Nhưng chúng ta phải kiếm cách. Bỏ khăn quàng ra, anh bảo là bỏ khăn quàng ra! Anh phải kiếm cách cho hắn ta hài lòng. Phải dìm câu chuyện bằng mọi giá. Còn anh với em thì vẫn phải làm như trước, tất nhiên chỉ ở trước mặt mọi người. Em đương nhiên vẫn ở nhà này, nhưng không cho phép

dạy dỗ con cái nữa... Ôi, phải nói thế với một người mình yêu say đắm, lúc này vẫn còn yêu! Giờ thì hết thật rồi. Sau hôm nay chẳng còn hạnh phúc nữa, mà chỉ mong cứu vớt điều gì còn có thể cứu chữa được, Vớt vát phần còn lại, giữ lớp vỏ bên ngoài mà thôi.

(Tiếng chuông cửa.)

Helmer *(vội vàng)*: Chuyện gì thế? Quá trễ. Thật kinh khủng...! Không lý là hắn ta...? Nora em hãy tránh mặt! Hãy nói là em đang ốm.

(Nora vẫn đứng bất động. Helmer ra mở cửa phòng treo áo.)

Cô hầu gái *(trong bộ áo ngủ, đứng ngoài cửa)*: Có thư của bà.

Helmer: Hãy đưa cho tôi. *(chụp lá thư, đóng cửa.)* Đúng, thư của hắn. Em không được nhận lá thư này, để anh đọc.

Nora: Anh cứ đọc đi.

Helmer *(đứng sát ngọn đèn)*: Anh chẳng còn can đảm để đọc. Có lẽ chúng ta đành bó tay thôi, cả em lẫn anh. Nhưng thôi, anh đành phải đọc. *(mở bao thư, đọc lướt vài hàng, nhìn xuống cuối trang giấy, reo lên vui mừng.)*: Nora!

Nora *(nhìn chồng dò hỏi.)*

Helmer: Em Nora!... không, anh phải đọc lại lần nữa... Đúng, đúng rồi. Thoát rồi! Nora, anh thoát rồi!

Nora: Thế còn em?

Helmer: Tất nhiên, cả em nữa, chúng ta thoát rồi, cả em và anh. Xem này, hắn gửi trả cái giấy nợ. Hắn viết hắn rất ân hận... Rằng hạnh phúc bất ngờ đã

thay đổi cuộc đời hắn và hắn hối tiếc. Ôi kệ hắn viết gì thì viết,. Chúng ta thoát là được rồi. Nora, chẳng ai làm gì được em nữa. Ô, Nora, Nora..., điều ghê tởm qua rồi! *(lướt nhìn lá thư.)*. Không, anh không muốn xem nữa, tất cả chỉ là cơn ác mộng. *(xé tờ giấy nợ và lá thư làm từng mảnh, ném vào lò sưởi, nhìn ngọn lửa cháy.)* Kìa chẳng còn gì nữa..., hắn viết rằng từ đêm trước Giáng Sinh..., em. Ôi Nora, hẳn là em đã trải qua ba ngày khủng khiếp...

Nora: Em đã hết sức phấn đấu trong ba ngày ấy.

Helmer: Và chẳng tìm ra một lối thoát nào... Thôi chúng ta đừng nhắc lại mấy chuyện đáng sợ ấy nữa. Chúng ta reo mừng và nhắc đi nhắc lại: xong rồi, xong rồi! Nghe anh này, chắc em chưa nhận ra đâu. Xong rồi. Kìa em sao thế? Nora bé bỏng tội nghiệp của anh ơi, anh biết em không dám tin là anh đã tha thứ em. Thật mà, Nora, anh thề là đã tha thứ hết cho em. Anh biết những gì em làm, chỉ vì yêu anh.

Nora: Đúng thế.

Helmer: Em đã yêu anh như một người vợ yêu chồng. Chỉ có em không đủ sức nắm rõ vấn đề tiền bạc để mà lo liệu cho thích đáng thôi. Nhưng em cho rằng anh bớt yêu em chỉ vì chính em không biết phải tự xử trí làm sao ư? Không, không, cứ trông cậy ở anh, anh sẽ khuyên em, sẽ hướng dẫn em. Anh không xứng đáng là người chồng, nếu anh không thấy được trong mắt anh, người vợ yếu đuối lại khiến cho em quyến rũ hơn lên bội lần! Em đừng suy nghĩ về những lời tàn nhẫn anh nói với em, khi

mới xảy ra sự việc nữa. Lúc ấy anh mất tự chủ. Giờ anh đã tha thứ cho em. Nora, anh thề là anh đã thật lòng tha thứ cho em.

Nora: Cám ơn anh đã tha thứ.

(Nora đi ra cửa bên phải.)

Helmer: Không, hãy ở lại... *(nhìn vào bên trong.)* Em vào phòng ngủ làm gì vậy?

Nora *(trong phòng)*: Vứt bộ áo hóa trang.

Helmer *(đứng bên cửa mở)*: Đúng đấy, vứt đi, bình thản lại, con sơn ca nhỏ bé hoảng hốt của anh. Hãy nghỉ ngơi đi, anh xòe cánh che chở em này. *(lại gần cửa.)* Ô, mái nhà thân yêu ấm cúng đẹp đẽ biết bao. Đây là nơi trú ẩn của em, anh là chỗ che chở cho chim bồ câu bị săn đuổi. Cứu em ra khỏi móng vuốt của loài ác điểu. Anh sẽ xoa dịu trái tim thổn thức của em. Tin anh đi, Nora, dần dần sẽ đâu vào đó. Ngày mai sẽ khác cho xem, sẽ như trước thôi. Anh chẳng cần nhắc lại câu: anh đã tha thứ cho em mà em vẫn cảm nhận. Làm sao mà em có thể nghĩ là anh sẽ xua đuổi, trách móc em? Vậy là em không hiểu tình của người chồng, Nora ạ. Khi người chồng thật lòng tha thứ cho vợ, lòng họ cũng tràn ngập an vui. Và cũng nhờ đó, người vợ sẽ thành tài sản với hai ý nghĩa, họ đã được tái tạo. Nàng chẳng những là vợ mà còn như đứa con của họ nữa. Từ nay trở đi, đối với anh em sẽ là thế đấy. Em bản chất nhỏ bé, bối rối và tuyệt vọng. Đừng lo âu gì nhé, Nora, hãy mở lòng ra với anh, chính anh là ý chí và lương tâm của em. Gì thế? Em không đi ngủ? Lại thay áo?

Nora *(mặc chiếc áo hàng ngày)*: Vâng, anh Helmer, bây giờ em đã thay áo.

Helmer: Nhưng tại sao chứ, bây giờ à, khuya rồi...

Nora: Đêm nay em không ngủ.

Helmer: Nhưng, Nora yêu dấu...

Nora *(nhìn đồng hồ)*: Giờ..., hãy còn sớm. Helmer, ngồi xuống đây, chúng mình còn nhiều chuyện để nói. *(Nora ngồi phía bên này bàn.)*

Helmer: Nora, chuyện gì thế? Vẻ cứng cỏi này...

Nora: Thì anh ngồi xuống đã. Chuyện còn dài mà. Em có nhiều điều muốn nói với anh.

Helmer *(ngồi xuống bàn ngay trước vợ)*: Em làm anh lo lắng đấy, Nora! Anh không hiểu được em.

Nora: Vâng, đúng đấy. Anh không hiểu em. Chính em cũng đâu hiểu anh cho đến buổi tối nay. Anh chớ ngắt lời, đây là một vụ phải giải quyết cho xong.

Helmer: Ý em muốn nói gì?

Nora *(sau giây im lặng)*: Anh thấy mình còn ngồi đây với nhau, không phải là chuyện lạ sao?

Helmer: Thế nghĩa là sao?

Nora: Chúng mình đã chung sống với nhau được tám năm. Anh không nhận ra đây là lần đầu hai chúng mình, anh và em, vợ và chồng, thực sự nói chuyện nghiêm chỉnh với nhau, hay sao?

Helmer: Ừ, thực nghiêm chỉnh..., thế nghĩa là gì?

Nora: Suốt cả tám năm qua..., vâng..., lâu hơn nữa khi chúng ta mới gặp gỡ, chúng ta chưa bao giờ trao đổi với nhau, một lời quan trọng, về một vấn đề nghiêm chỉnh nào.

Helmer: Bộ anh luôn luôn khiến em phải lo lắng về những điều mà em không thể giúp anh?

Nora: Em không nói tới lo lắng. Em nói chúng mình không bao giờ nghiêm chỉnh ngồi lại với nhau, để cùng tìm hiểu cặn kẽ một vấn đề gì.

Helmer: Nhưng..., em cưng, lâu nay em vẫn nghĩ là phải thế à?

Nora: Thì chúng mình đang nói đây. Anh không bao giờ chịu hiểu em, em đã chịu nhiều bất công, Helmer ạ, Trước tiên là ba em, rồi đến anh.

Helmer: À, vậy ra ba em và anh, ba và anh không là hai người yêu em hơn hết cả mọi người, hay sao?

Nora *(lắc đầu)*: Anh chưa hề yêu em. Anh chỉ nghĩ rằng yêu thì yêu cho vui thôi.

Helmer: Nhưng, Nora, em nói thế là sao?

Nora: Vâng, thế này này Helmer, khi em ở nhà với ba em, ba kể cho nghe những ý nghĩ của ba, thì em cũng phải nghĩ như ba, nếu em có ý kiến khác, em cũng phải giấu đi, vì ba không thích. Ba gọi em là con búp bê của ba, chơi đùa với em như em chơi đùa với con búp bê của em vậy. Rồi khi em về nhà anh...

Helmer: Sao em lại nói thế khi nhắc đến cuộc hôn nhân của hai vợ chồng mình?

Nora *(không ngập ngừng)*: Ý em muốn nói, khi em từ tay ba em qua tay anh. Anh sắp đặt mọi việc theo sở thích của anh, và thế là dần dà em cũng có cùng sở thích như anh, hay em chỉ giả bộ nói là em thích như vậy. Em cũng không biết nữa..., em nghĩ là cả hai, khi thế này, khi thế khác. Bây giờ nhìn lại, em thấy

mình sống như kẻ nghèo khó, đến đâu hay vậy. Em sống chỉ như để làm trò xảo thuật cho anh, Helmer ạ. Mà chính anh muốn thế, anh và ba đã làm một sai lầm lớn với em. Anh có tội, làm cho em bây giờ chẳng trở thành cái gì hết.

Helmer: Nora, em vô lý và vô ơn quá! Em đã chẳng từng hạnh phúc sao?

Nora: Hạnh phúc ư, em chẳng bao giờ có hạnh phúc. Em đã từng tin là mình hạnh phúc, nhưng em có bao giờ hạnh phúc đâu.

Helmer: Không hả..., em không hạnh phúc!

Nora: Không, vui vẻ thì có. Anh luôn luôn xử tốt với em. Nhưng nhà chúng ta chỉ là một căn phòng búp bê. Ở đây, em là cô vợ búp bê của anh, giống như ở nhà em, em là đứa con búp bê của ba. Và đến lượt các con, chúng lại là những búp bê của em. Em nghĩ anh vui khi chơi với em, và các con cũng thế, chúng nghĩ thật là vui khi em chơi với chúng. Đấy, cuộc hôn nhơn của chúng ta như thế đấy. Helmer.

Helmer: Em nói cũng có điều đúng, nhưng phóng đại xa sự thực quá. Nhưng từ nay sẽ đổi khác. Thời gian chơi đùa sẽ qua đi, đã đến lúc phải dạy dỗ.

Nora: Dạy dỗ? Dạy em hay các con?

Helmer: Dạy cả em và các con, em Nora yêu dấu ạ..

Nora: Chà, Helmer, anh không phải là người chồng để dạy em thành người vợ đúng nghĩa cho anh được.

Helmer: Em nghĩ như thế à?

Nora: Còn em, phải chuẩn bị ra sao để dạy con cái?

Helmer: Nora!

Nora: Vừa mới đây thôi, anh đâu có dám tin tưởng giao cho em trách nhiệm ấy.

Helmer: Chỉ một phút nóng giận! Em cũng chấp à?

Nora: Có chứ; anh rất đúng. Nhưng em không làm việc ấy. Còn việc khác phải lo trước. Chính em, chứ không phải anh có thể giúp em học hỏi, tự em phải làm việc ấy. Chính vì vậy, nay em sẽ rời khỏi anh.

Helmer *(nhảy chồm đến)*: Em nói gì thế?

Nora: Muốn hiểu mình, hiểu đời, em phải đứng một mình. Do đó em không thể ở bên anh lâu hơn nữa.

Helmer: Nora, em!

Nora: Em sẽ dời khỏi đây ngay. Chị Linde có thể cho em ở nhờ đêm nay...

Helmer: Điên rồi! Em đâu được phép! Anh cấm em!

Nora: Từ nay anh có cấm em cũng chẳng được. Em đem theo những gì thuộc về riêng em. Cái gì của anh thì em không muốn giữ, cho dù bây giờ hay về sau.

Helmer: Thật là điên khùng!

Nora: Ngày mai em về nhà, ý em nói, trở về căn nhà xưa của em. Ở đó em dễ dàng tìm ra một điều gì đó.

Helmer: Cái cô mù quáng này, không có chút kinh nghiệm nào hết!

Nora: Helmer! Em phải nhìn để rút kinh nghiệm.

Helmer: Bỏ nhà, bỏ chồng và bỏ các con! Em không nghĩ thiên hạ sẽ nói gì sao.

Nora: Em không cần quan tâm điều đó. Em chỉ biết quyết định này cần thiết cho chính em.

Helmer: Ô, thật loạn rồi. Như thế em chối bỏ cả bổn phận thiêng liêng nhất của em.

Nora: Anh quan niệm thế nào là những bổn phận thiêng liêng nhất của em?

Helmer: Chẳng lẽ anh phải nói cho em biết. Bổn phận thiêng liêng là bổn phận đối với chồng con?

Nora: Em còn có bổn phận khác cũng thiêng liêng ngang bằng như thế.

Helmer: Em không có bổn phận nào khác. Bổn phận đó là bổn phận gì vậy.

Nora: Bổn phận đối với chính em.

Helmer: Tiên khởi, em là người vợ và người mẹ.

Nora: Em không còn tin thế nữa. Em tin trước hết và trên hết, em cũng như anh, là một con người..., hay ít nhất cũng cố gắng trở nên một con người. Em biết nhiều người cho là anh đúng, Helmer ạ, cả sách vở cũng ghi đại khái thế. Nhưng em không thể hài lòng với những gì người ta nói hay sách vở bảo. Em phải tự mình suy nghĩ mọi chuyện và nhìn cho thấu suốt.

Helmer: Em không thể xét tới vai trò của em trong chính gia đình ư? Không có người dẫn dắt tin cậy để giải đáp các vấn đề đó sao? Em không có tôn giáo à?

Nora: Ôi dào, Helmer, em cũng chẳng biết tôn giáo thực sự là gì nữa.

Helmer: Em dám nói thế sao!

Nora: Em chẳng biết gì nhiều hơn ngoài các điều mục sư Hansen nói khi làm lễ thêm sức cho em. Ông ấy nói tôn giáo thế này thế nọ. Khi nào em từ bỏ tất cả những gì ở đây và sống cô đơn, em sẽ suy ngẫm lại vấn đề này. Em sẽ tìm hiểu xem những điều mục sư Hansen nói có đúng, hay ít nhất là đúng cho em.

Helmer: Ô, thật chưa từng thấy phụ nữ trẻ nào như em! Nếu tôn giáo không hướng dẫn được em, thì anh kêu gọi lương tâm em. Em có xúc cảm đạo đức nào không? Hay là, trả lời anh đi, em chẳng có gì cả?

Nora: Vâng, anh Helmer, kể ra cũng khó mà trả lời. Em không biết nữa. Em bối rối về những điều như thế. Chỉ biết em có những ý kiến khác anh. Em nghe nói luật lệ khác với những điều em tưởng, nhưng nếu những luật đó có đúng đi nữa, em cũng chẳng hiểu nổi. Một người con mà không có quyền che chở cha già lúc lâm trọng bệnh. Người đàn bà không có quyền cứu sinh mạng chồng mình! Em không tin như thế!

Helmer: Nói như trò trẻ. Em không hiểu cái xã hội em đang sống.

Nora: Không, em không hiểu. Nhưng giờ em đang muốn nhập vào cái xã hội đó, xem ai đúng, xã hội hay em?

Helmer: Nora, em bệnh rồi, em bị sốt đấy. Anh nghĩ em gần như loạn trí mất rồi.

Nora: Em chưa từng cảm thấy sáng suốt và quả quyết như đêm nay.

Helmer: Sáng suốt, và quả quyết để bỏ chồng con à?

Nora: Vâng, em cảm thấy sáng suốt, quả quyết.

Helmer: Vậy thì chỉ còn một cách giải thích.

Nora: Cách nào?

Helmer: Em không còn yêu anh nữa.

Nora:Vâng! Đó mới chính là vấn đề.

Helmer: Em Nora! Em nói thế ư!

Nora: Vâng, điều này khiến em đau lòng vì anh luôn luôn rất tốt với em. Nhưng em không thể làm gì hơn. Em không còn yêu anh nữa.

Helmer *(cố giữ bình tĩnh)*: Có phải đó là niềm tin tưởng sáng suốt và chắc chắn không?

Nora: Vâng, nó hoàn toàn sáng suốt và chắc chắn. Chính vì thế mà em không muốn ở nhà này nữa.

Helmer: Và em có thể cho anh rõ, do đâu mà anh đã làm mất tình yêu của em?

Nora: Vâng, được chứ. Buổi chiều hôm nay khi mà điều kỳ diệu đã không xảy ra, em mới biết rằng anh không phải là người chồng mà em hằng tưởng.

Helmer: Em hãy giải thích rõ hơn, anh không hiểu.

Nora: Em đã kiên nhẫn chờ đợi suốt tám năm qua, vì lạy Chúa, em biết điều kỳ diệu không tới mỗi ngày. Thế rồi nó bùng vỡ trên em, lúc đó em mới hoàn toàn chắc chắn: điều kỳ diệu đang xảy tới. Khi biết có bức thư của ông Krogstad nằm ngoài đó, không bao giờ em nghĩ rằng anh sẽ chịu khuất phục con người ấy. Em cứ tin chắc là anh sẽ nói với hắn: Cứ cho thiên hạ biết đi. Thế rồi khi điều đó xảy ra...

Helmer: Sao? Anh làm cho vợ anh xấu hổ, nhục nhã?

Nora: Khi điều đó xảy ra, em lại nghĩ chắc chắn anh sẽ tiến lên, nhận lấy hết và nói: tôi có lỗi.

Helmer: Nora, em...!

Nora: Anh nghĩ là em sẽ không bao giờ chịu nhận sự hy sinh ấy của anh chứ gì? Vâng, em nhận chứ. Những lời em phân trần không có giá trị gì với anh cả hay sao? Sự hy sinh tự nhận lỗi cho vợ, là một

điều kỳ diệu mà em đã hy vọng trong cơn sợ hãi. Đã có lúc em những muốn tự tử để tránh cho anh cảnh phải đứng ra thú nhận.

Helmer: Anh sẵn sàng vui vẻ làm việc ngày đêm vì em, Nora..., mang nỗi buồn lo vì em. Nhưng không ai lại hy sinh danh dự cho người mình yêu.

Nora: Hàng trăm người đàn bà đã làm như vậy.

Helmer: Ồ, Nora, em suy nghĩ và ăn nói như con trẻ thiếu suy xét.

Nora: Cũng được. Song anh không nghĩ mà cũng chẳng nói như một người đàn ông, muốn cùng em chia sẻ cuộc đời. Khi cơn sợ hãi của anh qua rồi..., không phải vì em, mà vì anh sợ cho chính anh. Sau khi cơn nguy đã qua đi..., với anh như chẳng có chuyện gì xảy ra. Em lại như trước, là con sơn ca nhỏ bé của anh, là con búp bê của anh, để anh nâng niu thật cẩn thận vì nó mỏng dòn yếu đuối. *(đứng dậy.)* Anh Helmer, trong giây phút đó, em thấy tám năm qua em đã sống chung với một người đàn ông lạ và em đã có đến ba con. Em không chịu nổi ý nghĩ ấy! Em muốn xé em ra từng mảnh.

Helmer *(buồn)*: Anh hiểu, anh hiểu. Quả có một hố sâu giữa hai chúng ta! Nhưng Nora, chúng ta không thể lấp đầy được sao?

Nora: Cứ như lúc này, thì em thấy em không phải là vợ anh.

Helmer: Anh đủ sức thay đổi mà.

Nora: Ừ thì có thể..., với điều kiện con búp bê này phải lìa khỏi anh.

Helmer: Chia lìa..., lìa khỏi em. Không, không, Nora, anh không hiểu nổi cái ý tưởng đó của em.

Nora *(đi sang phía tay phải)*: Rất tiếc, phải thế thôi.

(trở lại với áo khoác ngoài và một túi xách nhỏ, nàng để lên ghế cạnh bàn.)

Helmer: Nora, đừng đi bây giờ! Hãy chờ đến mai.

Nora *(khoác áo choàng)*: Em không thể nằm qua đêm trong căn phòng của một người đàn ông xa lạ.

Helmer: Ta không thể chung sống như anh em sao?

Nora *(cột chặt mũ lại)*: Anh thừa biết là không lâu dài được. *(quấn lại khăn quàng)*. Vĩnh biệt anh, Helmer. Em không muốn nhìn mấy đứa nhỏ. Em biết, chúng sẽ được săn sóc kỹ hơn khi có em. Cứ nghĩ như em bây giờ thì em chẳng là gì cho chúng.

Helmer: Rồi cũng có lúc, Nora...,rồi cũng có lúc...?

Nora: Làm sao em biết được? Em cũng chẳng biết em sẽ ra sao nữa.

Helmer: Dù gì đi nữa em vẫn là vợ anh, như em đang là, và như em sẽ trở thành.

Nora: Helmer, khi một người vợ lìa bỏ nhà chồng như em đang làm lúc này, thì em nghe nói, người chồng theo luật pháp không còn trách nhiệm. Dù gì đi nữa, em đang lo cho anh thoát mọi trách nhiệm. Anh không bị ràng buộc điều gì như chính em vậy. Cả hai chúng ta đều hoàn toàn tự do. Chiếc nhẫn cưới của anh đây. Xin anh trả lại nhẫn cho em.

Helmer: Cả nhẫn cưới nữa sao?

Nora: Cả nhẫn cưới nữa.

Helmer: Nhẫn em đây.

Nora: Vâng, vậy là tất cả đã xong. Em để chìa khóa ở đây. Các việc trong nhà đã có cô tớ gái còn rõ hơn em nữa. Mai, khi em đi rồi, chị Linde sẽ đến gói ghém các đồ đạc riêng của em mà em đem từ nhà bố mẹ về đây, để gửi theo cho em.

Helmer: Thế là hết, thế là hết! Nora, em không bao giờ nghĩ đến anh nữa sao?

Nora: Có lẽ em sẽ thường xuyên nghĩ đến anh, các con và mái nhà này.

Helmer: Anh sẽ viết thư cho em nhé?

Nora: Không! Không bao giờ. Anh không được phép.

Helmer: Ồ, nhưng anh phải gửi cho em...

Nora: Không, không gửi gì cả.

Helmer:... Giúp đỡ khi em cần.

Nora: Em đã nói là không mà lại. Em không nhận bất cứ cái gì của người xa lạ.

Helmer: Nora..., anh không thể là gì hơn một người xa lạ đối với em hay sao?

Nora *(cầm túi xách)*: À, anh Helmer, chỉ khi điều kỳ diệu nhất xảy ra...

Helmer: Hãy chỉ cho anh điều kỳ diệu nhất ấy!

Nora: Cả anh và em đều phải thay đổi làm sao mà... Ồ, Helmer, em không còn tin vào điều kỳ diệu nào.

Helmer: Nhưng anh tin. Nói tiếp đi! Chúng ta thay đổi sao mà...?

Nora: Cuộc sống chung của chúng ta đích thực là hôn nhân. Vĩnh biệt anh *(đi ngay qua tiền sảnh.)*

Helmer *(gieo mình xuống chiếc ghế gần cửa, hai tay ôm mặt)*: Nora! Nora! *(nhìn quanh rồi đứng dậy.)*

Trống vắng. Nàng chẳng còn ở đây nữa. *(một thoáng hy vọng.)* Điều kỳ diệu...?

(Dưới nhà, có tiếng cửa ra vào đóng mạnh, tiếng cài chốt.)

MÀN HẠ.

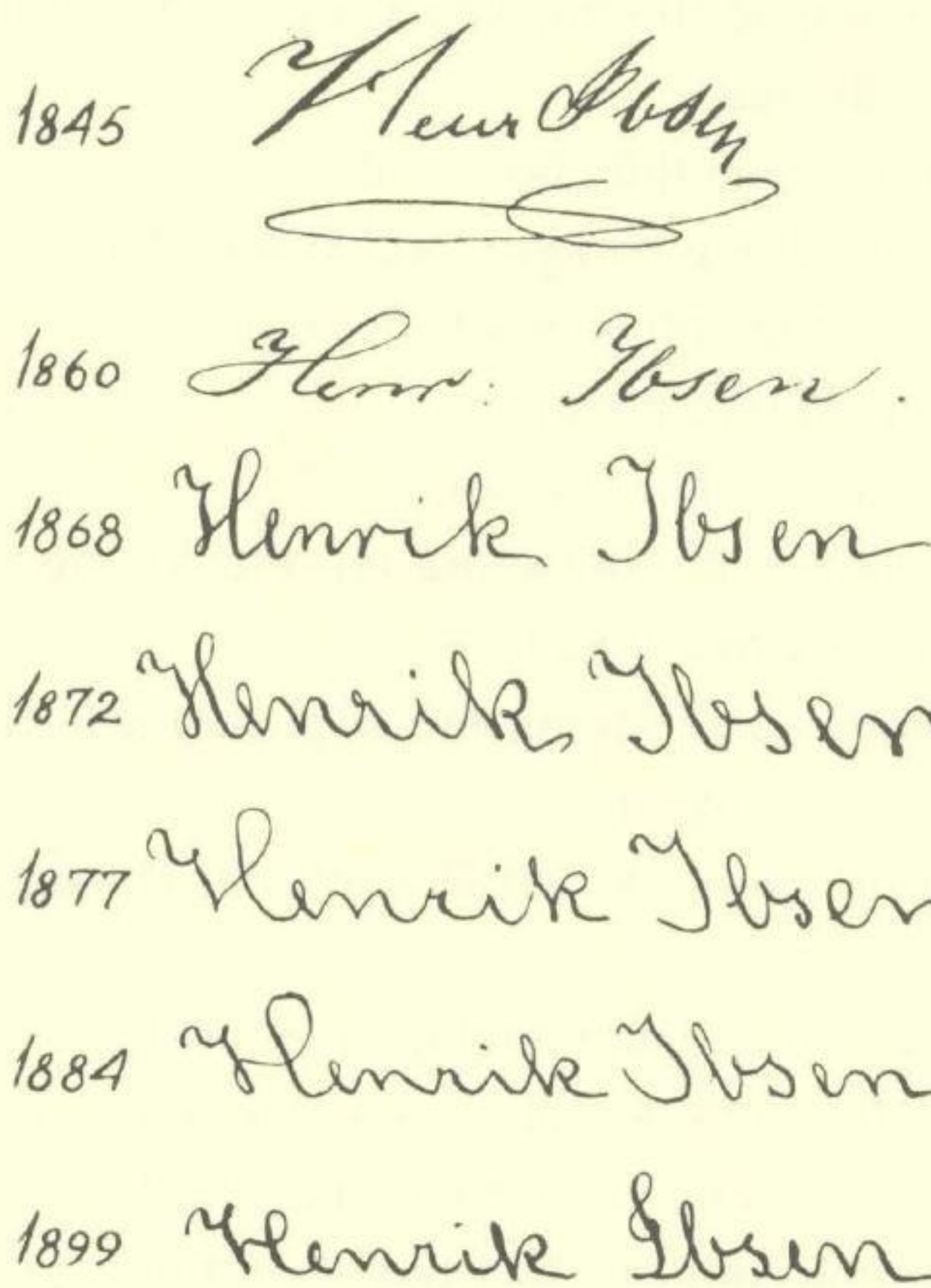

NORA GIẤC MƠ CỦA BƯỚM NGUYỄN HỮU NHẬT

NIÊN BIỂU NHÀ VĂN
Henrik Johan Ibsen

ARNE KAVLI VẼ IBSEN.

1828

Ngày 20 tháng 3, Henrik Johan Ibsen sinh tại Skien.
Song thân: Knud Ibsen và Marichen Altenburg.
Học sáu năm ngành Dược phòng tại Grimstad.

1850 BÀ MARICHEN ALTENBURG

Viết kịch thơ Catilina dưới bút hiệu Brynjolf Bjarme, và được trình diễn vở Kjæmpehøien ở Nhà hát Chritiania (Tên cũ của Oslo, thủ đô Na Uy).

1851-57

Ibsen được nhận vào làm việc tại Nhà hát Na Uy của thành phố Bergen (cố đô của Na Uy) với công việc như: Nhà soạn bi kịch, kịch bản nhiều tập cũng như huấn luyện viên. Ông còn chỉ đạo cả y trang cho nhà hát.

TRANH MÀU NƯỚC CỦA IBSEN.

Gần như mỗi năm Ibsen có một vở kịch được trình diễn:

1855 viết Fru Inger til Østeraad.

1856 viết Gildet paa Solhoug.

1857 viết Olaf Liljekrans.

1857-62

Giám đốc Nghệ thuật cho Nhà hát Na Uy ở Christiania và trình diễn kịch tại đây.

1858

Viết vở Hærmændene på Helgeland, thành công rất ít.

1858

Lập gia đình với Suzannah Daae Thoresen (1836-1914). Bà Daae là con gái một mục sư.

1862

Viết Kærlighedens Komedie, sau những chống đối ở Nhà hát, cũng như với hôn nhân. Kærlighedens Komedie là vở kịch thơ "trào phúng hôn nhân"

1863

Viết một tác phẩm mà sự thành tựu rất lớn lao, vở bi kịch lịch sử Kongs-Emnerne . Nhờ vậy được đài thọ đi Ý năm 1864, bị gián đoạn việc viết kịch trong một thời gian ngắn.

1864

Những ấn tượng cuối cùng khi sống xa nhà là sự phẫn nộ về việc Na Uy và Thụy Điển không giúp Đan Mạch trong cuộc chiến tranh năm 1864, Ibsen cho xuất bản tập thơ Người Anh Em Nguy Khốn. En Broder i Nød.

TƯỢNG IBSEN CỦA VIGELAND.

Trong bài quốc ca Na Uy có câu "ba người anh em chúng ta", với ý nghĩa là Na Uy, Thụy Điển và Đan Mạch "sống chết có nhau". Nay Đan Mạch, một trong ba anh em bị nguy khốn, lại không được giúp đỡ. Đức và Đan Mạch đã tranh chấp nhau vùng biên giới Slesvig-Holsten. Còn gọi là

"Schleswig Holsten", theo lối Đức, ở giữa Elben và Eider. Năm 1864 Đan Mạch thua trận và bị mất Slesvig-Holsten.

1866

Bắt nguồn từ cùng một trạng phẫn nộ kể trên, ngày càng lớn mạnh, Ibsen cho vở bi kịch thơ Brand ra đời, nội dung đòi hỏi đời sống một sự toàn bộ và chân thành. Cũng từ tập thơ này gây ấn tượng dữ dội. Brand, khởi đầu chỉ là một truyện kể bằng thơ, mãi tới năm 1907 thiên anh hùng ca Brand này, không phải hậu thân của nó là vở kịch Brand, mới được xuất bản. Bi kịch Brand đã gây xúc động cho Laura Pettersen tức Nora sau này, một thiếu nữ Na Uy sống ở Đan Mạch, đến nỗi cô phải viết cuốn Brands Døtre, những người con gái của Brand.

1876

Vở kịch trái ngược với vở Brand là Peer Gynt, vở kịch thơ, công trình tuyệt diệu của Ibsen, về sự dị thường như "tính ích kỷ" .

1869 và 1871

Viết kịch vui De unges Forbund và xuất bản vở Digte.

1883

Tác phẩm vĩ đại, vở bi kịch lịch sử Kejser og Galilæer, hai phần, mỗi phần năm màn, mãi tới năm 1987 mới được trình diễn toàn bộ. Tác phẩm mà Ibsen tự đánh giá là công trình chính của ông.

1877

Vở Samfunndets Støtter mở ra hàng loạt những vở kịch hiện đại sau đó.

1879

Kịch với đề tài hôn nhân gia đình như vở Căn Nhà Búp Bê một bước nhảy vọt gây tranh luận mạnh mẽ. Ở Na Uy vào nửa sau của thế kỷ 19, văn học đang sôi nổi với đề tài tranh đấu cho nữ quyền. Hai nhà văn nữ Na Uy, hàng đầu của vấn đề trên, là các bà Camilla Collett và Aasta Hansteen. Collett Jacobine Camilla, sinh ngày 23 tháng 01 năm 1813 và mất ngày 6 tháng 03 năm 1895,

khuynh hướng tiểu thuyết của bà chuyên về các vấn đề của phụ nữ, gây ảnh hưởng lớn. Hansteen Aasta, 1824-1908, nữ họa sĩ và là người quan tâm đến các vấn đề nữ giới. Tác phẩm điển hình của bà là cuốn Kvinden skabt i Guds Billede xuất bản năm 1878. Khơi nguồn từ John Stuart Mill, 1806-1873, triết gia người Anh, nhiệt tình đấu tranh cho việc giải phóng phụ nữ khỏi vai trò nô lệ nam giới, với tác phẩm On the Subjection of Women, 1869. Mười năm sau, năm 1879, Ibsen ở Na Uy đã lên tiếng bênh vực nhân quyền của người nữ với bi kịch Căn Nhà Búp Bê. Khoảng 60 năm sau, Nhất Linh của chúng ta đã tranh đấu cho nữ quyền thông qua cuốn tiểu thuyết Đoạn Tuyệt và Khái Hưng với Nửa Chừng Xuân.

IBSEN, "ẢO THUẬT GIA", VỚI NORA
BIẾM HỌA CỦA ALFRED SCHMIDT.

Ngày nay 130 năm sau, 1869-1999, không chỉ nữ quyền mà nói chung là quyền làm người ở nước ta còn đang là vấn đề nóng bỏng. Nhưng tủ sách văn học Việt Nam, về loại này, gần như vô cùng trống vắng.

1881 Vở Gengandere mang đến sự chống đối Ibsen dữ dội.

1882

Ông trả lời bằng En folkefiende, sự thuyết giảng đầy tức giận, về quyền cá nhân trước sự đả kích của đám đông.

1884 Ibsen chú trọng đến vấn đề quyền lợi của con người trong xã hội, cả về mặt tinh thần lẫn vật chất.

1886 viết Rosmersholm.

1888 viết Fruen fra havet.

1890 viết Hedda Gabler.

1891 Ibsen cư ngụ tại Oslo.

Những công việc cuối cùng của ông, ở mức độ gia tăng, đặc tính sự thử nghiệm và tự xác nhận:

1892 viết Bygmester Solness.

1894 viết Lille Eyolf.

Viết vở John Gabriel Borkman, và viết phác thảo cho vở bi kịch Når vi dode vågner, 1899; In thi tập Diktergasje.

1906: Mất tại Oslo ngày 25 tháng 5 năm 1906, thọ 78 tuổi.

VĨNH BIỆT THIÊN TÀI KỊCH THƠ.

Nơi Ibsen ở, 1844-1850 và 1859-1906, giờ trở thành các Nhà Lưu Niệm Ibsen. Tại Skien có viện bảo tàng Ibsen. Henrik Ibsen còn là một họa sĩ tài hoa. Nhiều bức tranh phong cảnh của ông đã được liệt vào hàng tuyệt tác. Ibsen còn vẽ cả tranh màu nước về trang phục của các diễn viên kịch.

ANH EM.

BẠCH LIÊN TRƯƠNG KIM ANH
đã xuất bản dịch phẩm

TRUYỆN CỔ DÂN GIAN NA UY
truyện cổ tích

CĂN NHÀ BÚP BÊ
kịch

sẽ xuất bản

XỨ MÙA ĐÔNG
tuyển tập truyện ngắn na uy
dịch

NORA\NGUYỄN HỮU NHẬT

CĂN NHÀ BÚP BÊ \ BẠCH LIÊN TRƯƠNG KIM ANH

ISBN: 82-91587-09-4.

TRUYỆN DÀI \ SAO CHÚA MÃI IM \ NGUYÊN TÁC NHẬT NGỮ CỦA ENDÒ SHÙSAKU \ VIỄN ĐÀNG CHU TÁC \ XUẤT BẢN NĂM 1966 \

NHÀ XUẤT BẢN ANH EM IN LẦN THỨ NHẤT MÙA XUÂN NĂM 1999 \ TÁC PHẨM VÔ CÙNG SÔI NỔI \ ĐƯỢC VĂN HÀO GRAHAM GREEN LIỆT VÀO HÀNG HAY NHẤT CỦA THỜI ĐẠI CHÚNG TA

bích chương nguyễn hữu nhật

'THEO TÔI ĐÂY LÀ MỘT TRONG NHỮNG TÁC PHẨM HAY NHẤT CỦA THỜI ĐẠI CHÚNG TA'

BÊN GIÒNG SÔNG HẰNG \ TIỂU THUYẾT TRIẾT HỌC \ NGUYÊN TÁC NHẬT NGỮ CỦA ENDÒ SHÛSAKU \ BẢN VIỆT NGỮ CỦA NGUYỄN VĂN THỰC \ ANH EM XUẤT BẢN 2000.

Sông Hằng, Gang, chảy từ Hy Mã Lạp Sơn, Himalaya, qua bốn nước: Miền tây nam Trung Hoa, Hồi quốc, Ấn độ và Bangladesh. Con sông dài 2700 cây số, mỗi cây số một huyền thoại, là con sông Thiêng không chỉ với người Ấn. Thiên hạ đi đến sông Hằng qua tác phẩm Bên Giòng Sông Hằng để trả món nợ văn chương, với cuộc tình người đi tìm người kiếp trước, lại gặp nhau ở kiếp này. Nhưng với bạn, sau khi đến sông Hằng rồi, bạn đã tìm gặp được gì?

nguyễn hữu nhật \ nghĩ về dippa rippa\ dìpa rìpa.

sông hằng ơi để tôi về
xem sông hồng phá vỡ đê cỡ nào
sông hương, sông cửu lệ trào
lòng thầm chảy máu sông đào tuổi thơ!

NGUYỄN VĂN THỰC SẼ IN TUYỂN TẬP TRUYỆN NGẮN NHẬT BẢN \ NGÀN LÁ \ VẠN ĐIỆP TẬP \ CỔ THI NHẬT BẢN VÀ MỘT TRĂM BÀI THƠ HÀI CÚ \ HAIKU HAY NHẤT.

CHÀO MỪNG
NĂM 2000 SẼ IN

VIỆT DƯƠNG NHÂN

CÁT BỤI

THƠ

NHÀ XUẤT BẢN NẮNG MỚI PARIS

NHÀ XUẤT BẢN ANH EM
HELGESENSGT 72, 0563 OSLO NORWAY
anhem@online.no

do nguyễn hữu nhật chăm sóc từ năm 1971
tại sài gòn việt nam đã in thơ và truyện của

NGUYỄN HỮU NHẬT
trăng chim hoa và nàng \thơ 71 • quán đời \truyện dài 72
nhà vĩnh biệt \truyện dài 73 • hương lửa truyện dài 74
NGUYỄN THỊ VINH
cô mai \truyện dài 71 • thơ nguyễn thị vinh \thơ 72
nổi sóng \truyện dài 73 • vết chàm \truyện dài 74
NHIỀU TÁC GIẢ
tạp chí thi ca \báo thơ 72

sau 15 năm tạm đóng cửa, 1975-1990, nhà xuất bản
đã làm việc trở lại tại bergen, oslo na uy, và cho in:

NGUYỄN HỮU NHẬT
thơ nguyễn hữu nhật \thơ 91 • thơ hoa sen \thơ 92
chí tôn ca \thơ 93 • cỏ bồng \thơ 98 • cuộc chiến \thơ 98
NGUYỄN THỊ VINH
na uy và tôi \truyện ngắn 94 • norge og jeg \noveller 94
DƯƠNG KIM
tuyển tập truyện ngắn na uy \truyện dịch 92
BẠCH LIÊN TRƯƠNG KIM ANH
truyện cổ dân gian na uy \truyện dịch 95 • căn nhà búp bê \dịch kịch 99
LIỄU NHIÊN NGUYỄN THỊ MINH
trầm hương \thơ 96
NGUYỄN VĂN THỰC
sao chúa mãi im \truyện dịch 99

nhà xuất bản đang sửa soạn lên khuôn

NGUYỄN HỮU NHẬT
bờ bên kia \truyện dài • thơ tình không đề tựa \thơ
NGUYỄN THỊ VINH
nỗi riêng \truyện ngắn
NGUYỄN VĂN THỰC
bên giòng sông hằng \truyện dịch • trăm bài hài cú \thơ dịch.

CĂN NHÀ BÚP BÊ \ ET DUKKEHJEM \ NGUYÊN TÁC NA UY NGỮ CỦA HENRIK JOHANS IBSEN \ BẢN VIỆT NGỮ CỦA BẠCH LIÊN TRƯƠNG KIM ANH \ NHÀ XUẤT BẢN ANH EM \ OSLO NA UY \ ẤN HÀNH LẦN THỨ NHẤT \ 1500 ẤN BẢN \ MÙA XUÂN NĂM 1999 \ LÀNG VĂN CANADA TỔNG PHÁT HÀNH \ BẠN ĐỌC MUỐN CÓ CHỮ KÝ CỦA DỊCH GIẢ XIN VIẾT THƯ VỀ KLASATJØNNVEI 6C - 5071 LODDEFJORD NORWAY \ ĐIỆN THOẠI 55 93 06 33 \ HOẶC LIÊN LẠC E-POST anhem@online.no

---

NGUYỄN HỮU NHẬT TRÌNH BÀY MẪU BÌA \ VẼ PHỤ BẢN VÀ COI SÓC MỸ THUẬT \ BẠCH LIÊN SỬA BẢN IN \ ẤN PHÍ 12 MỸ KIM \

HENRIK JOHAN IBSEN

CĂN NHÀ BÚP BÊ

ET DUKKEHJEM

PHÁC HỌA HENRIK JOHAN IBSEN \ NGUYỄN HỮU NHẬT

ANH EM \ VENNSKAP FORLAG \ TEL. (47) 22 38 28 53 \ HELGESENS GT 72 (L.604) \ 0563 OSLO NORWAY
NHÀ TỔNG PHÁT HÀNH LÀNG VĂN P.O. BOX 218 STATION "U" \ TORONTO ONTARIO \ M8Z 5P1 CANADA
langvan@ilap.com & anhem@online.no

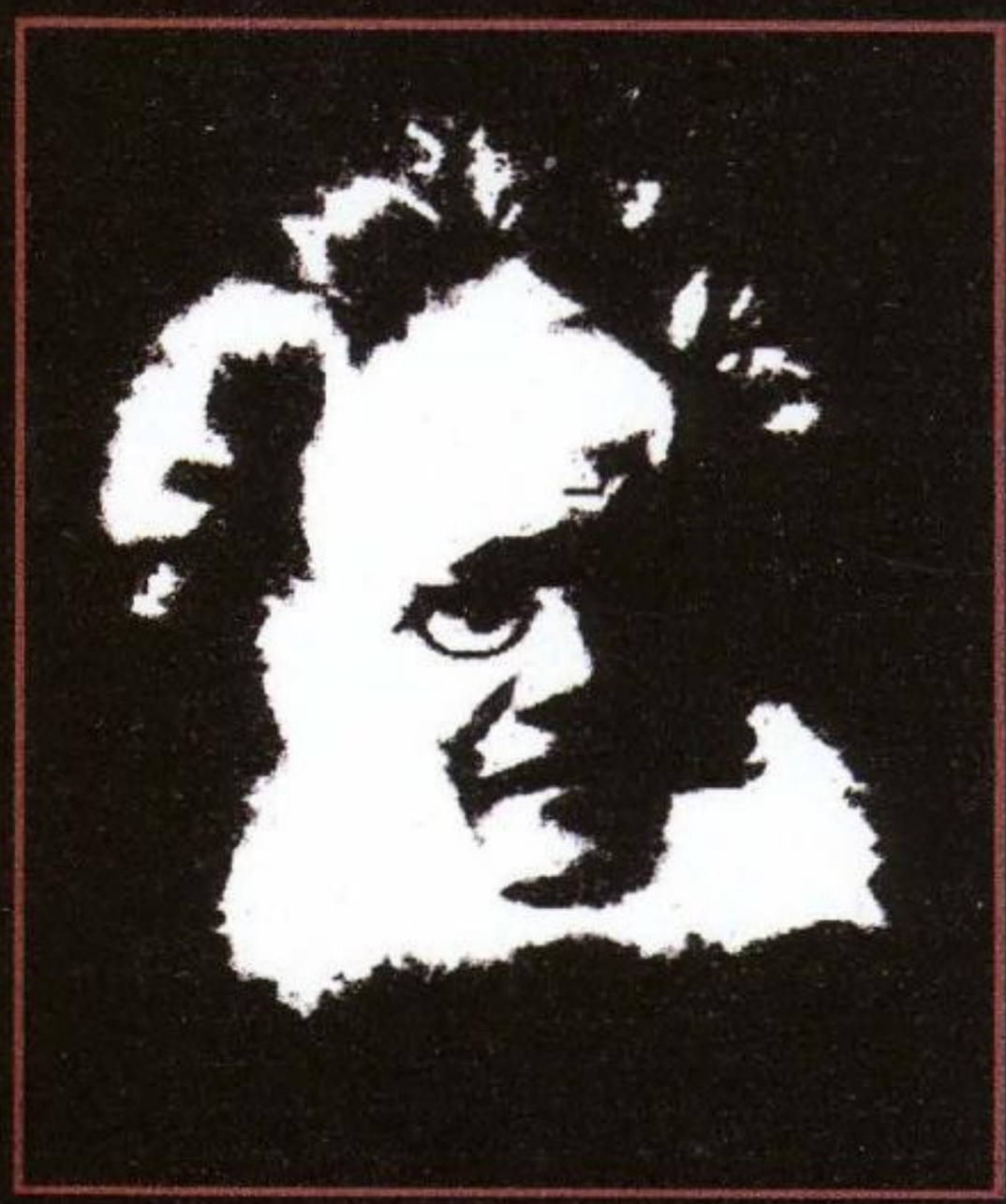

NGUYỄN HỮU NHẬT VẼ HENRIK IBSEN

CĂN NHÀ BÚP BÊ

TRĂM NĂM TRƯỚC
ĐỜI KHÔNG HẠNH PHÚC
NGƯỜI VỚI NGƯỜI
SỐNG CHẲNG HIỂU NHAU
TUỒNG ĐÓNG LẠI
MÀN BUÔNG
KHUẤT CẢNH
ĐAU KHỔ, CÒN NGUYÊN
TRĂM NĂM SAU...

BẠCH LIÊN
TRƯƠNG KIM ANH
PHỎNG DỊCH
ET DUKKEHJEM

CĂN NHÀ BÚP BÊ

ET DUKKEHJEM

HENRIK JOHAN IBSEN

HOẠT HỌA CỦA OLAF GRULBRANSSON

BẠCH LIÊN TRƯƠNG KIM ANH

ISBN: 82-91587-09-4.

Nhưng ngôi nhà này
chỉ là một phòng búp bê
trong Căn Nhà Búp Bê...

Em chỉ là cô vợ
búp bê của anh,
giống như ở nhà em,
em là đứa con búp bê
của ba....

Và các con,
chúng lại là những búp bê
của em.
Em nghĩ anh hài lòng
khi coi em như đồ chơi,
cũng giống các con
khiến em mãn nguyện
khi em dùng chúng
làm búp bê.

NORA

ANH EM NORGE • CANADA 99